

Økonomiministeriet

Økonomisk Redegørelse

August 2024

Økonomiministeriet

Økonomisk Redegørelse

August 2024

Økonomisk Redegørelse
August 2024

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Denne publikation er udarbejdet af
Økonomiministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

Omslag: BGRAPHIC
Tryk: Stibo Complete
Foto: Femern A/S
Oplag: 600
ISBN: 978-87-7862-395-9

Elektronisk publikation:
ISBN: 978-87-7862-396-6

Publikationen kan hentes på
Økonomiministeriets hjemmeside
www.oem.dk

Forord

Dansk økonomi står på et stærkt fundament. Siden 2012, hvor arbejdsmarkedet vendte efter finanskrisen, er der skabt mere end 450.000 nye arbejdspladser fordelt over hele landet. Selv hen over perioden med coronapandemi, krig i Europa, høj inflation og kraftige rentestigninger er beskæftigelsen fortsat med at stige. Det vidner om en robust dansk økonomi.

Danskerne har selvsagt mærket de højere priser og renter de seneste år. Det har været nødvendigt at stramme bæltet og tilpasse forbruget. Men situationen ville have været en helt anden, hvis den vigende efterspørgsel hos danske virksomheder havde ledt til et fald i beskæftigelsen. Det er ikke sket. Ganske vist har der været en vis opbremsning i beskæftigelsesfremgangen, men ledigheden er stadig lav. Og nu mærker husholdningerne igen øget købekraft, renterne er så småt på vej ned – og optimismen på vej tilbage. Det er glædeligt.

Den store fremgang i beskæftigelsen over de seneste mange år er især et resultat af reformer, der har øget den strukturelle beskæftigelse. I Danmark har vi sunde økonomiske strukturer og gode incitamenters til at arbejde. I de senere år har vi også særligt nydt godt af tilgangen af international arbejdskraft. International arbejdskraft har udgjort omkring 40 pct. af den samlede beskæftigelsesfremgang siden 2015. I denne Økonomisk Redegørelse ser vi nærmere på betydningen af international arbejdskraft for økonomien.

Regeringen holder fast i reformsporet, så Danmark og dansk økonomi fortsat står stærkt i de kommende år. Så der fortsat er arbejdskraft til både vores virksomheder og vores velfærd, og så vi har råd til at investere i forsvar og sikkerhed, velfærd, den grønne omstilling og bedre vilkår for erhvervslivet.

Senest har vi før sommer indgået aftaler om en række initiativer til at styrke rammevilkårene for erhvervslivet blandt andet med lavere skat, en iværksætterpakke og bedre vilkår for generationsskifte af familieejede virksomheder. Og så er der ikke mindst i Grøn trepart indgået aftale om et langsigtet grundlag for omlægning og omstilling af Danmarks arealer og af fødevarer- og landbrugsproduktionen, som viser vejen til at reducere sektorens udledning af drivhusgasser og sikre mere skov og natur, renere vandmiljø og bedre vilkår for biodiversitet og drikkevand.

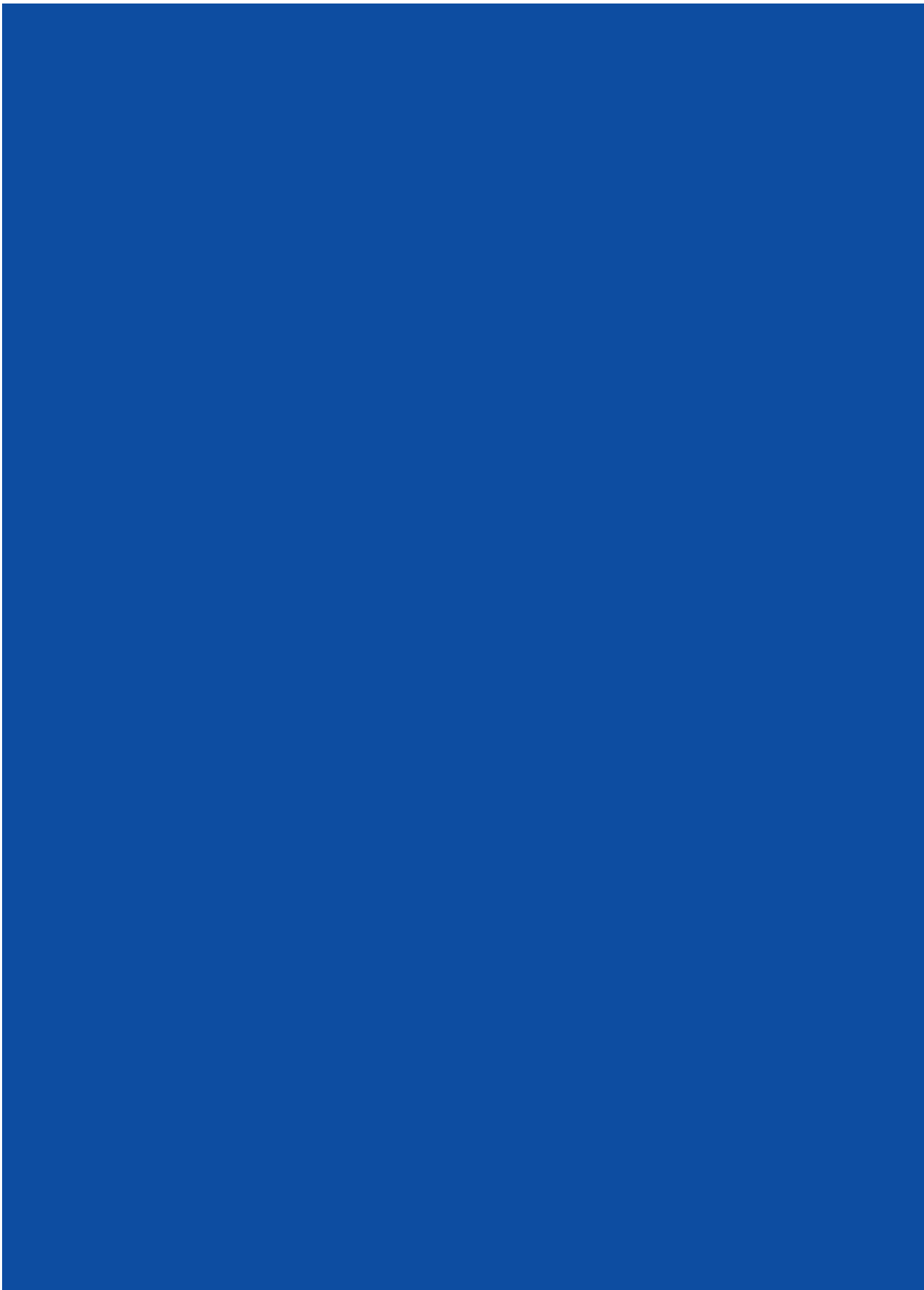
Stephanie Lose

Stephanie Lose
Økonomiminister

Indhold

Overblik	7
1. De økonomiske udsigter.....	13
1.1 Den aktuelle konjunktursituation.....	13
1.2 International baggrund og finansielle forhold.....	17
1.3 Udsigterne for dansk økonomi.....	18
1.4 Risikobilledet	31
1.5 Bilagstabel.....	36
2. De offentlige finanser og finanspolitikken	39
3. International arbejdskraft har stor betydning for økonomien	47
3.1 International arbejdskraft understøtter økonomien og de danske virksomheder	48
3.2 International arbejdskraft er en sammensat gruppe	63
3.3 Tilgang af international arbejdskraft afhænger af mange faktorer	71

Redaktionen er afsluttet den 27. august 2024.

Overblik

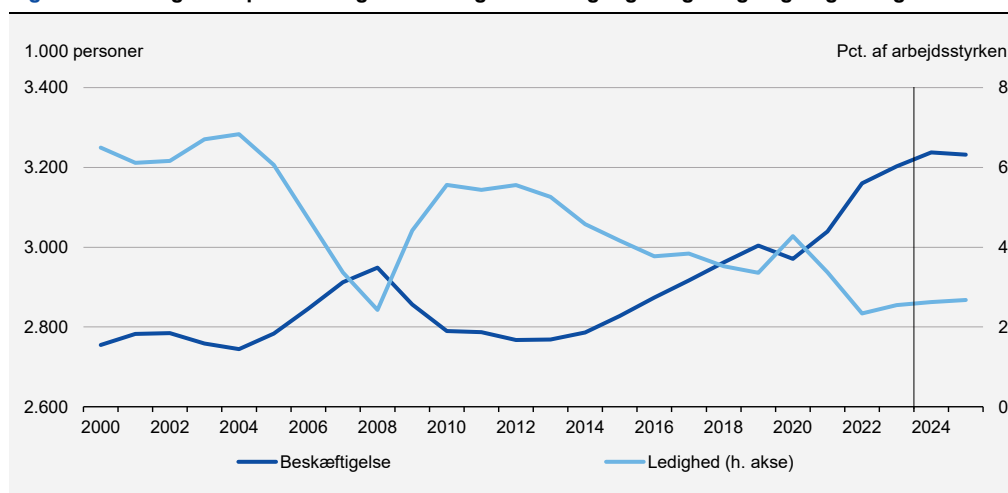
Dansk økonomi har i de seneste år og ind i 2024 været præget af en todeling, hvor den indenlandske efterspørgsel er gået tilbage, mens eksporten har været stærk, båret af medicinalindustrien. Efterspørgslen har været holdt nede af en periode med høj inflation og rentestigninger, men inflationen er faldet tilbage, og renterne er så småt på vej ned igen. Husholdningernes og virksomhedernes forventninger er også blevet mere positive i takt med den faldende inflation. Det giver grundlag for, at andre dele af erhvervslivet end medicinalindustrien i højere grad kan bidrage til fremgang i økonomien.

Mange husholdninger har med faldet i inflationen og udmøntningen af aftalte lønstigninger oplevet en markant stigning i reallønnen siden starten af 2023. Det ventes at føre til øget forbrug i år og næste år. På boligmarkedet er der udsigt til stigning i priserne, idet boligefterspørgslen hjælpes på vej af lavere rente. Tiltagende vækst i udlandet, herunder i euroområdet, styrker fortsat eksportmulighederne. Der kan imidlertid ikke forventes samme fremgang i eksporten som i de seneste år, hvor eksporten af medicinalprodukter er steget særdeles kraftigt.

Samlet set ventes BNP at vokse med 1,9 pct. i 2024 og 2,2 pct. i 2025. Heri indgår, at genåbningen af Tyrafeltet i Nordsøen vurderes at give et bidrag til væksten i BNP på henholdsvis 0,2 pct.-point og 0,4 pct.-point i år og næste år, samt at fremgang i medicinalindustrien fortsat vil løfte den samlede vækst i økonomien.

Udsigterne for beskæftigelsen er præget af, at de seneste års tilbagegang i den indenlandske efterspørgsel hidtil ikke har ført til en modsvarende tilpasning i efterspørgslen efter arbejdskraft. Beskæftigelsen er derimod fortsat med at stige, og ledigheden er kun steget lidt og fortsat lav i et historisk perspektiv, *jf. figur 1*. Modstykket hertil er en svag produktivitetsudvikling.

Figur 1 Kun langsom opbremsning i beskæftigelsesfremgangen og svag stigning i ledigheden

Anm.: Beskæftigelse inkl. orlov. Bruttoledige som andel af bruttoarbejdsstyrken inkl. orlov.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Overblik

Med forsinkelse må der forventes en opbremsning i beskæftigelsesfremgangen som følge af den svage produktivitetsudvikling i særligt nogle dele af økonomien. Behovet for tilpasning skal samtidig ses i sammenhæng med, at beskæftigelsen stadig ligger forholdsvis højt og over det niveau, der normalt er foreneligt med en stabil pris- og lønudvikling.

Den ventede opbremsning i efterspørgslen efter arbejdskraft vurderes efterhånden at føre til et lille fald i beskæftigelsen. Fremgangen i beskæftigelsen i første halvår 2024 trækker imidlertid i retning af en fortsat stigning i beskæftigelsen på årsniveau i 2024. Således skønnes beskæftigelsen at vokse med 35.000 personer fra 2023 til 2024, mens der på årsniveau ventes et mindre fald på 5.000 personer fra 2024 til 2025, *jf. tabel 1*. Øvrige skøn og tal fra prognosen kan findes i bilagstabellerne på Økonomiministeriets hjemmeside www.oem.dk.

Tabel 1 Centrale skøn vedrørende prognosen og tilrettelæggelse af finanspolitikken

	2023	2024	2025
BNP-vækst, pct.	2,5	1,9	2,2
Inflation, pct.	3,3	1,8	2,0
Timeløn i den private sektor	4,2	5,4	3,4
Huspriser, pct.	-2,6	2,7	3,0
Beskæftigelse, ændring i 1.000 personer	42	35	-5
Bruttoledighed, 1.000 personer	84	87	89
Betalingsbalance, pct. af BNP	9,8	10,5	10,2
Outputgab, pct. ¹⁾	1,7	1,5	1,2
Beskæftigelsesgab, pct. ¹⁾	2,4	2,3	1,9
Strukturel saldo, pct. af strukturelt BNP	1,1	0,6	0,2
Faktisk saldo, pct. af BNP	3,3	1,9	1,0
Offentlig forbrugsvækst, pct. ²⁾	-0,2	3,3	2,5
Flerårig finanseffekt, niveau, pct.-point ³⁾	-0,7	-0,7	-0,2
Ét-årig finanseffekt, pct.-point ⁴⁾	-1,3	0,1	0,5
ØMU-gæld, pct. af BNP	33,6	32,8	31,4
Offentlig finansiel nettoformue, pct. af BNP	20,4	21,5	21,6

- 1) Beregnede mål for, hvor meget produktionen og beskæftigelsen afviger fra de strukturelle niveauer. Når gabene er positive, indikerer det, at der er knappe ressourcer i økonomien i forhold til en normal konjunktursituation.
- 2) Den skønnede offentlige forbrugsvækst er beregningsteknisk forudsat ens ved henholdsvis input- og outputmetoden. For 2023 er vist væksten i det offentlige forbrug ved inputmetoden.
- 3) Den flerårige finanseffekt er et mål for, hvor meget ændringer i finans- og strukturpolitikken påvirker outputgabets (niveau-effekt i forhold til 2019).
- 4) Den ét-årige finanseffekt er et mål for, hvor meget den planlagte finans- og strukturpolitik bidrager til ændringer i outputgabets i et givent år.

Kilde: Danmarks Statistik, Dansk Arbejdsgiverforening og egne beregninger.

Siden 2012 er beskæftigelsen i alt steget med over 450.000 personer, hvilket blandt andet er understøttet af reformer, der har øget den strukturelle beskæftigelse. I de seneste år har en stor tilgang af international arbejdskraft muliggjort en fortsat stigning i beskæftigelsen, så der ikke er opstået et uholdbart pres på arbejdsmarkedet.

Den lange periode med fremgang i beskæftigelsen har medvirket til, at husholdninger og virksomheder generelt har kunnet konsolidere sig ved at spare op og nedbringe gæld. Det bidrager til, at husholdninger og virksomheder samlet set har gode muligheder for at tilpasse sig til uventede udsving i økonomien. Opsparingen kommer også til udtryk i betalingsbalanceoverskuddet, der udgør omkring 10 pct. af BNP. I de seneste år har blandt andet indtjening fra eksport af medicinalprodukter og fra søfragt bidraget betydeligt til betalingsbalanceoverskuddet.

Husholdningernes og virksomhedernes tilpasningsdygtighed har sammen med en ansvarlig finanspolitik været afgørende for, at dansk økonomi har undgået et egentligt tilbageslag under perioden med høj inflation og stigende renter, og at der er gode muligheder for fortsat fremgang i de kommende år. Der er dog stadig stor usikkerhed knyttet til udviklingen i den globale økonomi, heraf som følge af geopolitiske spændinger.

Prognosen indebærer, at kapacitetspresset dæmpes gradvist, men at aktiviteten i 2025 fortsat vil ligge over niveauet ved en normal kapacitetsudnyttelse, svarende til at økonomien er i en moderat højkonjunktur.

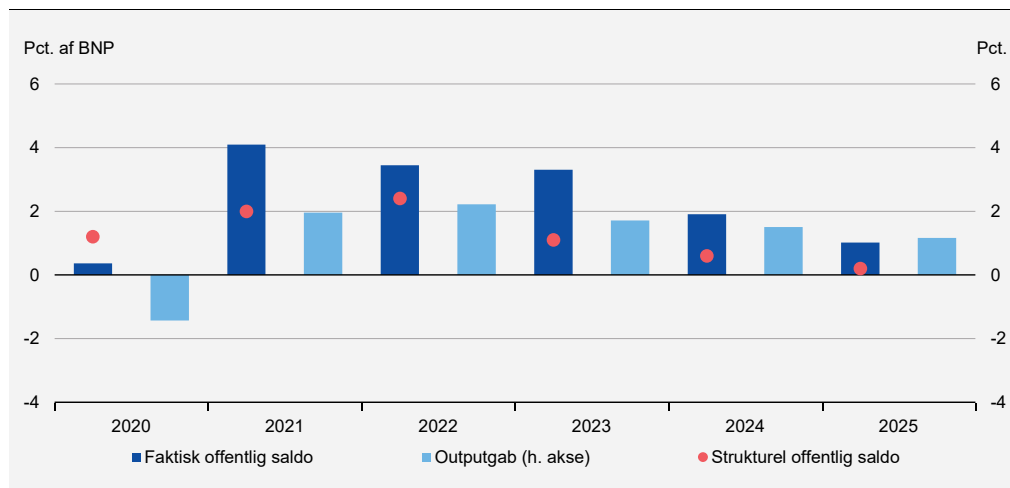
Den generelt stærke danske økonomi afspejler sig også i de offentlige finanser. Der har således været store offentlige overskud i de seneste år, dels som følge af konjunktursituationen med høj aktivitet, historisk høj beskæftigelse og lav ledighed, dels som følge af underliggende strukturelle overskud. Finanspolitikken er herunder blevet strammet i de seneste år for at dæmpe presset i økonomien. I 2023 er overskuddet på de offentlige finanser opgjort til 92³/₄ mia. kr., svarende til 3,3 pct. af BNP, mens det strukturelle overskud er skønnet til 1,1 pct. af BNP.

For at understøtte vigtige samfundsprioriteter og samtidig udsigten til en blød landing i de kommende år med aftagende kapacitetspres planlægges finanspolitikken gradvist lempet fra det nuværende stramme niveau. Med finanslovsforslaget for 2025 er der både plads til forøgelse af udgifterne til dansk forsvar og sikkerhed samt de betydelige løft af kommunernes og regionernes økonomi i 2025, der blev aftalt i forbindelse med forårets økonomiaftaler. Finanslovsforslaget indeholder derudover også tiltag i forhold til den grønne omstilling, erhvervslivet og en nemmere hverdag for danskerne, *jf. nærmere i Regeringens forslag til finansloven for 2025*.

Der forventes også i de kommende år overskud på den faktiske offentlige saldo, om end de skønnes at aftage, i takt med at kapacitetspresset dæmpes. Samtidig bidrager en lempeligere finanspolitik til, at også de strukturelle overskud falder i de kommende år til 0,2 pct. af BNP i 2025, *jf. figur 2*.

Overskuddene på den offentlige saldo medfører, at den offentlige gæld ventes at falde fra et allerede lavt niveau på 33,6 pct. af BNP i 2023. Danmarks ØMU-gæld er blandt de laveste i EU og langt under grænsen på 60 pct. af BNP i Stabilitets- og Vækstpagten.

Figur 2 De store offentlige overskud forventes at blive mindre, i takt med at kapacitetspresset dæmpes

Anm.: Outputgabets angiver, hvor meget produktionen (ekskl. råstofindvinding) ligger over det strukturelle niveau. Et positivt outputgab er udtryk for, at kapacitetsudnyttelsen er større, end hvad der normalt er foreneligt med en stabil pris- og lønudvikling.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Prognosen tager udgangspunkt i det hovedreviderede nationalregnskab, som Danmarks Statistik offentliggjorde den 28. juni 2024, *jf. boks 1*. Hovedrevisionen påvirker i sig selv ikke den overordnede vurdering af udviklingen i dansk økonomi, men har betydning for konkrete skøn for BNP og beskæftigelse i prognosen.

Boks 1 Hovedrevision af nationalregnskabet

Siden den seneste vurdering i *Økonomisk Redegørelse, maj 2024* har Danmarks Statistik udgivet hovedreviderede tal for nationalregnskabet. Den nye opgørelse viser, at aktivitetsvæksten i økonomien ekskl. medicinalindustrien siden 2019 har været noget stærkere end tidligere opgjort. Produktivitetsudviklingen har ligeledes været bedre, især uden for industrien, hvilket peger i retning af et mindre tilpasningsbehov på arbejdsmarkedet end tidligere vurderet. Det afspejles i den nye prognose i, at afdæmpningen i beskæftigelsen vurderes at blive mindre end tidligere skønnet.

Hovedrevisionen indebærer også nogle tekniske ændringer, der blandt andet har betydning for opgørelsen af ØMU-gælden. Det gælder især sektorskiftet af KommuneKredit til offentlig forvaltning og service, som har medført lidt højere opgjort ØMU-gæld.

En nærmere gennemgang af hovedrevisionen findes i boks 1.1 i kapitel 1.

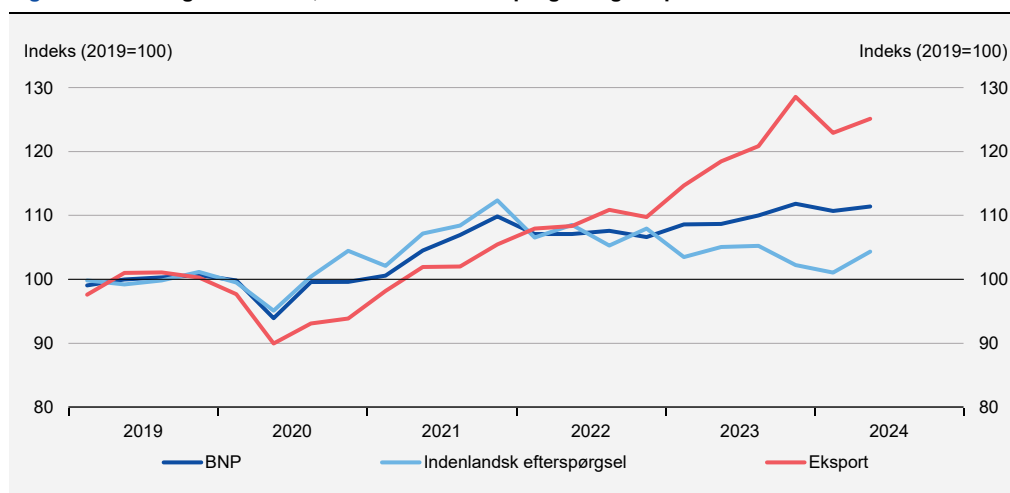

1. De økonomiske udsigter

1.1 Den aktuelle konjunktursituation

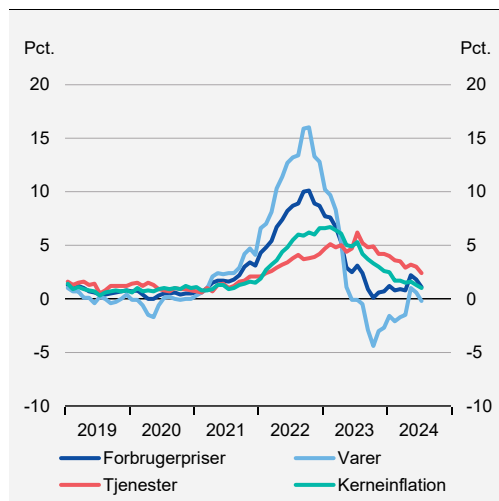
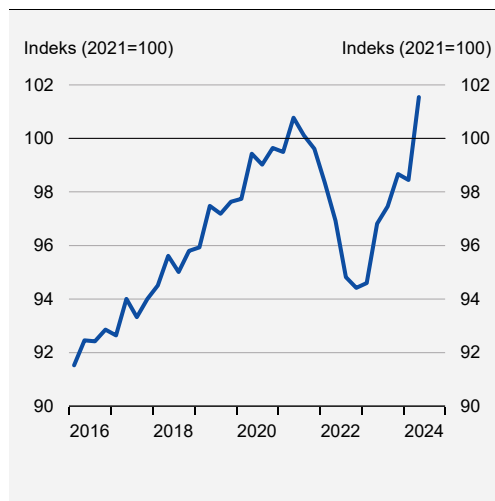
De seneste år har været præget af en meget forskelligartet udvikling på tværs af dansk økonomi. Den indenlandske efterspørgsel har været aftagende siden udgangen af 2021, herunder som følge af perioden med høj inflation og de stigende renter, mens eksporten samlet set er fortsat med at vokse, især på grund af en betragtelig stigning i eksporten af medicinalprodukter. Todelingen i dansk økonomi er fortsat ind i 2024, men efterspørgslen er blevet lidt mere bredt sammensat. Den indenlandske efterspørgsel er således øget, mens eksporten er bremsset lidt op fra det høje niveau i slutningen af 2023, *jf. figur 1.1*. Samlet set har efterspørgselsvæksten det seneste halve år været afdæmpet, og BNP var i 2. kvartal omtrent uændret i forhold til udgangen af 2023.

Figur 1.1 Udsving i både BNP, indenlandsk efterspørgsel og eksport i første halvår 2024

Anm.: Reale og sæsonkorrigerede tal.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Afdæmpningen af den indenlandske efterspørgsel siden 2021 har bidraget til, at inflationen er faldet markant og i de seneste 12 måneder har ligget tæt på eller under 2 pct. Inflationen er dermed ved at være normaliseret, om end prisstigningerne på tjenester stadig er lidt forhøjede i forhold til perioden før 2021, hvor inflationen begyndte at tage fart, *jf. figur 1.2*. Den lavere inflation kombineret med store lønstigninger indebærer, at mange lønmodtagere siden starten af 2023 har oplevet stigende købekraft. For privatansatte på DA-området overstiger reallønnen nu 2021-niveauet, og der er således sket en indhentning af det reallønstab, som fandt sted i perioden med høj inflation, *jf. figur 1.3*.

Figur 1.2 Inflationen er tilbage på 2 pct. og er nu især holdt oppe af prisudviklingen på tjenester**Figur 1.3** Reallønnen på DA-området overstiger 2021-niveauet inden den høje inflation

Anm.: I figur 1.3 er reallønnen beregnet på baggrund af kvartalsvise nominelle lønstigningstakter ekskl. genetillæg fra DA's KonjunkturStatistik og forbrugerprisindekset.

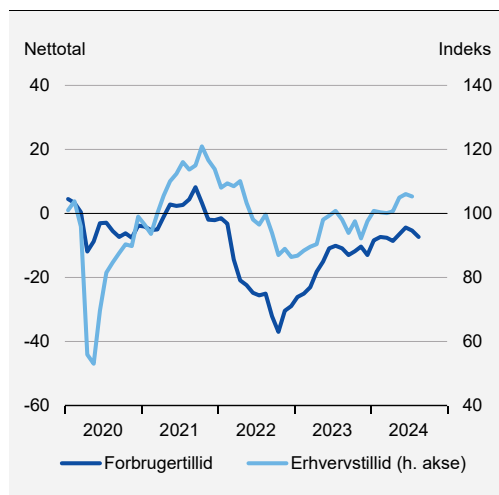
Kilde: Dansk Arbejdsgiverforening, Danmarks Statistik og egne beregninger.

I takt med faldende inflation er både husholdningernes og virksomhedernes forventninger blevet mere positive, *jf. figur 1.4*. Det afspejles blandt andet i, at industriens produktionsforventninger samt serviceerhvervenes vurdering af deres forretningssituation er forbedret i løbet af det seneste halve år.

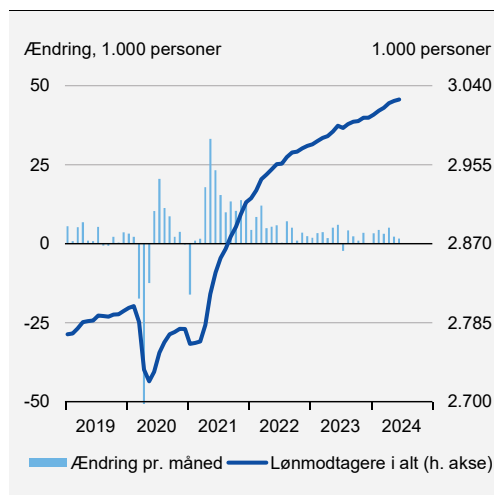
Den mere positive stemning skal også ses i sammenhæng med udviklingen i beskæftigelsen. Lønmodtagerbeskæftigelsen er det seneste år steget med næsten 30.000 personer, mens ledigheden kun er steget lidt og er forblevet på et lavt niveau. Stigende beskæftigelse øger samlet set husholdningernes indkomster og dermed forbrugsmuligheder.

I løbet af 2023 synes der at have været en vis opbremsning i fremgangen på arbejdsmarkedet, som skal ses i sammenhæng med faldet i den indenlandske efterspørgsel. Beskæftigelsesfremgangen er imidlertid fortsat ind i 2024, *jf. figur 1.5*. I et lidt længere perspektiv har den fortsatte stigning i beskæftigelsen i høj grad været muliggjort af tilgangen af international arbejdskraft, hvilket har bidraget til at holde presset på arbejdsmarkedet nede i en situation, hvor ledigheden i forvejen var lav, *jf. kapitel 3*.

Figur 1.4 Husholdningernes og virksomhedernes forventninger er blevet mere positive siden slutningen af 2022

Figur 1.5 Beskæftigelsen er fortsat med at stige

Anm.: For erhvervstilliden i figur 1.4 er indeks 100 lig gennemsnittet for 1990-2018. I figur 1.5 vises lønmodtagerbeskæftigelsen (sæsonkorrigeret).

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fremgangen i beskæftigelsen har været bemærkelsesværdig stærk i betragtning af de seneste års aftagende indenlandske efterspørgsel. Modstykket til beskæftigelsesfremgangen er således, at produktivitsudviklingen har været meget svag i store dele af økonomien. Nye, hovedreviderede nationalregnskabstal viser dog, at aktivitetsvæksten i økonomien ekskl. medicinalindustrien siden 2019 har været noget stærkere end tidligere opgjort. Produktivitsudviklingen har ligeledes været bedre, især uden for industrien, *jf. boks 1.1*. Hovedrevisionen ændrer imidlertid ikke på indtrykket af, at produktivitsudviklingen har været svag i dele af økonomien, men peger isoleret set i retning af et mindre tilpasningsbehov på arbejdsmarkedet end tidligere vurderet. Samtidig vurderes de seneste års svage produktivitsudvikling ikke at være udtryk for et længerevarende strukturelt problem, men snarere konjunkturbetinget. På kortere sigt er der ofte udsving i produktiviteten i forbindelse med konjunkturerne, typisk relateret til udviklingen på arbejdsmarkedet. Eksempelvis har der været tendens til svagere produktivitsudvikling i perioder med afdæmpning, dvs. positivt men aftagende outputgab.¹

¹ Se boks 4.1 i Økonomisk Redegørelse, august 2022.

Boks 1.1 Hovedrevisionen af nationalregnskabet

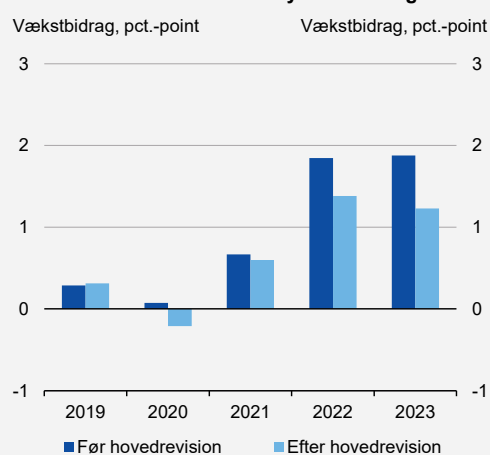
Danmarks Statistik offentliggjorde den 28. juni 2024 en hovedrevision af nationalregnskabet. Dermed er nationalregnskabet ikke kun genberegnet for de foreløbige år (aktuelt 2021 og frem) samt for det nyeste endelige år (2020), men også for alle forudgående år tilbage til 1966. I forbindelse med hovedrevisionen er der indarbejdet nye kilder og beregningsmetoder samt en ny klassifikation for det private forbrug (COICOP18). Derudover er referenceåret for de kædede værdier i foregående års priser ændret fra 2010 til 2020.¹

Den nye opgørelse af den priskorrigerede udvikling i BNP siden 2019 viser, at væksten frem til 2023 har været ca. 0,6 pct. højere end tidligere opgjort. Nominelt er BNP i 2023 nu knap 20 mia. kr. højere end hidtidigt. Privatforbruget i løbende priser er desuden generelt opjusteret, og sammen med en nedjustering af de disponible indkomster har det løftet forbrugskvotens niveau med ca. 3 pct.-point de seneste år. Hovedrevisionen af nationalregnskabet afspejler også en ny håndtering af energihandel relateret til Baltic Pipe. Både eksport og import af energi er således reduceret markant i 2023, men samlet set har det ikke ændret væsentligt ved BNP.

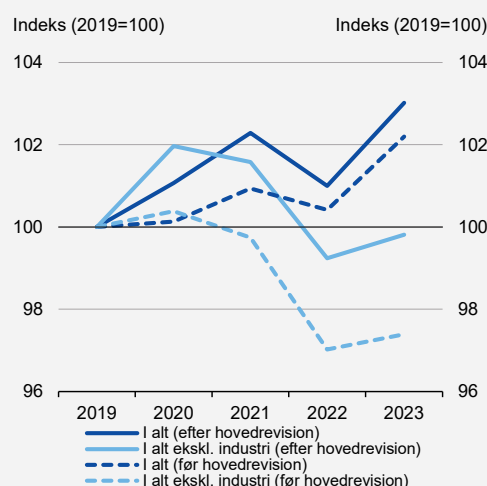
Danmarks Statistik har desuden ændret tilgang til priskorrektion af medicinalindustriens aktiviteter. Den nye metode indebærer, at der i nationalregnskabet ikke længere ses et kraftigt fald i prisen på medicinalindustriens produktion i 2022 og 2023. Selvom medicinalindustriens aktiviteter opgjort i kroner og øre er opjusteret en anelse, betyder den nye prisudvikling, at væksten i branchens mængdemæssige aktiviteter er mindre kraftig end tidligere opgjort. Den nye metode betyder således, at medicinalindustriens vækstbidrag til aktivitetsfremgangen siden 2019 er mindre. Det gælder især i 2022 og 2023, hvor vækstbidraget til BNP er reduceret med ca. ½ pct.-point i begge år, *jf. figur a*. Medicinalindustrien bidrager imidlertid fortsat ekstraordinært meget til væksten i BNP i begge år.

Både beskæftigelsen og de præsterede timer er revideret ned i niveau siden 2019, hvilket sammen med opjusteringen af BNP-udviklingen giver sig udslag i en bedre udvikling i timeproduktiviteten siden 2019. Det gælder især for økonomien ekskl. industrien, hvor timeproduktiviteten i 2023 er omtrent på niveau med 2019, hvor den tidligere opgørelse viste et fald på knap 3 pct., *jf. figur b*. Forskydningen i produktiviteten mellem industrien og den øvrige økonomi dækker både over, at nedjusteringen i de præsterede timer primært ligger i serviceerhvervene, samt at fremgangen i industriens samlede værditilvækst siden 2019 er lavere. For industrien ekskl. medicinalindustrien har fremgangen siden 2019 dog været højere.

Figur a Medicinalindustrien bidrager mindre til væksten i BNP siden 2019 i nyt nationalregnskab

Figur b Timeproduktiviteten har udviklet sig bedre siden 2019 – især uden for industrien

Anm.: Vækstbidrag til reallt BNP i figur a. Vækstbidragene fra medicinalindustrien før hovedrevisionen er baseret på et særudtræk af ikke-offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik behæftet med større usikkerhed. Reallt BVT pr. arbejdstime i figur b.

1) Se Danmarks Statistik: "Kvalitetsforbedring af de makroøkonomiske statistikker – Hovedrevision 2024", 28. juni 2024.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

1.2 International baggrund og finansielle forhold

Væksten i den internationale økonomi er blevet mere bredt funderet i løbet af første halvår 2024 med tegn på lidt mere ensartet fremgang på tværs af regioner. Således har der været aktivitetsfremgang i euroområdet med BNP-vækst på 0,3 pct. i både 1. kvartal og 2. kvartal efter stilstand i 2023. Fremgangen i den amerikanske økonomi er fortsat, men med tegn på aftagende vækst i det private forbrug og den offentlige efterspørgsel. Den kinesiske økonomi er også gået lidt ned i gear med fortsat tilbagegang i byggeriet og en svag udvikling i det private forbrug.

Væksten er fortsat svag i både Sverige og Tyskland, som er vigtige eksportmarkeder for Danmark. I Sverige faldt BNP med 0,8 pct. i 2. kvartal 2024 efter fremgang på 0,5 pct. i 1. kvartal, mens den tyske økonomi fortsat har været præget af stagnation i første halvår med omtrent nulvækst i både 1. og 2. kvartal.

Inflationen er også aftaget på tværs af lande, herunder i euroområdet og USA. Både den Europæiske Centralbank (ECB), Sveriges Riksbank og Bank of England har på den baggrund påbegyndt de pengepolitiske rentenedsættelser. Den amerikanske centralbank har signaleret, at en rentenedsættelse kan komme til september. Markedsforventninger peger på yderligere pengepolitiske rentenedsættelser i 2. halvår 2024 og igennem 2025 som følge af aftagende inflation i både euroområdet og USA.

Med afsæt i markedsforventningerne til pengepolitiske lempelser forudsættes de korte renter i euroområdet og Danmark at falde med 1¼ pct.-point frem mod udgangen af 2025, mens de lange renter forudsættes at forblive omtrent på de nuværende niveauer i 2025.

De finansielle markeder var i begyndelsen af august præget af større kursudsving, hvor særligt volatiliteten på aktiemarkedene tog kraftigt til. De store kursudsving skal blandt andet ses i lyset af en forudgående periode med forholdsvis kraftig fremgang i aktiekurserne, og perioder med pludselige og betydelige kursfald indtræffer jævnligt. De seneste udsving blev udløst af økonomiske nøgletal i USA, der var dårligere end forventet i markederne. Samtidig kan pengepolitiske stramninger i Japan have bidraget til, at investorer, der har lånt i den japanske valuta (yen) og investeret i aktiver i USA og Europa, har solgt ud af deres beholdninger på grund af udsigt til en stærkere yen. Det har forstærket udsvingene på aktiemarkedene og bidraget til en styrkelse i kursen på yen i forhold til dollaren efter en længere periode med en tendens til svækkelse.

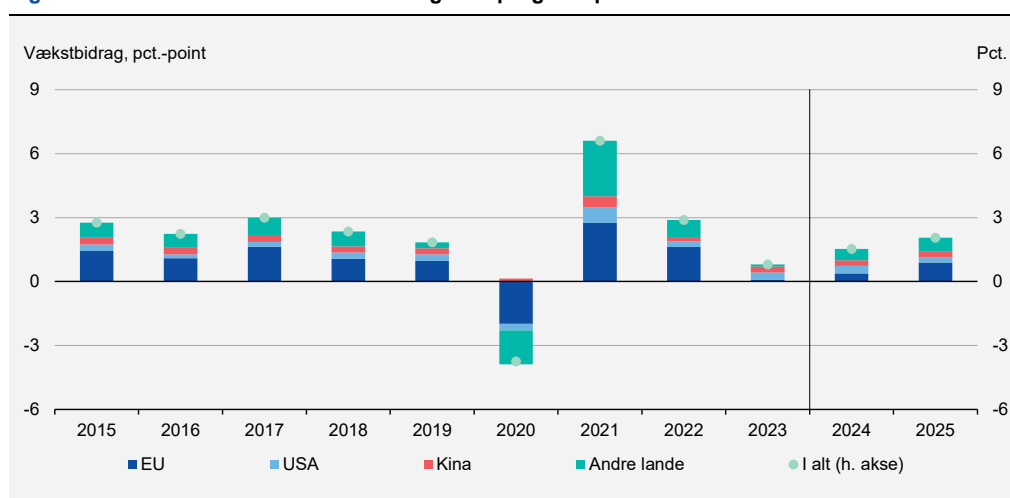
Volatiliteten er aftaget igen, og udsvingene på aktiemarkedene i begyndelsen af august vurderes heller ikke at være udtryk for et andet makroøkonomisk billede i forhold til de seneste prognoser fra de internationale organisationer, herunder OECD, IMF og EU-Kommissionen, som peger på nogenlunde uændret vækst i verdensøkonomien i 2024 og 2025 i forhold til 2023. I disse prognoser er der udsigt til en mere jævnt fordelt vækst på tværs af regioner.

I euroområdet er der udsigt til, at væksten gradvist tager til i 2024 og 2025. Fremgangen ventes især at være drevet af vækst i privatforbruget i takt med faldende inflation, som understøtter væksten i realindkomsterne. Samtidig ventes fremstillingserhvervene gradvist at gå frem igen efter tilbagegang igennem 2023, blandt andet som følge af at gennemslaget af de forudgående års udsving i energipriserne fortager sig.

Omvendt forventes det, at væksten aftager lidt i USA og Japan. I USA ventes navnlig det private forbrug at bremse lidt op efter forholdsvis høj vækst i 2022 og 2023 i takt med en afdæmpning på arbejdsmarkedet og lavere offentlig efterspørgsel. Der er også udsigt til gradvist aftagende vækst i Kina, hvor tilbagegang i byggeriet og ejendomssektoren fortsat tynger økonomien, men delvist modgås af ekspansive tiltag fra de kinesiske myndigheder.

Samlet set ventes væksten i udlandet (opgjort ved det handelsvægtede BNP) at tage til i prognoseperioden efter lav vækst på 0,8 pct. i 2023 til 1,5 pct. i år og 2,1 pct. i 2025, *jf. figur 1.6*. Selvom der samlet set er udsigt til mere fremdrift i økonomierne, er vækstraterne fortsat lave sammenlignet med årene før coronapandemien.

Figur 1.6 Væksten i udlandet ventes at tage til i prognoseperioden

Anm.: Det handelsvægtede BNP er opgjort som et vægtet gennemsnit af BNP-væksten i Danmarks 36 vigtigste samhandelslande på baggrund af landenes andel af dansk eksport.

Kilde: OECD Economic Outlook, maj 2024, Danmarks Statistik og egne beregninger.

1.3 Udsigterne for dansk økonomi

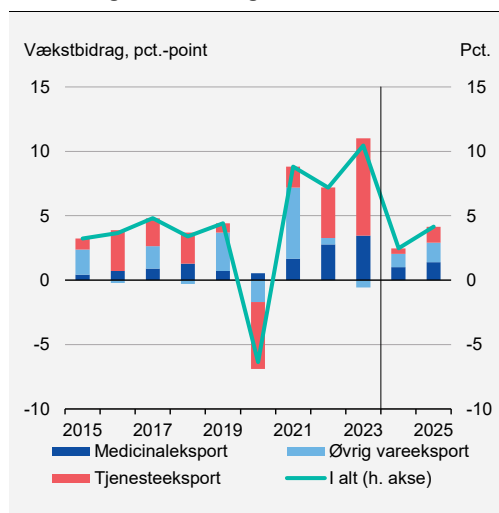
Dansk økonomi i en moderat højkonjunktur

De lidt bedre økonomiske udsigter for udlandet understøtter de danske eksportvirksomheders afsætningsmuligheder. Samtidig ventes medicinalindustrien fortsat at bidrage til eksportfremgang, og øget eksport af naturgas fra Tyrafeltet i Nordsøen ventes at øge eksporten især i 2025. Samlet set skønnes eksporten at vokse med 2,5 pct. i 2024, mens der ventes en lidt højere og mere gennemsnitlig vækst i eksporten på 4,1 pct. i 2025, *jf. figur 1.7*.

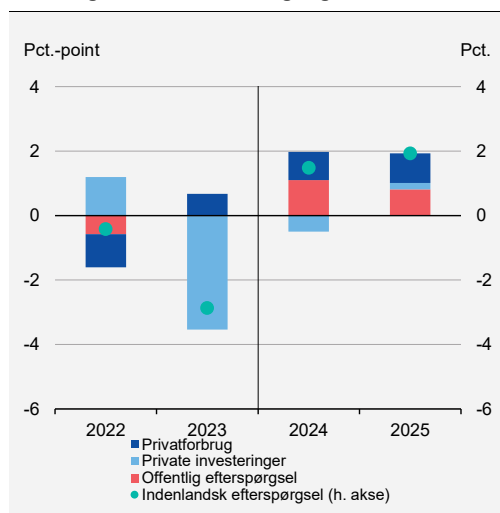
Den forholdsvis lave eksportvækst i 2024 afspejler især et mindre bidrag fra tjenesteeksporten, der er vokset markant de seneste år i kølvandet på coronapandemien. Eksporten af søtransport er en del af tjenesteeksporten, og målt i mængder ventes den at blive mindre i 2024 som følge

af problemer med forsyningskæderne relateret til den aktuelle situation i Det Røde Hav og Adenbugten.²

Figur 1.7 Udsigt til lavere eksportvækst sammenlignet med tidligere år

Figur 1.8 Indenlandsk efterspørgsel ventes igen at bidrage til aktivitetsfremgang

Anm.: I figur 1.7 er medicinalindustriens vækstbidrag estimeret ud fra branchens reale produktion. Reale vækstbidrag i figur 1.8. Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

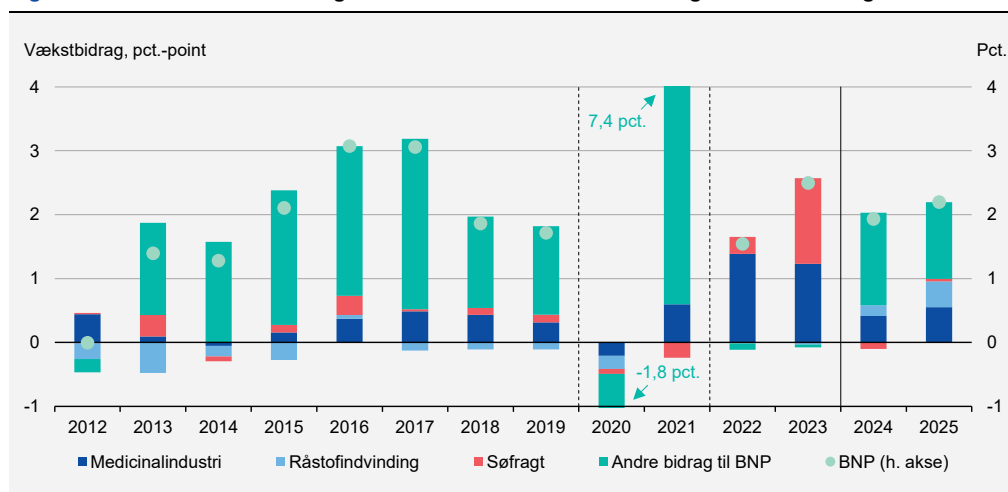
Den indenlandske efterspørgsel ventes i højere grad at bidrage til fremgangen i aktiviteten i år efter tilbagegang de seneste to år, *jf. figur 1.8*. Fald i inflationen og lavere renter ventes både at understøtte det private forbrug og efterhånden også boliginvesteringerne samt erhvervsinvesteringerne. Den offentlige efterspørgsel ventes også at bidrage til væksten i år, mens bidraget er lidt mindre næste år, *jf. kapitel 2*. Bidragene fra den offentlige efterspørgsel skal blandt andet ses i sammenhæng med øgede offentlige indkøb relateret til forsvaret.³

Stigende indenlandsk efterspørgsel ventes at bidrage til en mere bredt funderet fremgang på tværs af brancher i prognoseperioden. Det sker efter, at fremgangen i værdiskabelsen i de seneste år især har været knyttet til medicinalindustrien samt i 2023 til søfragt. Der er imidlertid fortsat udsigt til en vis todeling af økonomien, hvor medicinalindustrien forbliver en væsentlig drivkraft bag den samlede vækst. Hertil kommer, at BNP løftes ekstraordinært af øget aktivitet i råstofindvinding især i 2025 som følge af genåbningen af Tyrafeltet.

BNP skønnes på baggrund af udviklingen i eksporten og den indenlandske efterspørgsel at vokse med 1,9 pct. i år og 2,2 pct. i 2025. Uden bidrag fra råstofindvinding og medicinalindustri ventes væksten dog at blive noget mere afdæmpet på henholdsvis 1,3 pct. og 1,2 pct., *jf. figur 1.9*.

² Se fx boks 6.2 i Økonomisk Redegørelse, maj 2024.

³ Importindholdet heri er imidlertid ukendt på nuværende tidspunkt, og der er i prognosen anvendt et typisk importindhold for det offentlige varekøb og materielinvesteringer. Indkøb af forsvarsmateriel trækker isoleret set i retning af et højere importindhold, hvorfor bidraget fra den offentlige efterspørgsel kan være overvurderet. Det ændrer dog ikke på den overordnede vurdering af aktivitetsudviklingen i dansk økonomi.

Figur 1.9 BNP-væksten i 2024 og 2025 løftes af medicinalindustri og råstofindvinding

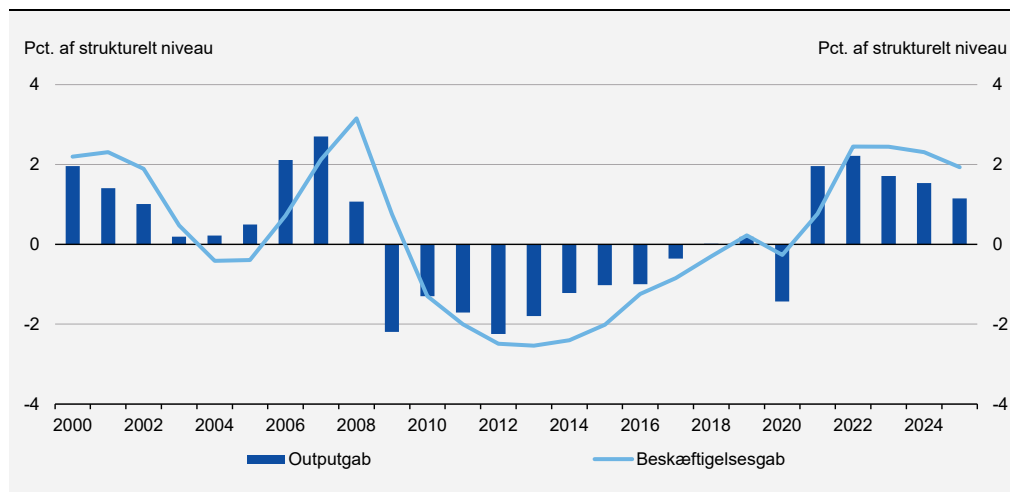
Anm.: I figuren vises ikke de fulde udsving i BNP-væksten på henholdsvis -1,8 pct. og 7,4 pct. i 2020 og 2021 mellem de stiplede linjer. Branchernes vækstbidrag til BNP er fra BVT-væksten.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Selvom den skønnede årsvækst i BNP er højere i 2025 end i 2024, er det stadig forventningen, at væksten gennem 2025 vil være relativt svagere end gennem 2024. Fra 4. kvartal 2023 til 4. kvartal 2024 skønnes BNP således at vokse knap 1½ pct., mens væksten fra 4. kvartal 2024 til 4. kvartal 2025 ventes at blive lidt mindre på godt 1¼ pct.

Langsom opbremsning i beskæftigelsesfremgangen

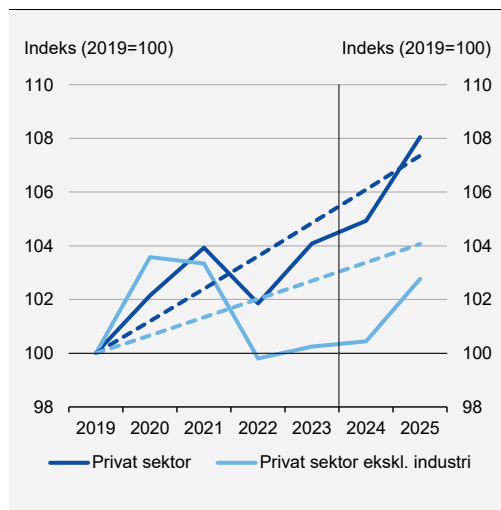
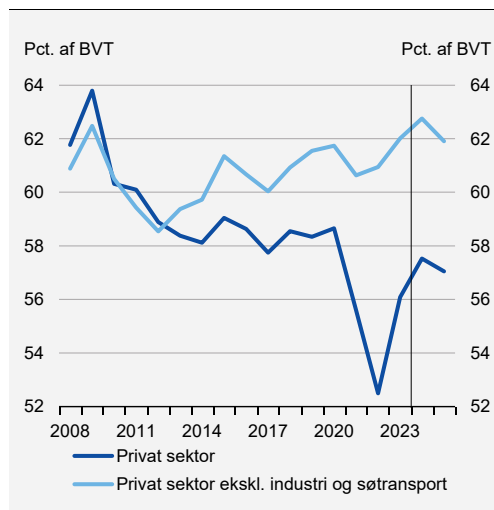
Prognosens aftagende vækst i BNP ekskl. bidrag fra råstofindvinding og medicinalindustrien afspejler sig i en lille indsnævring af outputgabets, men stadig med et aktivitetsniveau, der er højere end ved en normal kapacitetsudnyttelse, *jf. figur 1.10*. Det svarer til, at dansk økonomi vil være i en moderat højkonjunktur. Det følger blandt andet af, at den skønnede vækst relateret til medicinalindustrien og råstofindvinding kun i mindre grad ventes at have afledte effekter på arbejdsmarkedet generelt, selvom det kan spille en væsentlig rolle lokalt fx i Kalundborg, hvor Novo Nordisk aktuelt udbygger produktionsfaciliteter.

Figur 1.10 Presset på arbejdsmarkedet reduceres gradvist i forlængelse af dæmpet samlet aktivitet

Anm.: Outputgab er i pct. af BVT ekskl. råstofindvinding. Beskæftigelsesgab er ekskl. orlov.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Ud over en mere moderat aktivitetsvækst er der også andre forhold, der peger i retning af en afdæmpning på arbejdsmarkedet. Det gælder fx produktivitsudviklingen i dele af økonomien i de seneste år. Noget af nedgangen i timeproduktiviteten siden 2021 kan forklares med hamstring af arbejdskraft blandt virksomhederne i forlængelse af rekrutteringsudfordringer på bagkant af coronapandemien, *jf. Økonomisk Redegørelse, maj 2024*. Det kan ligeledes have holdt udviklingen i den samlede produktivitet nede, at en del af beskæftigelsesfremgangen udgøres af personer med løsere tilknytning til arbejdsmarkedet, og at mange er nye i job og først skal oplæres.

Der skønnes i 2025 at komme en vis tilpasning i beskæftigelsen, som vil føre til ny produktivitsfremgang. Tilpasningen vurderes dog at blive forholdsvis moderat. Derfor ventes timeproduktiviteten uden for industrien i 2025 fortsat at ligge under trenden for perioden 2000-2019, mens den samlede private produktivitet forventes at være tilbage på trenden i 2025, *jf. figur 1.11*.

Figur 1.11 Timeproduktiviteten ventes fortsat at ligge under trenden uden for industrien i 2025**Figur 1.12** Lønkvoten er forholdsvis høj i dele af økonomien

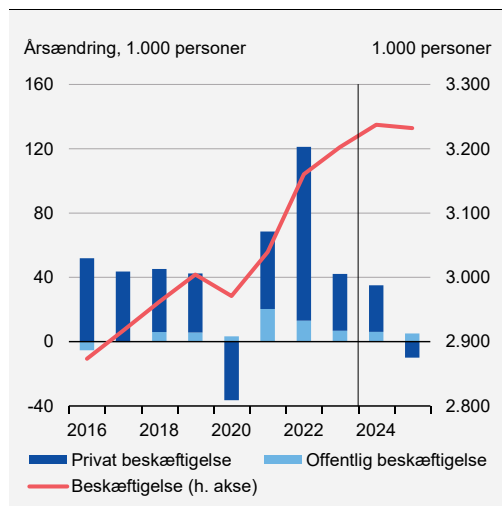
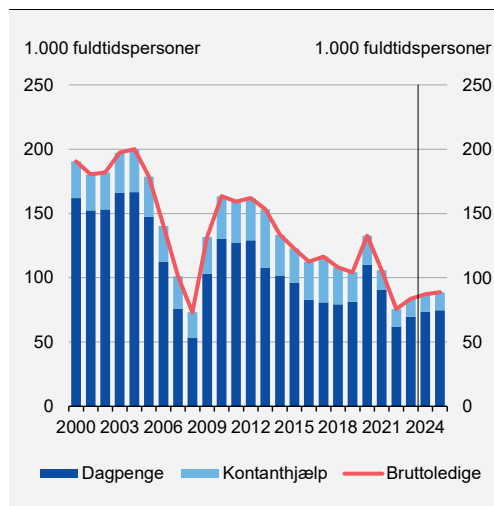
Anm.: Timeproduktiviteten i figur 1.11 er realt BVT pr. arbejdstime, hvor de stiplede linjer angiver trenden for perioden 2000-2019. Lønkvoterne i figur 1.12 er korrigeret for, at selvstændige bidrager til BVT, men ikke indgår i lønsummen.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Et andet forhold, der kan pege i retning af et vist tilpasningsbehov blandt nogle virksomheder, er, at lønkvoten i dele af økonomien har ligget på et lidt højere niveau i 2023 end de senere år, *jf. figur 1.12*.⁴ Hertil kommer, at højere renter har øget virksomhedernes omkostninger til kapitalapparat. Kombineret med høje lønstigninger i løbet af 2024 kan det medføre, at nogle virksomheder bliver presset på bundlinjen. Med de høje lønstigninger og en forventet fortsat svag udvikling i timeproduktiviteten i 2024 skønnes lønkvoten at stige yderligere i år. Som følge af en forventet tilpasning i beskæftigelsen næste år ventes lønkvoten dog at falde lidt igen i 2025.

Samlet set giver udviklingen i første halvår 2024 samt den forventede udvikling i efterspørgslen, kapacitetspresset og vurderingen af virksomhedernes tilpasningsbehov anledning til, at beskæftigelsen på årsniveau skønnes at vokse med 35.000 personer i år, mens der ventes et mindre fald på 5.000 personer fra 2024 til 2025. Der ventes dermed en mild afdæmpning af udviklingen i resten af 2024 og ind i 2025, men beskæftigelsen vil fortsat være på et højt niveau med over 3,2 mio. personer i beskæftigelse, *jf. figur 1.13*.

Ledigheden ventes at stige en smule hen over prognoseperioden. Bruttoledigheden skønnes således at være 87.100 fuldtidspersoner i 2024 og stige en anelse til 88.700 fuldtidspersoner i 2025, *jf. figur 1.14*. Det er dog fortsat under niveauet i 2019 og meget lavt i en historisk sammenhæng.

⁴ Lønkvoten i den private sektor set under ét har været faldende over en længere periode siden omkring finanskrisen. Det vurderes blandt andet at være drevet af nogle meget store industrivirksomheder, hvoraf mange har M&P-aktiviteter i udlandet, hvor værditilvæksten er steget betydeligt, *jf. fx Økonomisk Redegørelse, maj 2024*. Både udviklingen i lønkvoten i den private sektor set under ét samt lønkvoten i den private sektor ekskl. industri og søtransport er desuden påvirket af sammensætningseffekter i form af forskydninger mellem brancher over årene.

Figur 1.13 Udsigt til en svag afdæmpning i beskæftigelsen...**Figur 1.14** ... og en svagt stigende ledighed

Anm.: I figur 1.13 er beskæftigelsen inkl. orlov.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

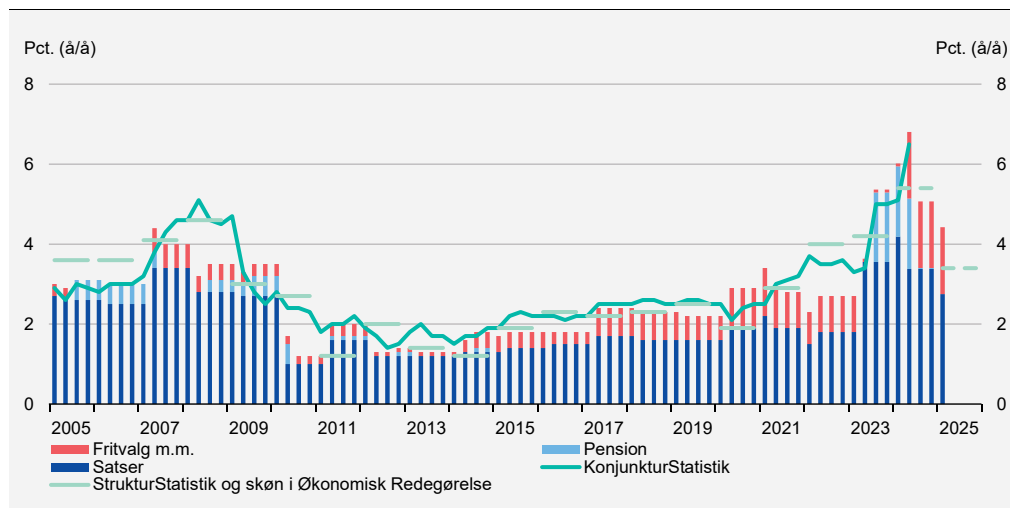
Lønvækst og lav inflation øger husholdningernes købekraft

Det fortsat høje niveau for beskæftigelsen og den lave ledighed understøtter sammen med høje lønstigninger og lav inflation husholdningernes økonomi.

Inflationen skønnes at ligge på omkring 2 pct. i prognoseperioden. Inflationen faldt i juli til 1,1 pct. Faldet i juli skyldes især, at prisen på elektricitet er steget mindre markant fra juni til juli i år i forhold til samme periode sidste år. Inflationen ventes at stige igen og midlertidigt komme til at ligge mellem 2 pct. og 3 pct. i sidste del af 2024, da blandt andet faldene i fødevarerpriserne sidste efterår ikke længere vil påvirke den opgjorte inflation. Samtidig vil prisudviklingen på tjenesteydelser, der blandt andet er bestemt af lønudviklingen, være med til at holde inflationen oppe især i 2024.

Lønstigningstakten på det private område er taget til de seneste kvartaler, og i 2. kvartal 2024 steg de private lønninger markant med 6,5 pct. på årsbasis. Stigningerne skal blandt andet ses i lyset af de indgåede overenskomstaftaler i foråret 2023 (OK23), og i 2. kvartal afspejler stigningstakten blandt andet sammenfald af aftalte forhøjelser af arbejdsgivers pensionsbidrag og fritvalgsordningerne. I resten af 2024 forventes en lavere lønstigningstakt end i første halvår 2024 i overensstemmelse med OK23, jf. figur 1.15.

Figur 1.15 Meget høje lønstigninger i 2024 på linje med det overenskomstmæssige referenceforløb på DA/FH-området afløses af mere moderate stigninger i 2025

Anm.: Referenceforløbet består af sætsler (inkl. genetillæg mv.), pension og andet, herunder fritvalgsordningen, og er beregnet under antagelse af fuldt procentuelt gennemslag, hvorved det antages, at lønmodtagere på minimallønsoverenskomster i gennemsnit modtager sætsstigninger svarende til den relative stigning i minimallønssætsen. Under fritvalg m.m. indgår blandt andet boligtillæg, fritvalgsordning og barsel. Referenceforløbet er beregnet på baggrund af Industriens Overenskomst, Bygge- og Anlægsoverenskomsten, Butiksoverenskomsten, Fællesoverenskomsten samt Transport- og Logistikoverenskomsten. Lønstigninger er angivet ekskl. genetillæg. DA's StrukturStatistik udkommer årligt og er baseret på lønoplysninger fra alle virksomheder, der indberetter til DA, mens KonjunkturStatistikken udgives hvert kvartal og er baseret på en repræsentativ stikprøve. De to statistikker følger overordnet hinanden på lang sigt, men der kan forekomme afvigelser i enkelte år som følge af forskelle i datagrundlag og metode.

Kilde: Dansk Arbejdsgiverforening, Fagbevægelsens Hovedorganisation og egne beregninger.

For hele 2024 skønnes en lønstigningstakt på 5,4 pct. på det private område. De høje lønstigninger skal ses i sammenhæng med et stramt arbejdsmarked de seneste år, og at der i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 2023 var stor fokus på genopretning af reallønnen i forlængelse af de ekstraordinært høje forbrugerprisstigninger i særligt 2022. I 2025 forventes mere moderate lønstigninger, som skal ses i lyset af den store fremgang i 2024, samt at der forventes et let aftagende kapacitetspres i økonomien, herunder på arbejdsmarkedet.

Også på det offentlige område forventes store lønstigninger i prognoseperioden med afsæt i de overenskomster, der blev indgået i foråret 2024. De indgåede overenskomster (OK24) for de kommunale, regionale og statslige ansatte indebærer aftalte lønstigninger inden for en samlet økonomisk ramme på 8,8 pct. af lønnen i perioden 1. april 2024 til 31. marts 2026. Desuden er det aftalte lønloft i medfør af Trepartsaftale om løn og arbejdsvilkår (december 2023) for en række offentligt ansatte udmøntet.

Modtagere af overførselsindkomster får deres indkomster reguleret med udgangspunkt i satsreguleringen, som er bestemt af lønudviklingen på DA-området to år forinden. Der er udsigt til en real fremgang i overførselsindkomsterne i både 2024 og 2025, da satsreguleringsprocenten udgør 3,2 og 3,6 i henholdsvis 2024 og 2025 og dermed overstiger den forventede inflation.

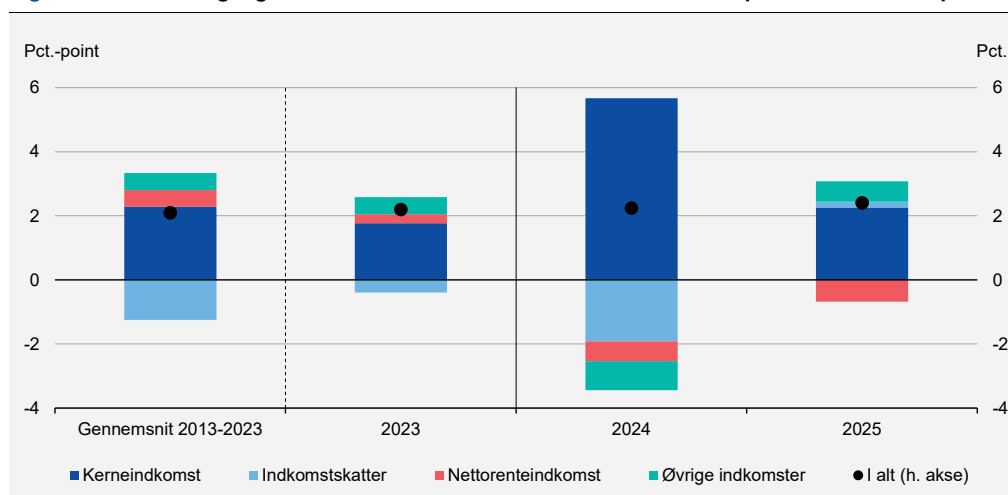
De høje lønstigninger bidrager sammen med fortsat stigende beskæftigelse og tilbagebetalingen af for meget betalt boligskat til en pæn fremgang i husholdningernes disponible indkomst, som

ventes at vokse med 2,2 pct. realt i år. Den disponible indkomst er den indkomst, husholdningerne har til rådighed, når der er fratrukket personlige indkomstskatter, renter og pensionsindbetalinger.

Til næste år vil nedsættelser af personskatterne som følge af skattereformen fra december 2023 også bidrage til at løfte den disponible indkomst, som skønnes at vokse med ca. 2,4 pct. realt, *jf. figur 1.16*. Den samlede lønindkomst stiger fortsat, men mindre end i 2024, både fordi beskæftigelsen udvikler sig noget mere afdæmpet, og fordi lønningerne stiger mindre. Hertil kommer et lavere bidrag fra tilbagebetalingen af boligskat, som skønnes at være omtrent 2 mia. kr. mindre i 2025 end i 2024.

Højere nettorenteudgifter trækker isoleret den disponible indkomst ned i både 2024 og 2025. For boligejere med variabelt forrentede lån slår de højere renter igennem i forbindelse med rentetilpasningerne. Selvom renterne aktuelt er på vej ned, vil der fortsat være boligejere, som må forventes at få højere renteudgifter ved den kommende rentetilpasning. Det gælder fx for boligejere med F5-lån og F3-lån, hvor renterne vil ligge noget højere end ved seneste rentetilpasning. De højere renter øger renteudgifterne for husholdninger med lån.

Figur 1.16 Stor fremgang i lønindkomsten trækker realvæksten i den disponible indkomst op

Anm.: Kerneindkomst er lønindkomst og overførselsindkomster. Øvrige indkomster er blandt andet aktieudbytter og pensionsind- og udbetalinger. Det forventede negative bidrag fra indkomstskatterne i 2024 skal ses i lyset af, at de høje lønstigninger og beskæftigelsesfremgangen både fører til en stigning i kerneindkomsten og i indkomstskatterne.

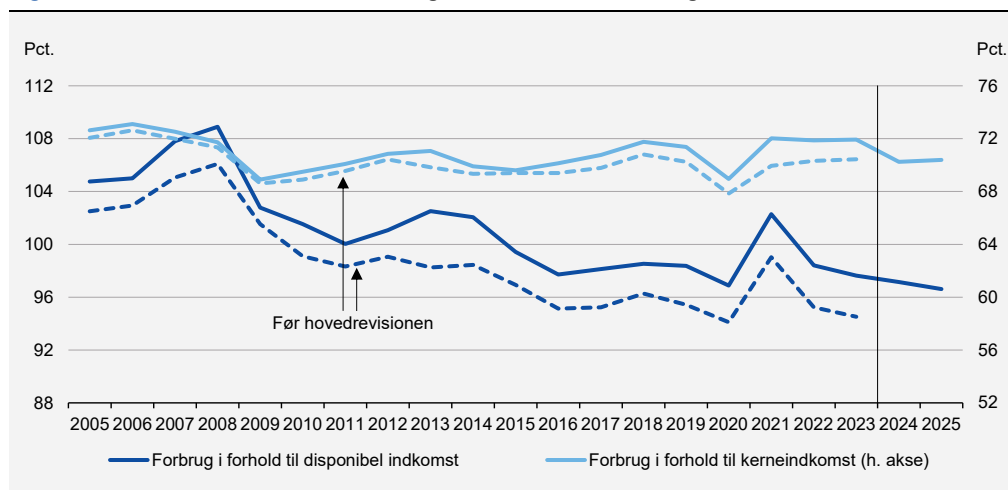
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fremgangen i indkomsterne understøtter privatforbruget, som ventes at vokse realt med 1,7 pct. i år og 1,8 pct. til næste år. Væksten i forbruget holdes i år nede af en forventet tilpasning i bilsalget efter et højt niveau og et stort vækstbidrag sidste år.

Forbruget ventes dermed at vokse lidt mindre end den disponible indkomst i prognoseperioden. Forbrugskvoten aftager dermed svagt, som det generelt har været tilfældet over en længere årrække, *jf. figur 1.17*. Forbrugskvoten målt i forhold til kerneindkomsten har udviklet sig mere stabilt, men den historisk høje vækst i kerneindkomsten i år forventes ikke at føre til en lige så

stor fremgang i forbruget, og forbrugskvoten målt i forhold til kerneindkomsten aftager dermed også i år.

Figur 1.17 Hovedrevisionen af nationalregnskabet har løftet forbrugskvoterne

Anm.: De stiplede linjer er forbrugskvoterne før hovedrevisionen af nationalregnskabet.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Forbrugskvoten målt i forhold til disponibel indkomst er blevet opjusteret med ca. 3 pct.-point som følge af hovedrevisionen af nationalregnskabet i juni, og i 2023 udgjorde forbruget 97,6 pct. af den disponible indkomst. Forbrugskvoten målt i forhold til kerneindkomsten er også opjusteret, men i mindre grad. Husholdningerne bruger altså en større andel af deres indkomst på varer og tjenester, end det tidligere har været lagt til grund. Tilsvarende er en mindre andel af indkomsten blevet sparet op.

Opjusteringen af forbrugskvoten er en følge af, at Danmarks Statistik både har revideret privatforbruget op og indkomsterne ned, og revisionen hænger i høj grad sammen med metodeændringer og bedre datagrundlag, jf. boks 1.2. Den højere forbrugskvote vurderes ikke at afspejle en grundlæggende ændring i forbrugeradfærden og ændrer heller ikke det overordnede billede af, at forbrugskvoten generelt har været aftagende siden det meget høje niveau op til finanskrisen i 2008, jf. kapitel 2 i *Økonomisk Redegørelse, maj 2024*. Forbruget er således fortsat vokset langsommere end indkomsterne gennem en lang årrække.

Boks 1.2 Hovedrevisionen af nationalregnskabet viser højere forbrug og lavere indkomster

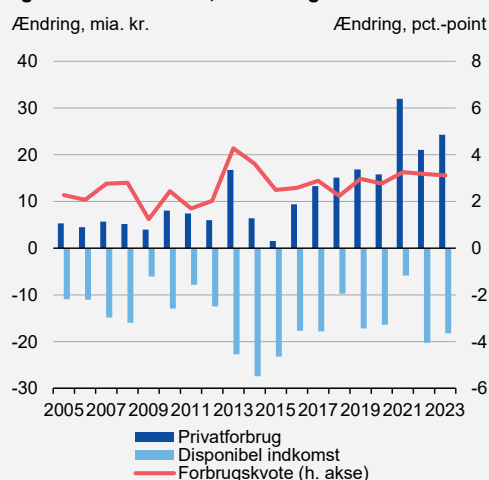
Hovedrevisionen af nationalregnskabet offentliggjort den 28. juni i år har medført en opjustering af det nominelle privatforbrug på ca. 24 mia. kr. i 2023, mens husholdningernes disponible indkomster er nedjusteret med ca. 18 mia. kr. Det indebærer, at forbrugskvoten er forøget med omtrent 3 pct.-point i 2023, *jf. figur a*.

På forbrugssiden er det blandt andet forbruget af boligbenyttelse, der er blevet opjusteret. I 2023 ligger boligforbruget ca. 12,7 mia. kr. højere end tidligere opgjort. Boligforbruget består ud over faktisk betalt husleje af et imputeret forbrug for bolig ejeres betaling af egen husleje, og det er denne post, der er opjusteret som følge af en opdatering af datagrundlaget for beregning af imputeret husleje. Herudover er der fx også en betydelig opjustering af fødevarerforbruget, bilkøbet og af forbruget af øvrige tjenester, *jf. figur b*.

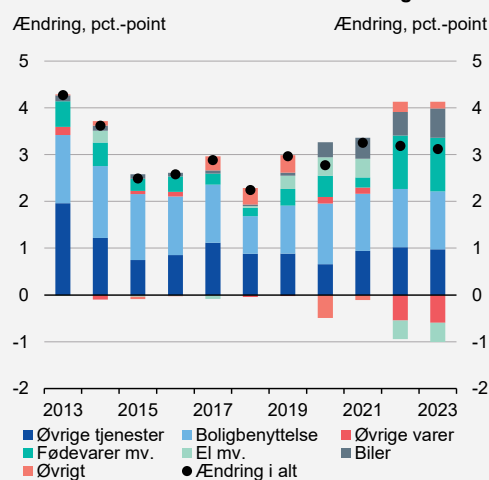
På indkomstsiden er den væsentligste årsag til det lavere niveau en ny metode til opgørelse af diverse løbende overførsler, herunder nyt datagrundlag. Disse overførsler dækker blandt andet kontingenter til fagforeninger og sportsforeninger, kirkeskat, legater, bøder, donationer samt overførsler mellem husholdninger og til/fra udlandet. Nettorenteindkomsten er også nedjusteret, mens fx indkomst fra aktieudbytter mv. er opjusteret. Kerneindkomsten, som består af lønsum og indkomstoverførsler, er kun justeret i mindre grad, og derfor er forbruget målt i forhold til kerneindkomst opjusteret mindre end forbruget målt i forhold til disponibel indkomst.

Revisionen har ikke ændret nævneværdigt ved udviklingen i forbrugskvoten, hvor der fortsat ses en aftagende tendens siden det meget høje niveau op til finanskrisen i 2008. Faldet i forbrugskvoten siden 2008 er omtrent uændret på godt 11 pct.-point, mens faldet siden 2013 er ca. 1 pct.-point større i det reviderede nationalregnskab og udgør nu knap 5 pct.-point. Der er altså i høj grad tale om en niveauforskydning af forbrugskvoten, der er begrundet i nye metoder, viden og datagrundlag.

Figur a Revisionen har medført et højere forbrug og lavere indkomster, så forbrugskvoten er løftet

Figur b Især boligforbruget fylder en større andel af indkomsten i det reviderede nationalregnskab

Anm.: I figur a vises ændringen i nominelt forbrug og disponibel indkomst i det reviderede nationalregnskab i forhold til den tidligere version. I figur b vises ændringen i privatforbruget i forhold til disponibel indkomst på underkomponenter.

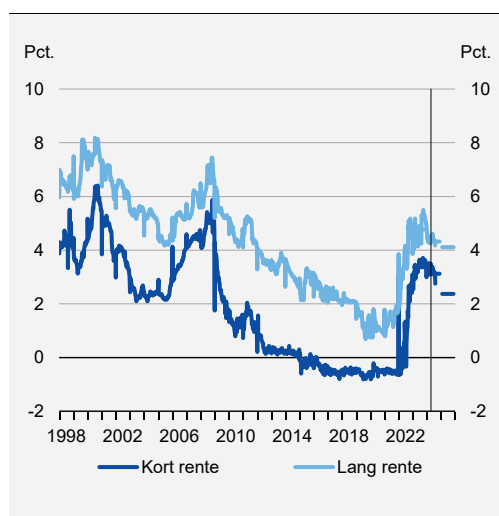
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fornyset fremgang på boligmarkedet

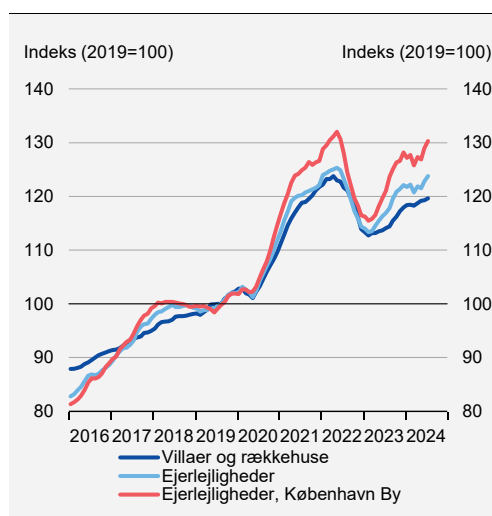
Fremgang i husholdningernes indkomster vil også have en aktivitetsforøgende effekt på boligmarkedet, som har været påvirket af de højere renter, der har lagt en dæmper på boligefterspørgslen.

Realkreditrenterne på nye boliglån er faldet siden årsskiftet, *jf. figur 1.18*. Renteudviklingen bidrager dermed til fornyset fremgang på boligmarkedet, hvor de seneste tal fra Boligsiden peger på prisfremgang i 2. kvartal 2024 for både huse og ejerlejligheder, *jf. figur 1.19*.

Figur 1.18 Realkreditrenter er på vej ned

Figur 1.19 Fremgang i boligpriserne i første halvår 2024

Anm.: I figur 1.18 vises obligationsrenter opgjort af Finans Danmark som den effektive rente, som investorer, der køber nyudstedte realkreditobligationer, har fået.

Kilde: Finans Danmark, Boligsiden, Macrobond og egne beregninger.

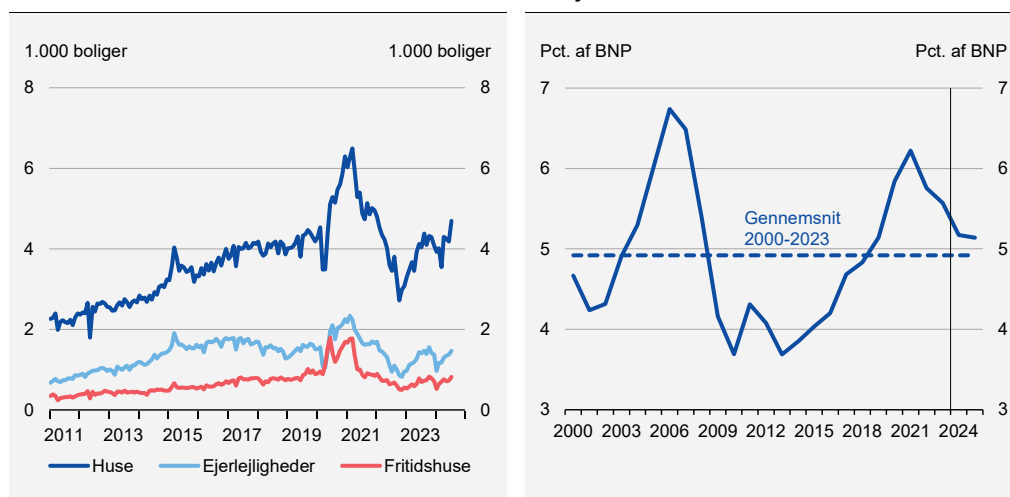
Salget af både huse og ejerlejligheder gik ligeledes frem i 2. kvartal. For huse er omsætningen tilbage på et mere normalt leje efter store udsving i de seneste år. Udbuddet af boliger til salg er steget i første halvår til niveauer, der minder om årene før coronapandemien, *jf. figur 1.20*.

De korte boligrenter ventes at falde yderligere i takt med pengepolitiske rentenedsættelser som følge af den aftagende inflation, mens de lange realkreditrenter ser ud til at forblive på et lavere niveau end i 2023 med en effektiv rente på omtrent 4,25 pct. (ekskl. bidrag) set i forhold til en effektiv lang rente på godt 5,25 pct. i efteråret 2023.

I prognosen skønnes en fremgang i huspriserne på 2,7 pct. i 2024 og 3,0 pct. i 2025. Boligpriserne understøttes af stigende indkomster og en fortsat høj beskæftigelse, der i kombination med gradvist lavere renter betyder, at potentielle boligkøbere har et større beløb til rådighed til boligkøb.

For ejerlejligheder kan der fortsat komme prisfald som følge af højere boligskatte for nye ejere under det nye ejendomsskattesystem. Udviklingen i 2. kvartal med prisfremgang på ejerlejligheder i København peger dog på, at risikoen for store prisfald er mindsket.

Figur 1.20 Boligsalget viser tegn på stabilisering **Figur 1.21** Tilpasning i boliginvesteringerne fra et højt niveau

Anm.: Egen sæsonkorrektur i figur 1.20 på baggrund af data fra Boligsiden.
Kilde: Boligsiden, Danmarks Statistik og egne beregninger.

En lavere tilgang af nybyggede boliger er også med til at understøtte boligpriserne. Efter flere år med et relativt højt niveau er boligbyggeriet aftaget betydeligt i 2022 og 2023. Det lavere nybyggeri ventes at bidrage til et fald i boliginvesteringerne i 2024 på 5,7 pct., der bringer boliginvesteringerne ned på et mere normalt niveau som andel af BNP, *jf. figur 1.21*. For 2025 ventes svag fremgang som følge af en vending i nybyggeriet, der understøttes af udsigten til lavere renter og fremgang i boligpriserne. Niveaulet for byggeomkostningerne er dog stadig højt set i lyset af de forudgående års stigninger, hvilket fortsat vil bidrage til at lægge en dæmper på boliginvesteringerne.

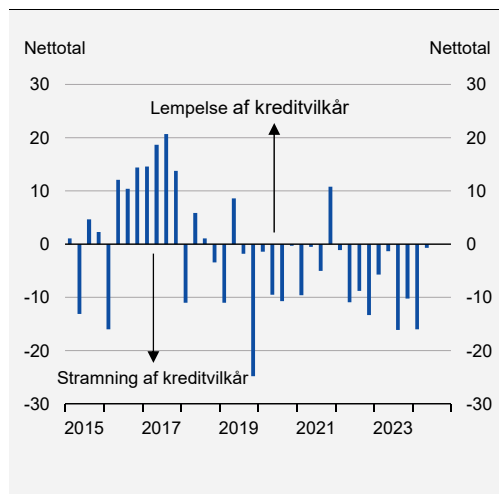
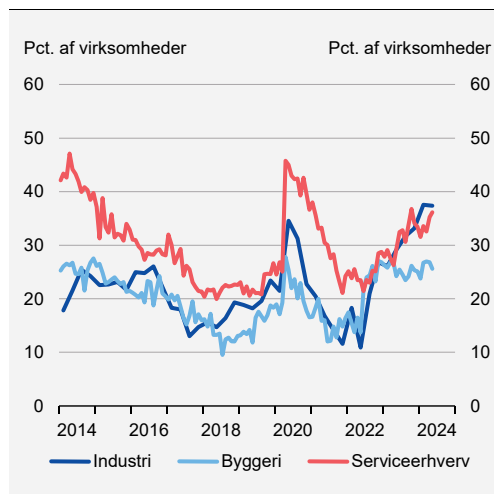
Erhvervsinvesteringerne ventes at udvikle sig i et lavere tempo

Erhvervsinvesteringerne er også påvirket af, at stigende udlånsrenter har øget omkostningerne til finansiering mærkbart. Virksomhederne er generelt blevet mødt af strammere kreditvilkår de seneste år, *jf. figur 1.22*. De ventede rentenedsættelser i løbet af 2025 vil ikke kunne modgå dette fuldt ud, hvorfor de finansielle forhold fortsat ventes at lægge en dæmper på erhvervsinvesteringerne.

Udlånsvæksten til virksomhederne på 3½-4 pct. på årsbasis er desuden ikke nævneværdig høj, hvilket kan indikere, at appetitten på et fortsat højt investeringsniveau er begrænset.

I retning af en lavere investeringskvote peger også, at mange virksomheder på tværs af brancher aktuelt rapporterer om mangel på efterspørgsel, *jf. figur 1.23*. For industrien (uden medicinalindustrien) er vurderingen af kapacitetspresset heller ikke nævneværdigt højt.

Erhvervsinvesteringerne understøttes modsat af en række offentligt initierede investeringer, fx Femern Bælt-forbindelsen, samt af den fortsatte omstilling til grøn energi. Også Novo Nordisks investeringer i fx Kalundborg er med til at holde det samlede investeringsniveau oppe. Endelig bidrager det også til at holde investeringsaktiviteten oppe, at der i løbet af 2024 og 2025 er udsigt til tiltagende vækst på eksportmarkederne.

Figur 1.22 Kreditvilkår for virksomhederne er generelt strammet de seneste år**Figur 1.23** Relativt høj mangel på efterspørgsel på tværs af brancher

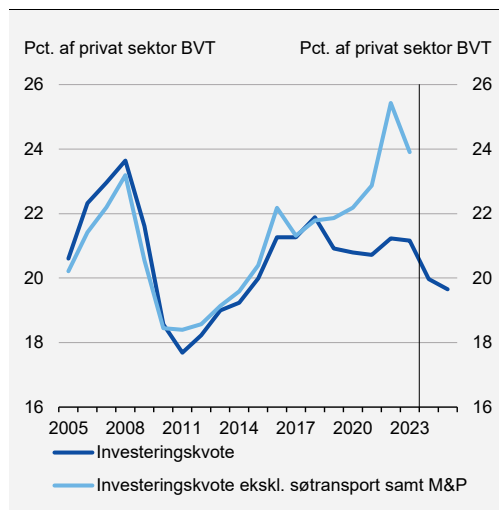
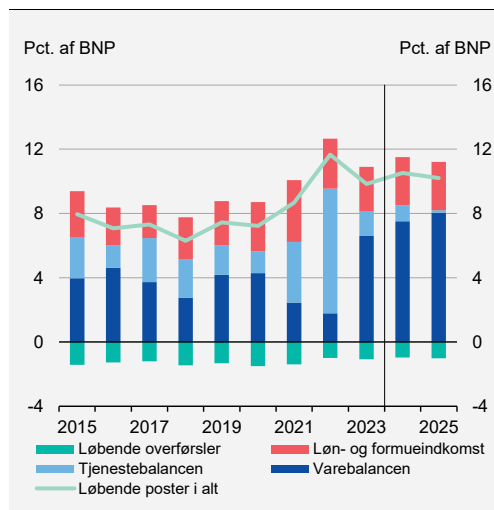
Anm.: Egen sæsonkorrektur i figur 1.23.

Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Samlet er forventningen, at der ikke er udsigt til en nævneværdig fremgang i erhvervsinvesteringerne. Investeringskvoten ventes således at falde noget i 2024 og yderligere en anelse i 2025, *jf. figur 1.24*. Det skal også ses i lyset af, at investeringskvoten for store dele af økonomien har været forholdsvis høj i 2022 og 2023. Derudover trak udsving inden for søtransport relateret til høje fragtrater i retning af et mindre investeringsomfang i 2022. Det samme har den voksende værdiskabelse fra M&P-aktiviteter uden for landet – men effekten heraf er mindre entydig.

Importen følger generelt udviklingen i den samlede efterspørgsel, dvs. både eksporten og den indenlandske efterspørgsel. Eksporten er den del af efterspørgslen, der har det højeste importindhold. I takt med at den indenlandske efterspørgsel forventes at drive en større del af væksten i den danske økonomi, forventes importvæksten relativt til efterspørgselsvæksten også at aftage. Til gengæld forventes importen af industrivarer at blive understøttet af den forventede vækst i industrien ekskl. medicinalindustrien, da medicinalindustrien har et noget lavere importindhold i sine produkter end den resterende industri samlet set. Importen skønnes samlet set at vokse 1,9 pct. i 2024 og 4,0 pct. i 2025.

Den forventede udviklingen i importen indebærer sammen med den forventede udvikling i eksporten, løn- og formueindkomsten samt overførsler til udlandet, at overskuddet på betalingsbalancen stiger til 10,5 pct. af BNP i år og 10,2 pct. af BNP til næste år, *jf. figur 1.25*. De fortsat høje overskud på betalingsbalancen skyldes især et stort bidrag fra medicinalindustrien. Nettoeksporten af industrivarer bidrog alene med godt 10 pct. af BNP til betalingsbalancen i 2023 og ventes at ligge på et tilsvarende niveau i prognoseperioden.

Figur 1.24 Investeringskvoten ventes at falde lidt**Figur 1.25** Overskuddet på betalingsbalancen forventes fortsat at være højt

Anm.: Eget estimat af værditilvæksten forbundet med M&P i figur 1.24, jf. boks 4.1 i Økonomisk Redegørelse, december 2023. BVT fra M&P er trukket ud af privat sektor BVT (ekskl. bolig), mens investeringerne ikke er korrigeret. Den viste korrektion for M&P i investeringskvoten vurderes at være et overkantsskøn.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

1.4 Risikobilledet

Der er fortsat mange risici i forhold til de globale vækstudsigter. Der er blandt andet usikkerhed knyttet til styrken af fremgangen i euroområdet. Det skyldes blandt andet, at industrien i Tyskland har det svært, og at tysk økonomi aktuelt ikke udgør en stærk drivkraft for fremgangen i euroområdet. Der er risiko for, at den svage vækst i Tyskland vil kunne smitte af på andre lande. Andre eurolande har udfordringer i forhold til strukturelle offentlige underskud samt høj offentlig gæld, der potentielt også kan føre til svagere vækst.

I USA giver det kommende præsidentvalg usikkerhed i forhold til den økonomiske politik, herunder om ekspansiv finanspolitik og protektionistiske tiltag vil kunne øge inflationen. Også i Europa gennemføres og overvejes forskellige handelsmæssige tiltag ud fra geoøkonomiske betragtninger. Tiltagene skal ses i sammenhæng med, at Kina aktuelt vinder store markedsandele på verdensmarkedet for elbiler, solceller og vindmøller, blandt andet på baggrund af statsstøttet finansiering.

Handels- og industripolitiske tiltag skal også ses på baggrund af hensyn til forsyningssikkerhed og sikkerhedspolitiske spændinger. Eksempelvis var afhængigheden af gasleverancer fra Rusland med til at forstærke stigningen i inflationen i Europa i 2022. Handels- og industripolitiske tiltag kan dog føre til højere prisstigninger på grund af større told eller større produktionsomkostninger.

Både i udlandet og herhjemme er der usikkerhed om gennemslaget af de aktuelt store lønstigninger på virksomhedernes salgspriser. Det er ikke givet, at virksomhederne kan absorbere øgede produktionsomkostninger og derfor enten må tilpasse produktionen eller priserne. I

mange lande er ledigheden lav, og fremgang i beskæftigelsen er betinget af tilgang af international arbejdskraft. Øget pres på arbejdsmarkedet og potentielt større konkurrence om international arbejdskraft indebærer en risiko for et øget løn- og prispres.

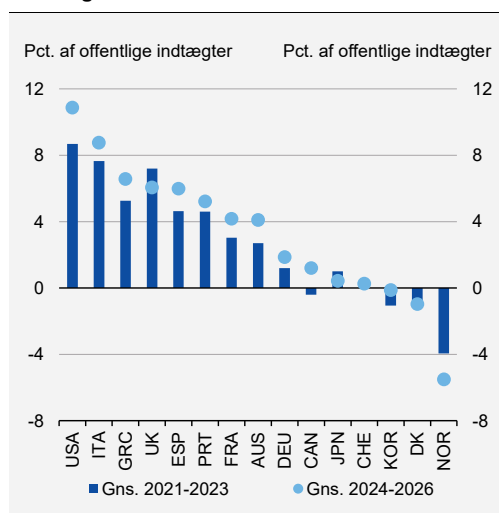
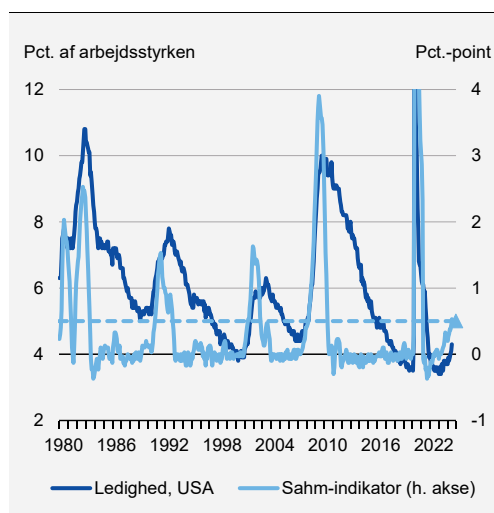
Både i euroområdet og USA ligger inflationen fortsat lidt højere end målsætningen på 2 pct. Forbliver inflationen forhøjet i længere tid end forventet, kan det medføre højere renter, end hvad der aktuelt er indregnet på de finansielle markeder. Det skyldes især, at de ventede pengepolitiske rentenedsættelser vil blive udskudt, samt at investorer vil kræve højere risikopræmier på lange obligationer som følge af større usikkerhed om renteniveauet på lidt længere sigt.

Højere renter vil kunne føre til øget usikkerhed og generelt lavere priser på finansielle aktiver, herunder lavere kurser på obligationer og aktier. Samtidig vil det føre til højere udgifter for virksomheder og husholdninger med en høj gæld og dermed kunne påvirke erhvervstilliden og privatforbruget.

Det vil også forøge presset på de offentlige finanser i lande, der i forvejen har en høj offentlig gæld og store strukturelle offentlige underskud. Der er allerede udsigt til, at renteudgifterne på den offentlige gæld som andel af de offentlige indtægter i en række større økonomier vil ligge betydeligt højere i 2024-2026 end for få år siden, *jf. figur 1.26*.

Finanspolitiske udfordringer påvirker også stemningen på de finansielle markeder og renteutviklingen. Eksempelvis har usikkerhed om den økonomiske politik i Frankrig i lyset af parlamentsvalget hen over sommeren ført til en udvidelse af spændet mellem renterne på franske og tyske 10-årige statsobligationer på godt 0,2 pct.-point. Der er dog ikke tegn på, at det har haft stor betydning på rentespændet for andre lande i euroområdet, herunder fx Italien, hvor rentespændet fortsat er lavere end ved årsskiftet.

Den højere volatilitet på de finansielle markeder i starten af august var blandt andet forårsaget af dårligere nøgletal for aktiviteten i den amerikanske økonomi. Selvom ledigheden fortsat er på et lavt niveau i et historisk perspektiv, har den vist en stigende tendens over det seneste år. Historisk har perioder, hvor ledigheden er steget hurtigt, været en indikator på, at økonomien er bremsset op, og en recession er undervejs, *jf. figur 1.27*. Den igangværende stigning i ledigheden i USA er imidlertid primært forårsaget af tilgang til arbejdsstyrken og ikke af flere afskedigelser, hvilket normalt ses under recessioner.

Figur 1.26 Stigende renteudgifter presser de offentlige finanser i en række lande**Figur 1.27** Øget fokus på risiko for opbremsning i USA

Anm.: I figur 1.27 er højre akse trunckeret og viser ikke den fulde stigning under coronapandemien for at øge synligheden af den seneste udvikling. Den stiplede linje er tærskelværdien for Sahm-indikatoren, en stigning i arbejdsløsheden på 0,5 procentpoint eller mere over tre måneder fra det laveste niveau inden for de seneste 12 måneder. Når Sahm-indikatoren overstiger tærskelværdien, har det historisk set været sammenfaldende med en recession i USA, jf. *Claudia Sahm, "Direct Stimulus Payments to Individuals", Brookings Institution, maj 2019.*

Kilde: Institute of International Finance, Macrobond og egne beregninger.

Vækstskøn for dansk økonomi er gentagne gange blevet revideret op, og tidspunktet for en vending på arbejdsmarkedet er blevet udskudt. Udviklingen vil fortsat kunne overraske positivt. Prognosen indebærer blandt andet forholdsvis tilbageholdende husholdninger, og potentialet for en mere stærk fremgang i det private forbrug er til stede.

I forbindelse med Økonomisk Redegørelse udarbejdes der løbende prognoseevalueringer, som skal vurdere nøjagtigheden af skønnene for den økonomiske udvikling i Danmark. Der er generelt betydelige prognoseafvigelser, især omkring store konjunkturtilbageslag som følge af udefrakommende forhold, men nøjagtigheden af skønnet for BNP-væksten i Økonomisk Redegørelse er på højde med andre prognosemagere, jf. *boks 1.3.*

I forhold til den seneste prognose i maj er skønnene for BNP-væksten nedjusteret i år og opjusteret i 2025, selvom det overordnede vækstbillede er omtrent uændret. Beskæftigelsen er fortsat med at vokse, og en afdæmpning ventes nu at indtræffe senere, jf. *boks 1.4.*

Boks 1.3 Nøjagtigheden af skøn i Økonomisk Redegørelse er på højde med andre prognosemagere

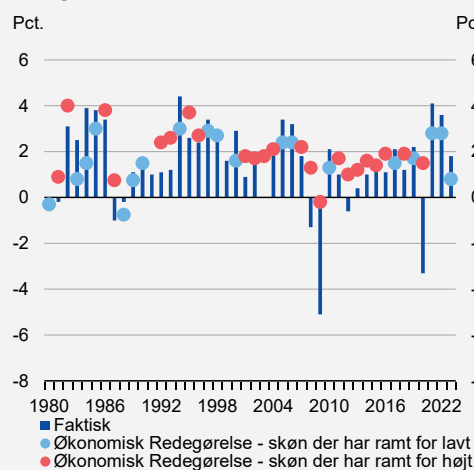
Økonomiministeriets Økonomisk Redegørelse har blandt andet til formål at skønne over de kommende års udvikling i BNP og andre nationaløkonomiske nøgletal. Konjunkturprognoser er i deres natur usikre og er i bedste fald et udtryk for den mest sandsynlige udvikling på et givet tidspunkt. En mere træfsikker prognose udgør alt andet lige et bedre beslutningsgrundlag for den økonomiske politik. Derfor evalueres nøjagtigheden af prognoserne i Økonomisk Redegørelse med jævne mellemrum, herunder i forhold til nøjagtigheden af skøn foretaget af andre organisationer. Et centralt fokus i evalueringerne er skøn for BNP-væksten, som er det mest anvendte og omfattende mål for udviklingen i økonomien.

For perioden 1980-2023 er nøjagtigheden af BNP-skøn i Økonomisk Redegørelse i den bedre ende, når der sammenlignes med andre prognosemagere, idet denne sammenligning dog laves med forbehold for, at forskellige prognoser er udarbejdet på forskellige tidspunkter af året, *jf. Økonomiministeriet (2024): Hvor godt rammer prognosen for BNP i Økonomisk Redegørelse?* Der er generelt betydelige prognoseafvigelser, *jf. figur a*. De største prognoseafvigelser ses omkring store tilbageslag, såsom coronakrisens begyndelse i 2020. Prognoseafvigelsen for 2020 (det vil sige forskellen mellem BNP-skønnet for 2020 i Økonomisk Redegørelse, december 2019 og den første opgørelse af BNP-væksten i 2020) var således den største i perioden 1980-2023.

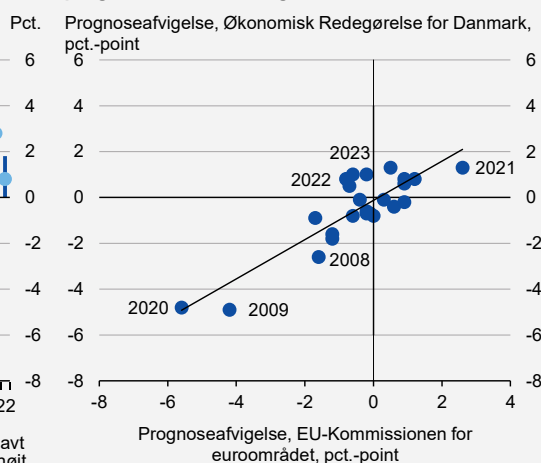
Udfordringen ved at forudsige den økonomiske udvikling i perioder med meget høj eller lav vækst og konjunkturvendepunkter går igen hos alle prognosemagere. Det skal ses i sammenhæng med, at forskellige institutioners prognoser for dansk økonomi i vidt omfang er baseret på de samme datakilder og den samme grundlæggende økonomiske forståelse og metode. Der er desuden ikke tegn på systematiske prognoseafvigelser i skønene for BNP-væksten i Økonomisk Redegørelse.

Dansk økonomi præges i høj grad af udviklingen i udlandet, og der er en tydelig sammenhæng mellem størrelsen af prognoseafvigelserne for international økonomi – målt ved prognoseafvigelsen i EU-Kommissionens skøn for euroområdet – og prognoseafvigelsen i Økonomisk Redegørelse for dansk økonomi, *jf. figur b*. Det illustrerer den store betydning af udefrakommende og uforudsete forhold for nøjagtigheden af prognoserne.

Figur a Faktisk BNP-vækst og skøn i Økonomisk Redegørelse, december

Figur b Sammenhæng mellem nøjagtigheden af prognoser for dansk og international økonomi

Anm.: I figur a vises BNP-væksten ifølge Danmarks Statistiks første foreløbige opgørelse og BNP-skønnet i Økonomisk Redegørelse, december det foregående år. Den første foreløbige opgørelse af BNP-væksten i 2022 sammenlignes således med skønnet i Økonomisk Redegørelse, december 2021. For 2023 sammenlignes med augustredegørelsen, da der ikke blev offentliggjort en decemberprognose. Hvert punkt i figur b viser afvigelsen for ét år, hvoraf udvalgte år fremgår eksplicit. Prognoseafvigelserne for euroområdet er opgjort på samme måde som prognoseafvigelserne i Økonomisk Redegørelse for Danmark, men er baseret på EU-Kommissionens skøn for euroområdet i efterårsprognoseerne.

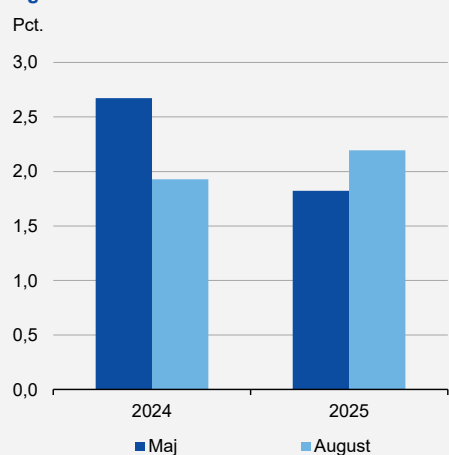
Kilde: Eurostat, EU-Kommissionen, Danmarks Statistik, diverse udgaver af Økonomisk Redegørelse/Økonomisk Oversigt, samt Økonomiministeriet (2024): *Hvor godt rammer prognosen for BNP i Økonomisk Redegørelse?*, der er offentliggjort på Økonomiministeriets hjemmeside: www.oem.dk.

Boks 1.4 Prognosegrundlaget og ændringer siden vurderingen i Økonomisk Redegørelse, maj 2024

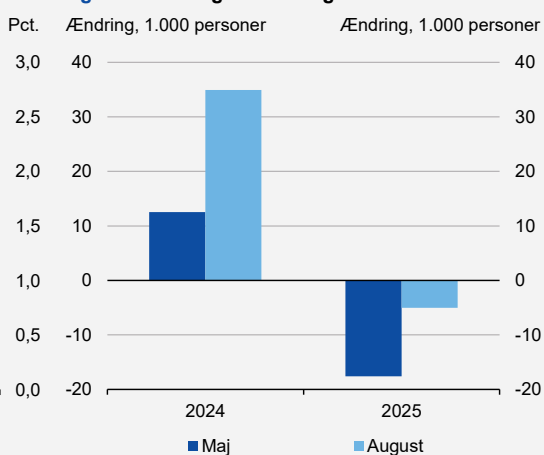
Prognosen tager udgangspunkt i det hovedreviderede nationalregnskab til og med 1. kvartal 2024 samt en række andre indikatorer, der for de mest højfrekvente rækker ind i juli. Nationalregnskabet for 2. kvartal den 20. august er udgivet efter færdiggørelsen af prognosen.

Siden vurderingen i maj er der blandt andet kommet nye tal for den økonomiske aktivitet, beskæftigelse og inflation. Svagere end ventet udvikling i BNP i 1. kvartal 2024 samt mindre vækst igennem 2023 end tidligere opgjort påvirker årsvækstraten fra 2023 til 2024 og er den primære grund til, at skønnet for årsvæksten i 2024 er nedjusteret fra 2,7 pct. til 1,9 pct., *jf. figur a*. Nedjusteringen i årsvæksten i 2024 er bredt funderet på tværs af efterspørgselskomponenter. Beskæftigelsen er fortsat med at vokse, og en afdæmpning ventes nu at indtræffe senere, *jf. figur b*. Inflationen har i løbet af 2. kvartal 2024 været lavere end forventet, men det er på linje med vurderingen i maj stadig forventningen, at inflationen vil tiltage i løbet af andet halvår 2024, inden den igen kommer ned omkring 2 pct. i 2025.

Figur a BNP-vækst

Figur b Ændring i beskæftigelse

Anm.: Beskæftigelse inkl. orlov i figur b.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

1.5 Bilagstabel

Tabel 1.1 Nøgletal fra vurderingen i august og sammenligning med skøn fra maj

	2023	2024		2025	
		Maj	Aug.	Maj	Aug.
Realvækst, pct.					
Privatforbrug	1,4	1,9	1,7	1,6	1,8
Samlet offentlig efterspørgsel	0,0	4,7	3,6	2,0	2,9
- heraf offentligt forbrug	-0,2	4,5	3,3	1,7	2,5
- heraf offentlige investeringer	-1,2	5,8	5,9	3,9	6,1
Boliginvesteringer	-12,4	-1,5	-5,7	2,4	1,8
Erhvervsinvesteringer	-5,3	-2,1	-2,8	0,5	0,5
Lagerændringer (vækstbidrag)	-1,7	0,0	0,3	0,0	0,0
I alt indenlandsk efterspørgsel	-2,9	1,9	1,5	1,6	1,9
Eksport	10,4	7,0	2,5	3,9	4,1
- heraf industrieksport	8,8	6,0	4,1	5,0	5,0
Samlet efterspørgsel	3,0	4,1	1,9	2,6	2,9
Import	3,7	6,5	1,9	3,8	4,0
- heraf vareimport	-4,2	4,3	1,0	3,2	3,7
BNP	2,5	2,7	1,9	1,8	2,2
Bruttoværditilvækst	3,0	2,8	2,0	1,8	2,2
- heraf i private byerhverv	2,5	2,9	2,4	2,0	2,2
Ændring i 1.000 personer					
Arbejdsstyrke	50	17	37	-12	-4
Beskæftigelse	42	13	35	-18	-5
- heraf i den private sektor	35	7	29	-23	-10
- heraf i offentlig forvaltning og service	7	6	6	5	5
Bruttoledighed	8	5	4	6	2
Konjunkturgab, pct.					
Outputgab	1,7	1,5	1,5	0,9	1,2
Beskæftigelsesgab	2,4	2,2	2,3	1,4	1,9
Bruttoledighedsgab	-1,2	-0,7	-0,8	-0,4	-0,6

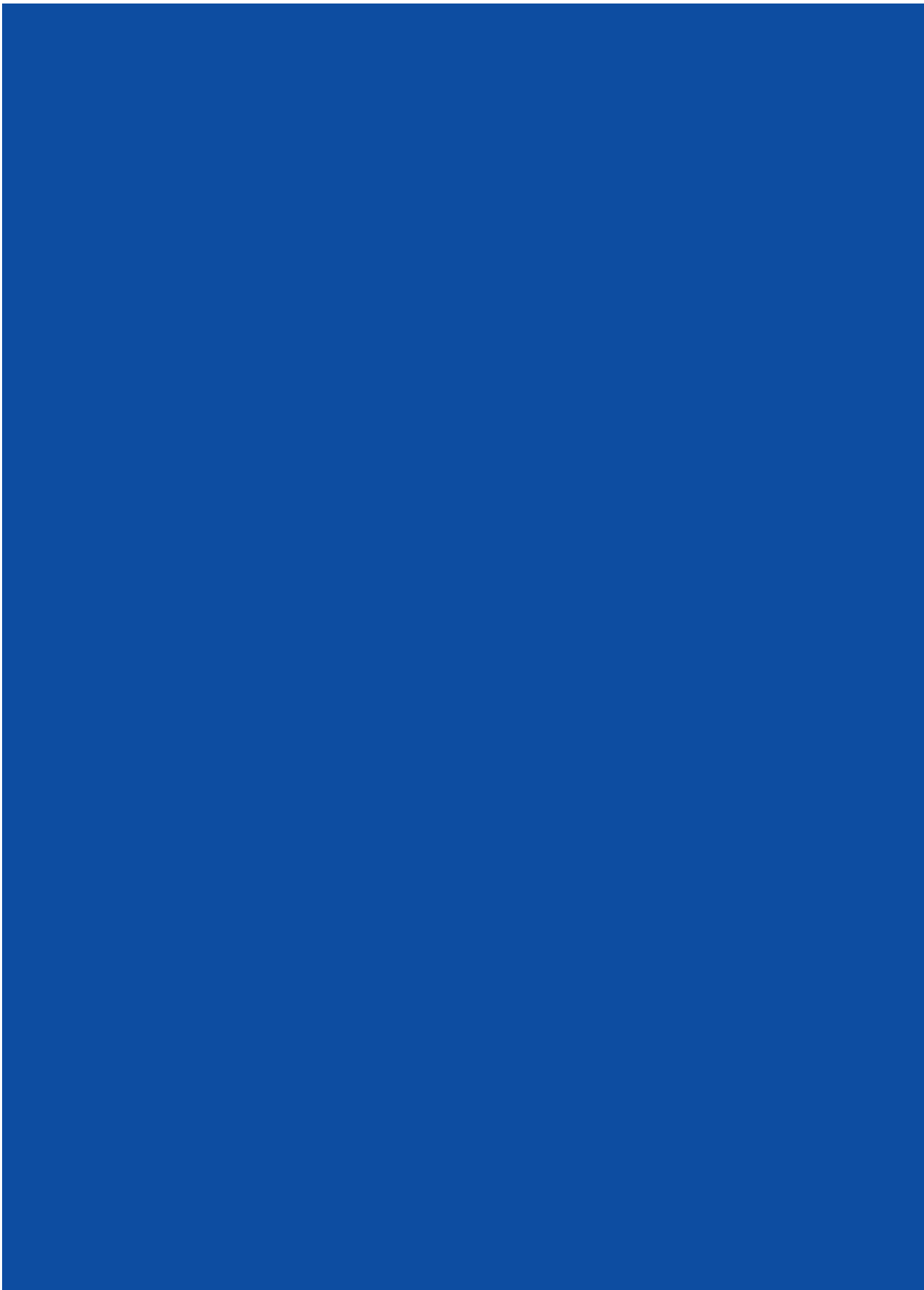
Anm.: Det offentlige forbrug er opgjort ved inputmetoden.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 1.1 (fortsat) Nøgletal fra vurderingen i august og sammenligning med skøn fra maj

	2023	2024		2025	
		Maj	Aug.	Maj	Aug.
Stigning i pct.					
Huspriser (enfamiliehuse)	-2,6	3,2	2,7	3,0	3,0
Forbrugerprisindeks	3,3	2,1	1,8	2,1	2,0
Timeløn i privat sektor	4,2	5,4	5,4	3,4	3,4
Real disponibel indkomst, husholdninger	2,2	2,5	2,2	1,3	2,4
Timeproduktiviteten i private byerhverv	1,4	2,5	1,1	3,1	2,8
Pct.					
Rente, 1-årigt flekslån	3,4	3,2	3,1	2,7	2,4
Rente, 10-årig statsobligation	2,6	2,5	2,4	2,5	2,3
Rente, 30-årig realkreditobligation	4,8	4,3	4,3	4,3	4,1
Offentlige finanser					
Faktisk offentlig saldo, mia. kr.	93	48	56	21	31
Faktisk offentlig saldo, pct. af BNP	3,3	1,7	1,9	0,7	1,0
Strukturel offentlig saldo, pct. af BNP	1,1	0,6	0,6	0,3	0,2
ØMU-gæld, pct. af BNP ¹⁾	33,6	28,6	32,8	27,4	31,4
Arbejdsmarked					
Arbejdsstyrke (inkl. orlov), 1.000 personer	3.285	3.314	3.322	3.302	3.319
Beskæftigelse (inkl. orlov), 1.000 personer	3.202	3.227	3.237	3.209	3.232
Bruttoledighed, 1.000 personer	84	89	87	95	89
Bruttoledighed, pct. af arbejdsstyrken	2,5	2,7	2,6	2,9	2,7
Eksterne forudsætninger					
Handelsvægtet BNP-vækst i udlandet, pct.	0,8	1,5	1,5	2,0	2,1
Eksportmarkedsvækst (industrivarer), pct.	-0,6	1,3	0,9	3,1	3,0
Dollarkurs, kr. pr. dollar	6,9	6,9	6,9	7,0	6,9
Oliepris, dollar pr. tønde	82,5	86,4	82,4	85,8	80,5
Betalingsbalance					
Betalingsbalancesaldo, mia. kr.	276	325	307	332	310
Betalingsbalancesaldo, pct. af BNP	9,8	11,2	10,5	10,9	10,2

1) Danmarks Statistiks hovedrevision 2024 betyder, at ØMU-gælden mellem Økonomisk Redegørelse, maj 2024 og Økonomisk Redegørelse, august 2024 er opgjort forskelligt. Det er især af sektorskiftet af KommuneKredit til offentlig forvaltning og service, som har påvirket ØMU-gælden.

Kilde: Danmarks Statistik, OECD, Macrobond, Dansk Arbejdsgiverforening og egne beregninger.

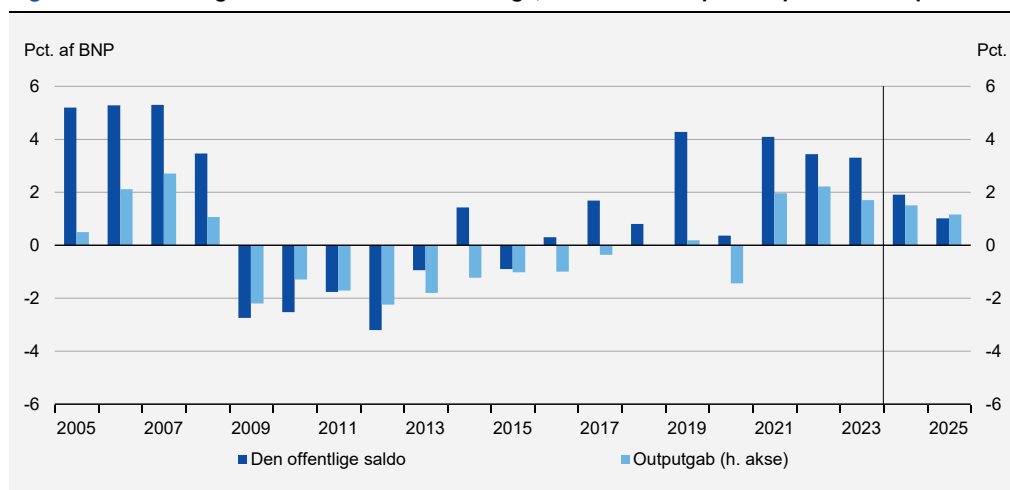

2. De offentlige finanser og finanspolitikken

De offentlige finanser er stærke både set i et historisk og et internationalt perspektiv, hvor Danmark i de seneste fem år har haft de største overskud blandt EU-landene. I 2023 udgjorde overskuddet på den faktiske offentlige saldo 92,7 mia. kr. – svarende til ca. 3,3 pct. af BNP, hvilket er omtrent på linje med overskuddet i 2022.

De store offentlige overskud afspejler blandt andet, at dansk økonomi befinder sig i en gunstig konjunktursituation med høj aktivitet og en historisk høj beskæftigelse – og herudover et underliggende strukturelt overskud, der er opbygget over en årrække. I de seneste par år, hvor der var høj inflation og stort kapacitetspres, er finanspolitikken blevet strammet betydeligt. I de kommende år forventes der fortsatte overskud på den offentlige saldo, om end de skønnes at aftage, i takt med at presset i økonomien dæmpes og giver plads til, at finanspolitikken gøres mindre stram.

Den stærke konjunktursituation kommer også til udtryk ved presset på arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsen er over sit strukturelle niveau, og ledigheden samtidig er lav. Presset på arbejdsmarkedet er aftaget lidt siden toppen i 2022 og forventes at aftage yderligere i de kommende år. Den faktiske beskæftigelse skønnes således at falde lidt fra 2024 til 2025, mens der samtidig ventes fortsat fremgang i den strukturelle beskæftigelse. Stigningen i den strukturelle beskæftigelse afspejler blandt andet gennemførte reformer, herunder personskattereformen fra december 2023, samt stigende bidrag fra udenlandsk arbejdskraft. Den voksende strukturelle beskæftigelse medvirker til, at outputgabets forventes at falde fra 1,7 pct. i 2023 til 1,2 pct. i 2025, *jf. figur 2.1.*

Figur 2.1 De offentlige overskud forventes at aftage, i takt med at kapacitetspresset dæmpes

Anm.: Outputgabets er et mål for, hvor meget produktionen (ekskl. råstofindvinding) afviger fra det strukturelle niveau.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Det aftagende kapacitetspres betyder, at finanspolitikken i 2025 kan lempes fra det nuværende stramme niveau. Målt i forhold til 2019, dvs. året før coronapandemien, skønnes den flerårige finanseffekt til -0,2 pct.-point i 2025, svarende til, at den samlet set bidrager til at dæmpe højkonjunktoren. Regeringen planlægger med sit finanslovsforslag at lempe finanspolitikken i 2025. En vis lempelse flugter med, at prognosen peger i retning af en blød landing med en gradvis afdæmpning af presset i økonomien. Pengepolitikken i euroområdet og Danmark forudsættes ligeledes lempet fra det nuværende stramme niveau med afsæt i markedsforventninger.

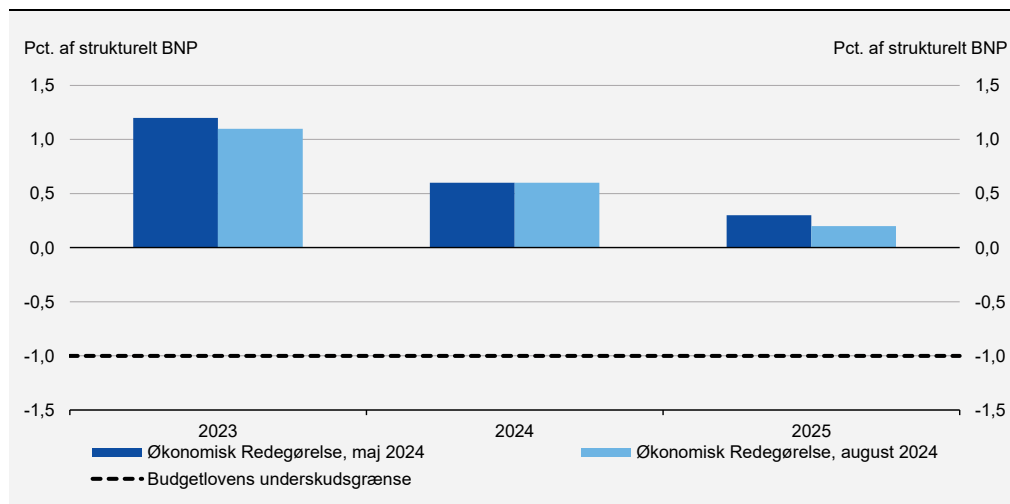
Med den planlagte finanspolitik for 2025 er der blandt andet plads til forøgelsen af udgifterne til dansk forsvar og sikkerhed, samtidig med at der er plads til betydelige løft af kommunerne og regionernes økonomiske rammer samt andre vigtige samfundsprioriteter, *jf. nærmere i Regeringens forslag til finansloven for 2025*.

Fortsat strukturelle overskud i 2024-2025

Der er fortsat udsigt til overskud på den strukturelle offentlige saldo. I løbet af prognoseårene er finanspolitikken samlet set planlagt med aftagende strukturelle overskud relativt til de store strukturelle overskud i de seneste år, *jf. figur 2.2*. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at finanspolitikken tilrettelægges ud fra en gradvis tilpasning frem mod det mellemfristede mål for den strukturelle saldo på -0,5 pct. af BNP i 2030.

Sammenlignet med maj-redegørelsen er skønnet for den strukturelle saldo uændret i 2024 og svækket med 0,1 pct. af BNP i 2025. Svækkelsen i 2025 skal især ses i sammenhæng med lempelsen af finanspolitikken med 4,1 mia. kr. (2024-priser) i 2025-2027, der blev besluttet i forlængelse af, at der blev skønnet en varig underliggende forbedring af de offentlige finanser i *Opdateret mellemfristet forløb, maj 2024*. Herudover indeholder de opdaterede skøn for den strukturelle saldo en række modsatrettede bevægelser, som er nærmere uddybet i *Appendiks A. De offentlige finanser og finanspolitikken*, som findes sammen med resten af Økonomisk Redegørelse på Økonomiministeriets hjemmeside.

Figur 2.2 Strukturelle overskud i 2023-2025

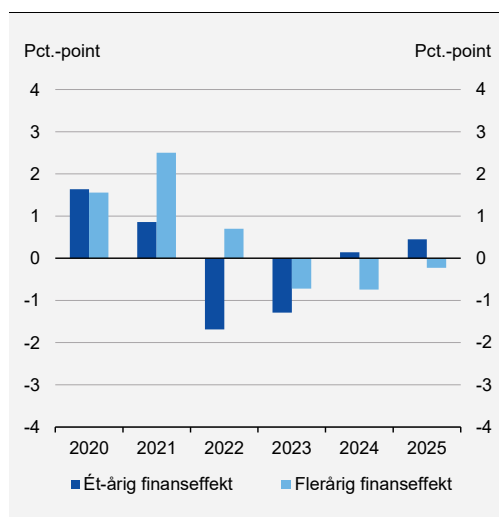
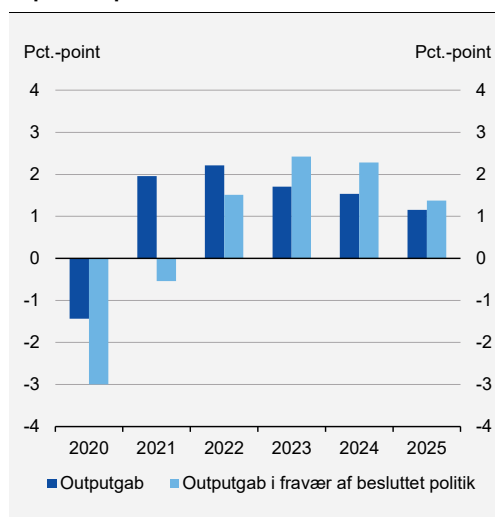
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Finanspolitikken dæmper kapacitetspresset i 2025, men gøres mindre stram

Kapacitetspresset har været højt de seneste år, og finanspolitikken er blevet strammet markant, hvilket afspejles i den ét-årige finanseffekt, som skønnes til -1,7 pct.-point og -1,3 pct.-point i henholdsvis 2022 og 2023. Det har bidraget til at dæmpe kapacitetspresset, og at inflationen relativt hurtigt kom ned på et normalt niveau. I 2024 skønnes finans- og strukturpolitikken at have en omtrent neutral aktivitetsevirkning, svarende til at den ét-årige finanseffekt skønnes til 0,1 pct.-point. Det betyder, at det stramme niveau for finanspolitikken fra 2023 fastholdes i 2024.

Med finanslovsforslaget for 2025 mv. planlægges finanspolitikken lempet, hvilket blandt andet giver plads til forøgelse af udgifterne til dansk forsvar og sikkerhed samt løft af kommunernes og regionernes økonomiske rammer. Den ét-årige finanseffekt i 2025 skønnes til 0,5 pct.-point.

Selvom finanspolitikken lempes i år og næste år, vil finans- og strukturpolitikken set over en flerårig periode fortsat bidrage til at dæmpe kapacitetspresset i dansk økonomi. Målt i forhold til 2019, dvs. året før coronapandemien, skønnes den flerårige finanseffekt til -0,7 pct.-point i 2024 og -0,2 pct.-point i 2025, *jf. figur 2.3*. I fravær af den besluttede økonomiske politik ville kapacitetspresset således have været tilsvarende større i de to år, *jf. figur 2.4*. En mindre stram finanspolitik i år og næste år bidrager til, at dansk økonomi bevæger sig i retning af en blød landing. Skønnene for finanseffekterne er nærmere belyst i *Appendiks A. De offentlige finanser og finanspolitikken*.

Figur 2.3 Ét-årige og flerårige finanseffekter**Figur 2.4** Finanspolitikken dæmper kapacitetspresset i 2023-2025

Anm.: Virkningen på outputgabets i figur 2.4 af opgjøret som den flerårige finanseffekt, der beskriver den samlede niveaumæssige virkning af finans- og strukturpolitikken i forhold til 2019.

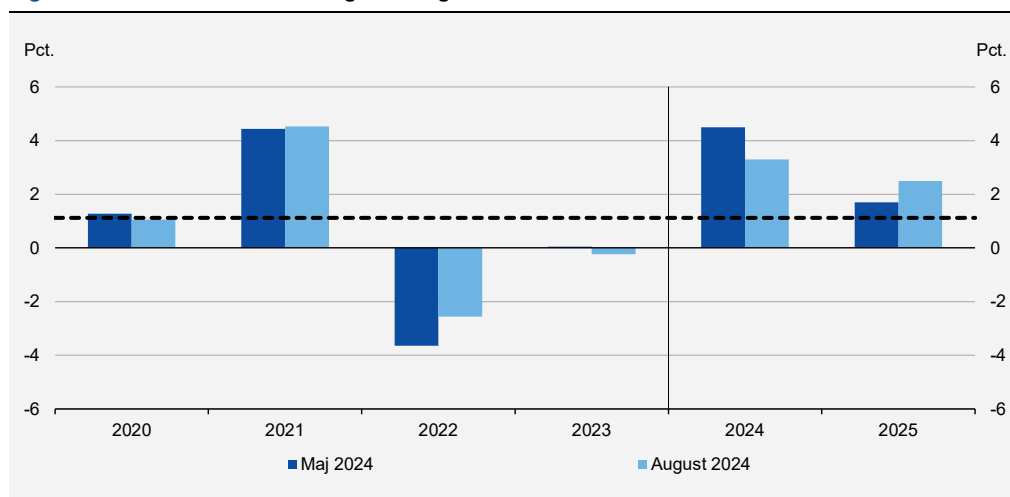
Kilde: Egne beregninger.

Det bemærkes, at de beregnede finanseffekter forventeligt udgør et overkantskøn. Det skyldes, at større anskaffelser af militært materiel typisk har et højt importindhold, som overstiger det importindhold, der er lagt til grund i de beregnede finanseffekter, og den indenlandske aktivitetsvirkning vil dermed typisk være lavere. Aktivitetsvirkningen vil afhænge af den konkrete udmøntning.

Høj offentlig forbrugsvækst, men fortsat nettoformue og faldende gæld

Med finanslovsforslaget for 2025 skønnes realvæksten i det offentlige forbrug til 2,5 pct. i 2025. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at prioriteringsrummet til nye tiltag i 2025 er øget i forbindelse med den i foråret besluttede lempelse af finanspolitikken i 2025-2027. Lempelsen i 2025 udmøntes blandt andet til en række tiltag inden for offentligt forbrug, herunder et løft af kommunernes og regionernes økonomi.

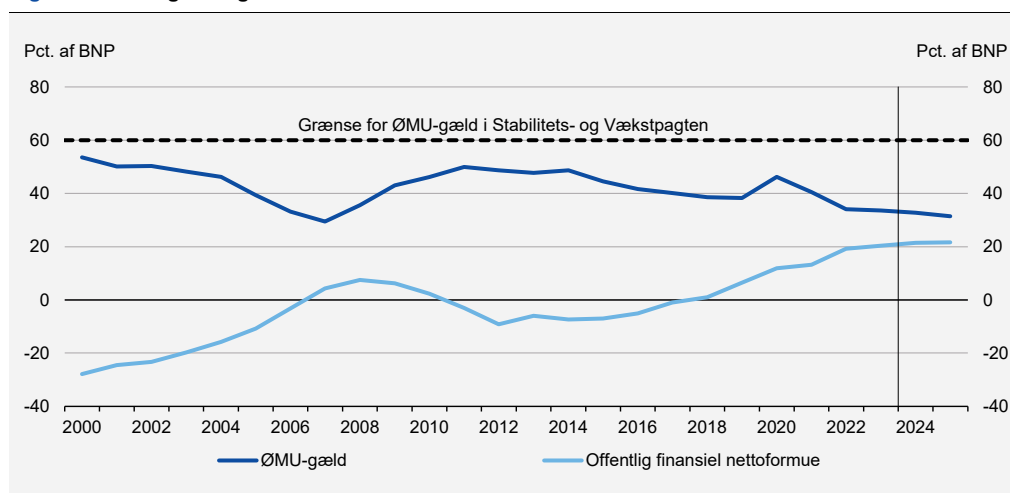
Mens realvæksten i det offentlige forbrug i 2025 dermed skønnes højere end i maj-redegørelsen, vurderes realvæksten i 2024 at være lavere end skønnet i maj, herunder som følge af ændrede historiske data for 2023. For både 2024 og 2025 er der dog tale om en realvækst i forbruget, der er markant højere end et langsigtet historisk gennemsnit siden 2000, der svarer til ca. 1,1 pct., jf. figur 2.5. Ud over prioritering af den offentlige service skal dette blandt andet ses i lyset af forøgelsen af forsvarsudgifterne, herunder den danske støtte i regi af Ukraine-fonden.

Figur 2.5 Realvækst i det offentlige forbrug

Anm.: Det offentlige forbrug er opgjort ved inputmetoden og inkl. afskrivninger. Den stiplede linje angiver den gennemsnitlige årlige realvækst i 2000-2023. I 2020-2023 er væksten i det offentlige forbrug kraftigt påvirket af ekstraordinære udgifter, herunder indsatsen i forbindelse med coronapandemien.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Med udsigt til fortsatte offentlige overskud ventes ØMU-gælden at aftage yderligere frem mod 2025, mens den offentlige finansielle nettoformue ventes at stige fra ca. 20½ pct. af BNP ved udgangen af 2023 til over 21 pct. af BNP i 2024 og 2025, *jf. figur 2.6*.

Figur 2.6 ØMU-gæld og nettoformue

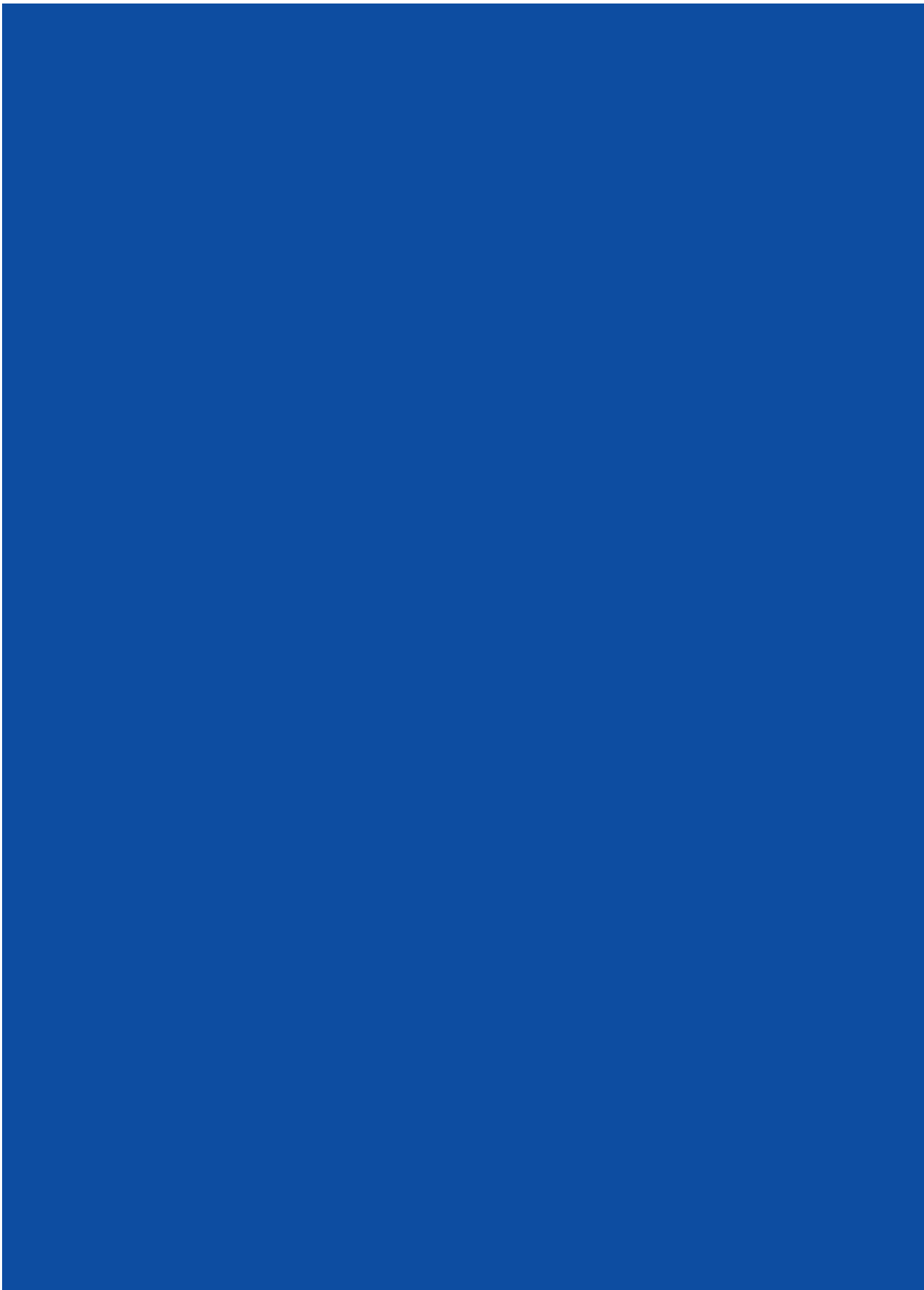
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Centrale nøgletal for de offentlige finanser i perioden 2023-2025 fremgår af tabel 2.1. Vurderingen af de offentlige finanser er uddybet nærmere i *Appendiks A. De offentlige finanser og finanspolitikken*.

Tabel 2.1 Centrale skøn vedrørende tilrettelæggelsen af finanspolitikken

	2023	2024	2025
Strukturel saldo, pct. af strukturelt BNP	1,1	0,6	0,2
Faktisk saldo, pct. af BNP	3,3	1,9	1,0
Offentlig forbrugsvækst, pct. ¹⁾	-0,2	3,3	2,5
Flerårig finanseffekt, niveau, pct.-point ²⁾	-0,7	-0,7	-0,2
Ét-årig finanseffekt, pct.-point ³⁾	-1,3	0,1	0,5
Outputgab, pct. ⁴⁾	1,7	1,5	1,2
Beskæftigelsesgab, pct. ⁴⁾	2,4	2,3	1,9
ØMU-gæld, pct. af BNP	33,6	32,8	31,4
Offentlig finansiel nettoformue, pct. af BNP	20,4	21,5	21,6

- 1) Den skønnede offentlige forbrugsvækst er beregningsteknisk forudsat ens ved henholdsvis input- og outputmetoden. For 2023 er vist væksten i det offentlige forbrug ved inputmetoden.
- 2) Den flerårige finanseffekt er et mål for, hvor meget ændringer i finans- og strukturpolitikken påvirker outputgabets (niveau-effekt i forhold til 2019).
- 3) Den ét-årige finanseffekt er et mål for, hvor meget den planlagte finans- og strukturpolitik bidrager til ændringer i outputgabets i et givent år.
- 4) Beregnede mål for hvor meget produktionen og beskæftigelsen afviger fra de strukturelle niveauer. Når gabene er positive, indikerer det, at der er knappe ressourcer i økonomien i forhold til en normal konjunktursituation.
- Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

3. International arbejdskraft har stor betydning for økonomien

International arbejdskraft har haft en stor og voksende betydning for økonomien og arbejdsmarkedet over de seneste årtier. Særligt under de seneste års højkonjunktur fra 2021 og frem til i dag har international arbejdskraft bidraget til fremgang i beskæftigelsen og været med til at afhjælpe rekrutteringsudfordringer i virksomheder samt dæmpe presset på arbejdsmarkedet. Andelen af international arbejdskraft i Danmark er dog fortsat under EU-gennemsnittet.

I dette tema belyses, hvordan international arbejdskraft påvirker økonomien, herunder antallet af præsterede arbejdstimer, udviklingen i produktivitet og velstand samt påvirkningen på konjunkturudsving. Endvidere undersøges det, hvad der karakteriserer den internationale arbejdskraft, herunder de internationale lønmodtageres type af job, lønninger, uddannelsesbaggrunde samt hvilke virksomheder, der gør brug af international arbejdskraft.

Kapitlets hovedbudskaber er:

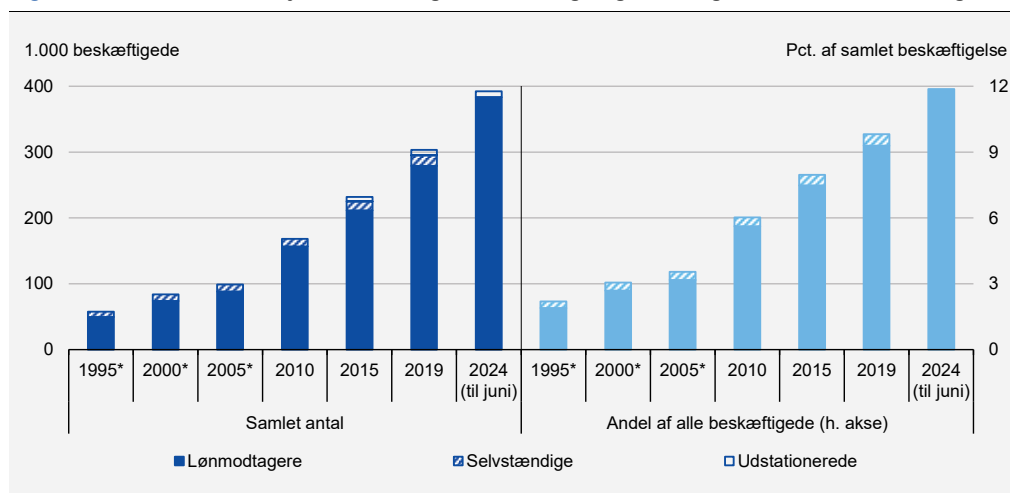
- Diversiteten i den internationale arbejdskrafts kvalifikationer er med til at imødekomme forskellige typer af efterspørgsel på tværs af virksomheder. Det afspejles blandt andet i, at international arbejdskraft anvendes i alle dele af landet samt på tværs af brancher, virksomhedsstørrelser og i den offentlige velfærd – om end i varierende omfang og art.
- International arbejdskraft vurderes at have bidraget med op mod 40 pct. af væksten i økonomien (BVT) siden 2015 gennem et øget arbejdsudbud og højere produktivitet. Det svarer til 7-8 pct.-point ud af en samlet vækst i BVT på cirka 21 pct. over perioden. International arbejdskraft vurderes også at have øget den strukturelle beskæftigelse og det finanspolitiske råderum.
- Tilgang af international arbejdskraft – og evt. medfølgende familie – betyder også, at værdiskabelsen og velstand skal fordeles på flere mennesker. BNP pr. indbygger er i Danmark steget 16 pct. siden 2015 – omtrent på linje med USA, hvor der også har været stor tilgang af international arbejdskraft. I EU-lande samlet set har både tilgangen af international arbejdskraft og væksten i BNP pr. indbygger været mindre end i Danmark og USA. Det afspejler i høj grad en svagere produktivitetsvækst.
- International arbejdskraft er mere konjunkturfølsom end den øvrige beskæftigelse og er dermed med til at dæmpe udsving i konjunkturerne. Det har særligt spillet en rolle i de seneste år, hvor virksomhederne har haft betydelige rekrutteringsudfordringer. International arbejdskraft hjælper i høj grad også til at imødekomme efterspørgsel forbundet med sæsonudsving og store anlægsprojekter som fx Femern Bælt-forbindelsen.
- International arbejdskraft er en sammensat gruppe af mennesker, der kommer fra alle steder i verden og er i Danmark af forskellige årsager og af forskellig varighed.
- Udenlandske statsborgere har i højere grad enten en kort eller en lang uddannelsesbaggrund og ligger i højere grad i enten den lave eller høje ende af lønfordelingen. Der er således en større spredning i fordelingen af international arbejdskraft relativt til danske lønmodtagere.

3.1 International arbejdskraft understøtter økonomien og de danske virksomheder

Over de seneste årtier har international økonomi og international arbejdskraft fået en stadig større betydning. Arbejdskraft, kapital, varer og tjenester bevæger sig mere frit over landegrænserne, og virksomheder opererer i stigende grad på tværs af lande og kontinenter. Flere søger jobmuligheder på tværs af grænser, og virksomheder rekrutterer i stigende grad arbejdskraft fra udlandet. Det gælder også i Danmark, hvor international arbejdskraft over de seneste årtier har haft en stor og voksende betydning for det danske arbejdsmarked og dansk økonomi som helhed.

Der er aktuelt næsten 400.000 internationale lønmodtagere i beskæftigelse i Danmark, *jf. figur 3.1*. Det er tæt på en fordobling siden 2015 og mere end syv gange så mange, som der var i 1995. Hertil kommer de omtrent 9.000 udstationerede i Danmark samt selvstændige udenlandske statsborgere, som der var omtrent 18.000 af i den seneste opgørelse fra 2022. Definitiv afgrænsning af international arbejdskraft er beskrevet i boks 3.1.

Figur 3.1 International arbejdskraft er steget markant og udgør en stigende andel af beskæftigelsen

Anm.: Opgørelsen af international arbejdskraft er i figuren opgjort på baggrund af flere forskellige registre for at opnå den mest fyldestgørende dækning. I 1995, 2000 og 2005 er antallet af lønmodtagere opgjort på baggrund af AKM-registret, og fra 2008 og frem er kilden Jobindsats' opgørelse fra BFL-registret. Der er en mindre diskrepans mellem de to opgørelser med en gennemsnitlig afvigelse på 2 pct. i overlappende år. Antallet af selvstændige er opgjort på baggrund af AKM for alle perioder. AKM-registret er opgjort til og med 2022, hvorfor antallet af selvstændige ikke indgår i 2024-observationen. Udstationerede (baseret på RUT-registret) er ikke medtalt i andel af lønmodtagere, da de ikke indgår i den samlede lønmodtageropgørelse, *jf. boks 3.5*. RUT-registret dækker kun fra 2011 og frem. Andele er regnet i forhold til beskæftigelse inkl. orlov i nationalregnskabet. Egen sæsonkorrektur af international arbejdskraft for seneste observation fra første halvår 2024.

Kilde: Danmarks Statistik, Jobindsats og egne beregninger.

Over de seneste tre årtier har væksten i international arbejdskraft været højere, end det har været tilfældet for beskæftigelsen som helhed. Det indebærer, at andelen af internationale lønmodtagere i den samlede beskæftigelse er steget fra knap 2 pct. i 1995 til at udgøre knap 12 pct. i første kvartal 2024. Siden 2015 har international arbejdskraft udgjort omkring 40 pct. af den samlede fremgang i lønmodtagerbeskæftigelsen.

Boks 3.1 Definition af international arbejdskraft

I dette tema er international arbejdskraft som udgangspunkt defineret som udenlandske statsborgere i lønmodtagerbeskæftigelse, hvilket følger den gængse definition fx anvendt af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR). Datagrundlaget er befolkningsregisteret (BEF), registeret for beskæftigelse for lønmodtagere (BFL) samt arbejdsklassifikationsregisteret (AKM). Med denne definition omfatter international arbejdskraft således både personer, der rejser til Danmark med udenlandsk statsborgerskab, men også personer med udenlandsk statsborgerskab, der er født i Danmark eller har været i landet i mange år. Personer, der skifter statsborgerskab i løbet af den belyste periode, vil undervejs enten ind- eller udtræde af den belyste population. Udenlandske statsborgere, der er selvstændige eller udstationeret (beskrevet i boks 3.5), beskrives kun overordnet grundet begrænset datadækning.

Internationale pendlere er defineret som lønmodtagere, der ikke optræder i befolkningsregistret, og som ikke på et tidspunkt har optrådt i befolkningen med et dansk statsborgerskab.

For tværnsnitbetragtninger af den internationale arbejdskraft er der i indeværende analyse taget udgangspunkt i 2023 som helhed, dog ikke for udtræk af virksomhedsdata, hvor 2021 er anvendt, da det er det seneste tilgængelige år i regnskabsstatistikken (FIRE).

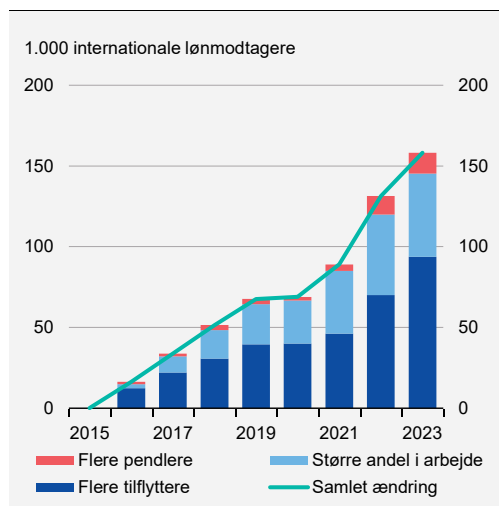
Fremgangen i international arbejdskraft skal både ses i lyset af, at der er kommet meget ny international arbejdskraft til landet, men også at en større andel af de udenlandske statsborgere i Danmark er kommet i beskæftigelse. Siden 2015 er cirka to tredjedele af væksten i international arbejdskraft et resultat af, at der er kommet flere personer til landet, mens omtrent en tredjedel er en følge af, at udenlandske statsborgere i Danmark har fået en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet generelt, *jf. figur 3.2*. Sidstnævnte omfatter især ikke-vestlige indvandrere, herunder også flygtninge og familiesammenførte, som over de seneste år har haft en kraftig stigning i lønmodtagerfrekvensen fra 44 pct. i 2015 til 61 pct. ved udgangen af 2023.¹

International arbejdskraft har ikke kun bidraget med flere hænder i økonomien. Også den gennemsnitlige arbejdstid for internationale medarbejdere er øget, særligt siden 2019, *jf. figur 3.3*. Udviklingen skal til dels ses i lyset af en sammensætningseffekt, hvor der er kommet mange arbejdende til på erhvervsophold, der generelt arbejder flere timer end international arbejdskraft på andre typer opholdsgrundlag. Samlet set arbejder internationale lønmodtagere i gennemsnit lidt færre timer end danske lønmodtagere, men spændet er blevet indsnævret. Siden udgangen af 2019 og frem til udgangen af 2023 har international arbejdskraft således bidraget til lidt under halvdelen af den samlede stigning i den gennemsnitlige arbejdstid for lønmodtagere fra 30,5 timer til 30,7 timer pr. uge.²

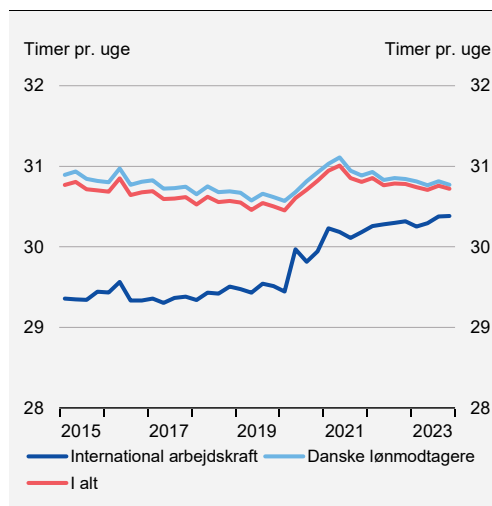
¹ Målt som andelen af lønmodtagere relativt til alle 15-64-årige i gruppen.

² Implicit beregnet på baggrund af registerdata.

Figur 3.2 Den voksende internationale arbejdskraft er et resultat af både flere tilflyttere og en større andel herboende udlændinge i arbejde

Figur 3.3 Betydelig stigning i den gennemsnitlige arbejdstid for internationale lønmodtagere

Anm.: Egen sæsonkorrektion af international arbejdskraft. Implicitte gennemsnitlige arbejdstimer er opgjort på baggrund af forholdet mellem fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere og antallet af lønmodtagere.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

International arbejdskraft anvendes på tværs af økonomien

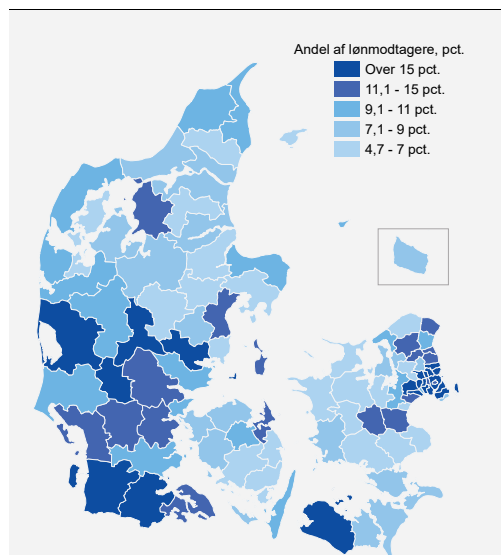
Betydningen af international arbejdskraft varierer på tværs af økonomien, men den anvendes generelt i alle dele af landet, i forskellige virksomhedstyper og inden for den offentlige velfærd.

International arbejdskraft er bredt fordelt i landets kommuner, *jf. figur 3.4*. Der er dog betydelige forskelle, da internationale lønmodtagere udgør mellem ca. 5 pct. og ca. 35 pct. af det samlede antal lønmodtagere i de enkelte kommuner. Kommunerne i Syddanmark og hovedstadsområdet har generelt en relativt høj andel sammenlignet med resten af landet, hvilket blandt andet skyldes pendlere fra Tyskland og Sverige. Derudover har kommuner som Billund, Kerteminde og Lolland også en forholdsvis stor andel af internationale lønmodtagere, hvilket kan tilskrives særlige forhold, herunder mange industri- samt bygge- og anlægsjob. I Lolland kommune udgør byggeriet af Femern-bælt-forbindelsen derudover en relativt stor andel, *jf. senere*.³

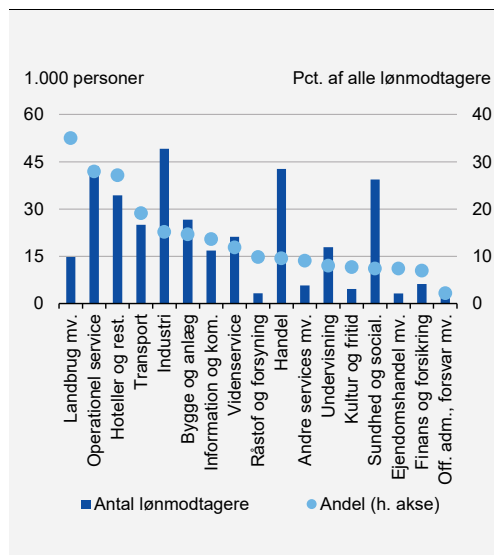
International arbejdskraft bruges ligeledes i alle brancher, *jf. figur 3.5*. Andelen af internationale lønmodtagere er især stor inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, hvilket i nogen grad kan tilskrives sæsonarbejdere, der er i landet i kortere perioder. Samtidig udgør internationale lønmodtagere også en markant andel af lønmodtagerne inden for serviceerhvervene, herunder særligt transport, hoteller og restauration samt operational service, der blandt andet dækker over rengøring. Målt på antal er de største brancher industri, operationel service, handel samt sundhed og socialvæsen.

³ I Kerteminde skal den høje andel blandt andet ses i lyset af byggeriet af Odense havn, mens den høje andel i Billund knytter sig til en relativt høj andel af industrijob i kommunen.

Figur 3.4 International arbejdskraft er beskæftiget i alle dele af landet...

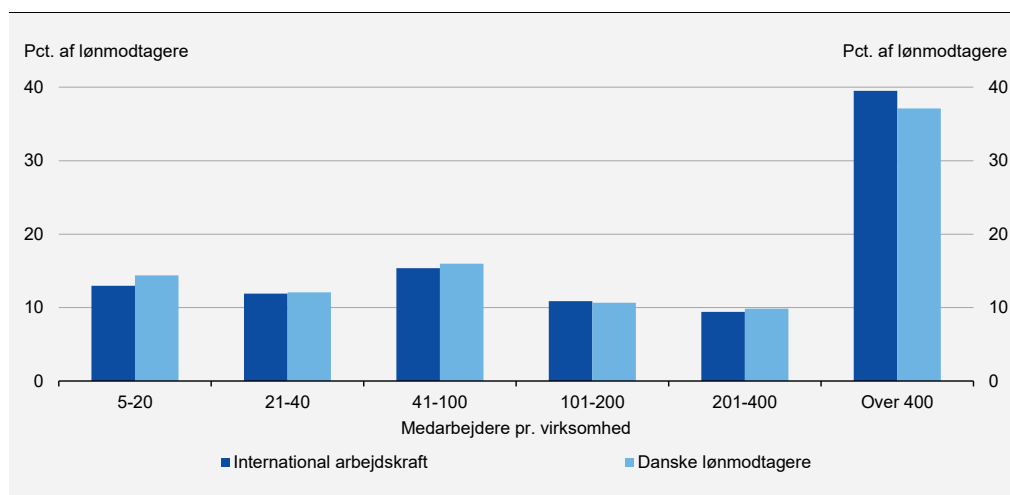
Figur 3.5 ... og på tværs af brancher

Anm.: Opgjort for 2023.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Også på tværs af virksomhedsstørrelser er international arbejdskraft bredt repræsenteret og med omtrent samme fordeling som danske lønmodtagere, *jf. figur 3.6*. International arbejdskraft bruges i alt fra små til store virksomheder, men en stor del – lige knap 40 pct. – af internationale lønmodtagere arbejder i større virksomheder med mere end 400 medarbejdere.

Figur 3.6 International arbejdskraft er ligesom danske lønmodtagere beskæftiget i både små og store virksomheder

Anm.: Opgørelsen er baseret på antal medarbejdere pr. CVR-nummer.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

International arbejdskraft bidrager betydeligt til vækst i økonomien

Bidraget fra international arbejdskraft til den økonomiske aktivitet afhænger både af personernes samlede arbejdsomfang og af deres bidrag til værdiskabelsen pr. arbejdstime (produktivitet) – både deres egen og deres kollegers. Bidraget til det samlede antal præsterede arbejdstimer i dansk økonomi er forholdsvis simpelt at opgøre, *jf. ovenfor*, men produktivitetseffekterne knyttet til internationale lønmodtageres beskæftigelse er omvendt sværere at måle. Flere internationale og danske studier finder, at der er positive produktivitetseffekter fra tilgang af international arbejdskraft både på kort og længere sigt.⁴

Produktivitetseffekterne kan komme af flere kanaler, herunder både direkte og indirekte samt på kort og længere sigt. Alt andet lige vil stærkt specialiseret og højt uddannet international arbejdskraft umiddelbart øge det gennemsnitlige produktivetsniveau i økonomien, mens mindre specialiserede medarbejdere og personer med en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet reducerer den gennemsnitlige produktivitet. Hertil kommer en indirekte effekt, i det omfang international arbejdskraft kan supplere og komplementere dansk arbejdskraft og derigennem forbedre allokeringen af kompetencerne i arbejdsstyrken og give anledning til specialisering af den indenlandske arbejdsstyrke.⁵ IMF (2016) finder eksempelvis, at tilgang af både lavt- og højtuddannet international arbejdskraft kan have en positiv virkning på den gennemsnitlige produktivitet, når man medregner sådanne effekter.⁶

Ud over niveaueffekter på produktiviteten vil international arbejdskraft også påvirke produktivetsvæksten. Virkningen vil både afhænge af sammensætningen af de løbende strømninger af international arbejdskraft, men også af øvrige forhold som fx stejlere læringskurver for internationale lønmodtagere som følge af indledningsvise sprogbarrierer.

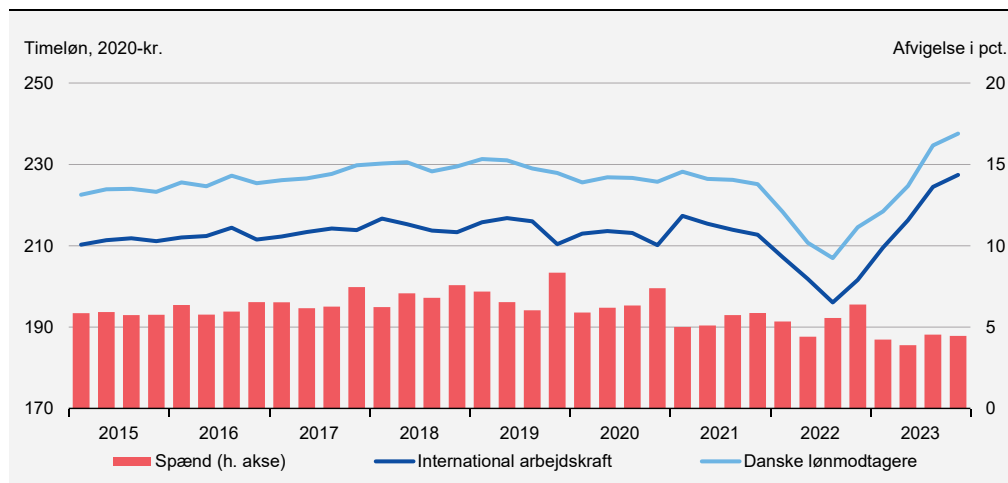
Produktivitet og lønninger følger i grove træk hinanden, og derfor kan den samlede lønudvikling være en indikator for relative produktivetsniveauer og udviklingen heri. Generelt har de gennemsnitlige reale lønninger for danske lønmodtagere og international arbejdskraft haft den samme udvikling siden 2015, men spændet mellem de to er blevet reduceret en smule i perioden, *jf. figur 3.7*.⁷ Indsnævringen skal blandt andet ses i lyset af sammensætningseffekten fra, at der i perioden er kommet flere internationale lønmodtagere ind på erhvervsophold, herunder på beløbsordningen, som forudsætter relativt højere lønninger. Den opadgående trend i perioden samt indsnævringen mellem de to indikerer alt andet lige en stigende produktivitet for både danske og internationale lønmodtagere.

⁴ Se fx Malchow-Møller, Munch & Skaksen (2011): Do Foreign Experts Increase the Productivity of Domestic Firms?, IMF (2020): *World Economic Outlook, april 2020*, Chapter 4: The Macroeconomic Effects of Global Migration samt Campo, Forte & Portes (2018): The Impact of Migration on Productivity and Native-Born Workers' Training.

⁵ Eksempelvis finder Foged & Peri (2016), at tilgang af lavtuddannet international arbejdskraft i perioden 1991-2008 fik lavtuddannet indenlandsk arbejdskraft til at søge mindre manuelt intensive job, hvilket havde en positiv indvirkning på deres løn, beskæftigelse og jobmobilitet, *jf. Foged & Peri (2016): Immigrants' Effect on Native Workers: New Analysis on Longitudinal Data, American Economic Journal*.

⁶ IMF (2016): Impact of migration on income levels in advanced economies.

⁷ Niveauforskellen mellem internationale og danske lønninger afspejler i højt grad branche- og jobtypeforskelle. Et standardberegnede lønindeks, hvor danske lønmodtageres lønninger er vægtet med fordelingen af internationale lønmodtageres ansættelse på tværs af brancher og jobtyper, viser således, at lønforskellen omtrent udlignes.

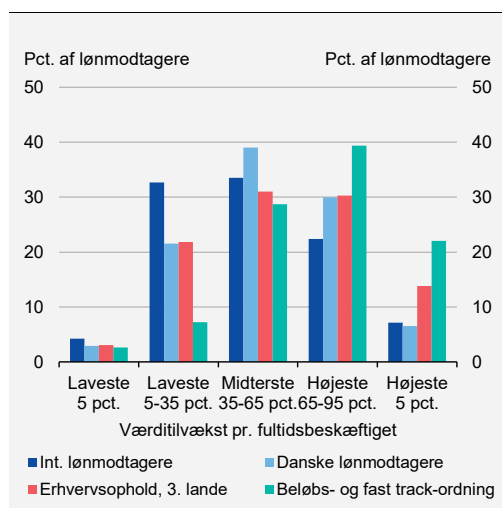
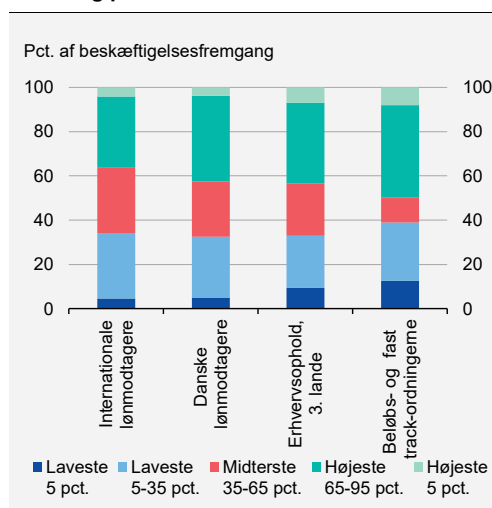
Figur 3.7 Indsnævring mellem lønninger for dansk og international arbejdskraft

Anm.: Lønninger i figur 3.7 er regnet på baggrund af lønsum pr. arbejdstime i eget registerudtræk baseret på det brede lønbegreb, der inkluderer A-indkomst, personalegoder og ATP-bidrag. Egen sæsonkorrektion. Begge timelønninger er deflateret med BVT-deflatoren.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Betragtes koblingen mellem internationale lønmodtagere og det gennemsnitlige produktivetsniveau i virksomhederne, hvor de er ansat, er der generelt stor spredning, *jf. figur 3.8*. Under ét arbejder internationale lønmodtagere i virksomheder med en smule lavere værditilvækst pr. arbejdstime relativt til danske lønmodtagere, når der korrigeres for forskelle i sammensætningen af henholdsvis danske og internationale lønmodtageres ansættelse på tværs af brancher. Det kan afspejle flere effekter, fx at relativt lavproduktive virksomheder i højere grad efterspørger de kvalifikationer, som international arbejdskraft har, eller at internationale lønmodtagere overordnet set er en smule mindre produktive end danske lønmodtagere, fx som følge af sprogbarrierer, oplæring eller lignende. Billedet er omvendt for gruppen af internationale lønmodtagere, der er i Danmark i forbindelse med erhverv (fx fra EU på baggrund af reglerne om fri bevægelighed eller via beløbs-/fast track-ordningerne), hvor andelen af lønmodtagere, der arbejder i virksomheder med relativ høj produktivitet, er forholdsvis høj. Det understreger forskelligheden i den type af medarbejdere, som forskellige virksomheder bruger, herunder i forhold til uddannelsesbaggrund og jobfunktioner, *jf. afsnit 3.2*.

Beskæftigelsesfremgangen for perioden 2015-2021 har været relativt jævnt fordelt på tværs af virksomheder med forskellig produktivitetvækst, og der er overordnet set ikke stor forskel mellem internationale og danske lønmodtageres fordeling, *jf. figur 3.9*. Hvis der kun ses på beskæftigelsesfremgangen for personer på erhvervsophold fra 3. lande, herunder beløbs- og fast track-ordningerne, er denne i højere grad foregået i virksomheder med enten høj eller meget høj produktivitetvækst, men også i virksomheder med relativ lav produktivitetvækst. Den større tilgang af lønmodtagere på erhvervsophold i virksomheder med høj produktivitetvækst kan pege mod, at disse personer har bidraget til at øge virksomhedernes produktivitet i perioden, om end det også kan afspejle, at virksomheder, der har stor stigning i aktiviteten, har haft brug for at tiltrække international arbejdskraft.

Figur 3.8 International arbejdskraft anvendes i virksomheder med vidt forskellig produktivitet**Figur 3.9** Beskæftigelsesvæksten har været relativt jævnt fordelt mellem virksomheder med forskellig produktivitetsvækst

Anm.: Figurene er baseret på data sammenkørt fra BFL-registeret og regnskabstatistikken (FIRE). I figur 3.8 vises fordelingen af lønmodtagergrupper på tværs af virksomheder, der er inddelt efter værditilvækst pr. fuldtidsbeskæftiget inden for hver branche. Analysen inkluderer kun virksomheder, som havde mindst 5 fuldtidsbeskæftigede i det pågældende år, og hvor virksomhedens årsresultat, aktiver, egenkapital, omsætning, værditilvækst og bruttofortjeneste alle er enten indsendt til Danmarks Statistik eller hentet fra andre kilder, herunder SKAT. I figur 3.9 vises fordelingen af beskæftigelsesfremgangen for forskellige grupper fra 2015 til 2021 på tværs af virksomheder grupperet på samme vis som figur 3.8, men på baggrund af ændringen i værditilvækst pr. fuldtidsbeskæftiget over denne periode. *Beløbs- og fast track-ordningerne* inkluderer både beløbsordningen samt alle spor under fast track-ordningen og er en underinddeling af *Erhvervsophold, 3. lande*.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Overordnet set vurderes det, at international arbejdskraft har bidraget til væksten i den økonomiske aktivitet både gennem et øget arbejdsomfang og en højere produktivitet. Samlet set kan værdiskabelsen fra international arbejdskraft have bidraget med op mod 40 pct. af væksten i BVT siden 2015, *jf. boks 3.2*.

De seneste års store stigninger i international arbejdskraft vurderes også at have øget den strukturelle beskæftigelse og afledt heraf den strukturelle saldo og det skønnede finanspolitiske råderum.⁸

⁸ I regeringens seneste 2030-plan blev det vurderet, at international arbejdskraft har bidraget med ca. en tredjedel af forøgelsen af det finanspolitiske råderum på 20 mia. kr. i 2030 siden regeringens tiltræden, *jf. Finansministeriet (2023): DK2030, Danmark rustet til fremtiden*.

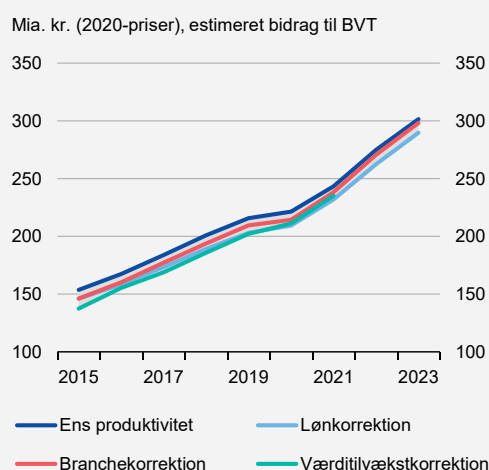
Boks 3.2 International arbejdskraft kan have bidraget med knap 40 pct. af BVT-væksten siden 2015

Det vurderes, at international arbejdskraft bidrager betydeligt til den samlede aktivitet i økonomien, omend der er stor usikkerhed om den præcise størrelse af bidraget. Det afhænger særligt af opgørelsen af den internationale arbejdskrafts produktivitet, som ikke er observerbar. I følgende beregninger er der taget udgangspunkt i nationalregnskabs opgørelse af BVT og præsterede timer, hvor antallet af præsterede timer er opdelt for internationale lønmodtagere og dansk arbejdskraft på baggrund af registerdata. Timeproduktivitetsbidraget er estimeret ved følgende fire metoder:

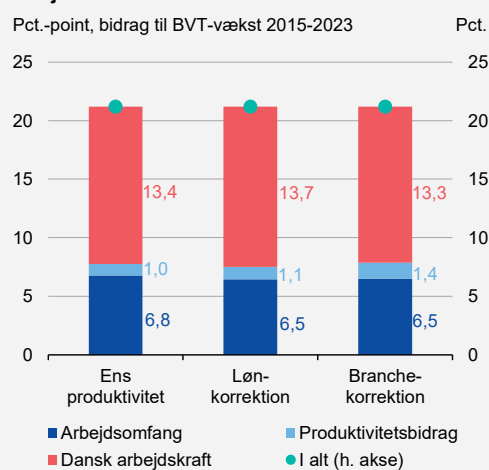
- **Ens produktivitet:** Antagelse om at international og dansk arbejdskraft har samme timeproduktivitet.
- **Lønkorrektion:** Antagelse om forskel i produktivitetsbidrag baseret på danske og internationale lønmodtageres relative implicitte timeløn.
- **Branchekorrektion:** Antagelse om at internationale og danske lønmodtagere har samme timeproduktivitet inden for hver branche (nationalregnskabsopgørelse).
- **Værditilvækstkorrektion:** Hver lønmodtagers timeproduktivitet antages at afspejle den gennemsnitlige værditilvækst pr. arbejdstime i den ansattes virksomhed (baseret på kobling med regnskabsstatistikken).

De fire estimater peger alle mod et betragteligt bidrag til BVT fra international arbejdskraft. Det estimeres, at international arbejdskraft i 2023 bidrog med 12-14 pct. af BVT, svarende til omtrent 290-300 mia. kr. (i 2020-priser), jf. figur a. Det er omtrent en fordobling siden 2015, hvor det estimerede bidrag var på 140-160 mia. kr., svarende til 7-8 pct. af samlet BVT. Bidraget er størst, hvis det antages, at produktiviteten er den samme som for danske lønmodtagere. De øvrige estimater, særligt løn- og værditilvækstkorrektionerne, peger mod et lidt mindre bidrag, svarende til, at international arbejdskraft i gennemsnit er relativt mindre produktiv end dansk arbejdskraft set under ét. Betragtes væksten i BVT i perioden fra 2015 til 2023 har der også været et betydeligt bidrag fra international arbejdskraft. Ud af væksten på godt 21 pct. estimeres det, at international arbejdskraft kan have bidraget med mellem 7,6 pct.-point og 7,9 pct.-point, svarende til knap 40 pct. af væksten, jf. figur b. Hovedparten af vækstbidraget til BVT vurderes at komme fra et øget arbejdsomfang fra international arbejdskraft som følge af den markante stigning i antallet af internationale lønmodtagere i perioden. Det vurderes at have udgjort cirka 6,5 pct.-point af væksten alene. En stigende gennemsnitlig produktivitet for international arbejdskraft har også bidraget positivt, om end i et mindre omfang.

Figur a Estimerede årlige bidrag til BVT fra international arbejdskraft

Figur b International arbejdskrafts estimerede bidrag til BVT-vækst fra produktivitet og arbejdstimer

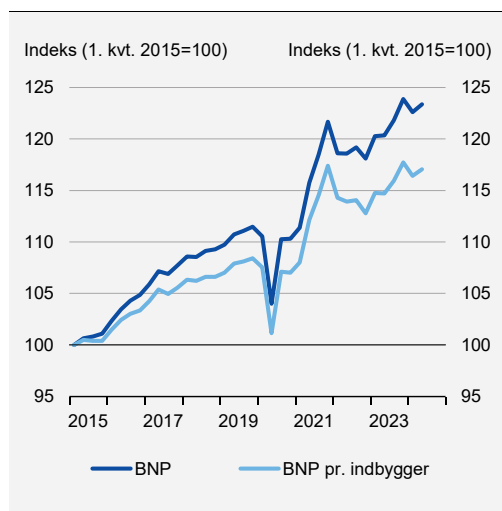
Anm.: Residual fra bidrag til BVT-vækst i figur b er blevet ligeligt fordelt på tværs af de angivne vækstbidrag. Værditilvækstkorrektion er beregnet for alle virksomheder bortset fra i branchen råstofindvinding og forsyning. Det er antaget, at deflatoren er ens for international og dansk bidrag til BVT.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

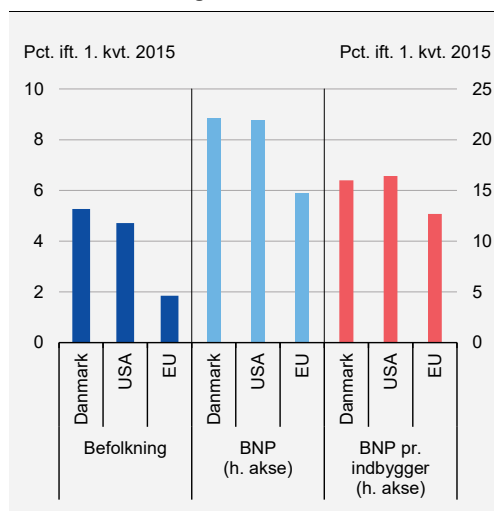
Tilgang af international arbejdskraft og eventuelt medfølgende familie indebærer, at værdiskabelse og velstand skal fordeles på flere mennesker. Ses på BNP pr. indbygger har udviklingen ikke været lige så stærk som udviklingen i det samlede BNP siden 2015, *jf. figur 3.10*. Særligt i de seneste år har udviklingen i BNP pr. indbygger været svagere end den samlede BNP-vækst, hvilket blandt andet skal ses i lyset af en høj befolkningsvækst og en forholdsvis svag udvikling i produktiviteten samlet set, *jf. kapitel 1*.

En mere beskeden udvikling i BNP pr. indbygger (købekraftskorrigeret) er også set andre steder i verden, hvor fx USA har haft en stor befolkningsvækst – blandt andet fra en kraftig stigning i international arbejdskraft – hvilket har understøttet den samlede produktion i landet. I EU har tilkomsten af international arbejdskraft været mindre, hvormed både befolkningsvækst og BNP har udviklet sig svagere, *jf. figur 3.11*. Væksten i BNP pr. indbygger har dog ligeledes været svagere i EU. Det er således ikke alene befolkningsvækst, der har drevet forskellene i BNP-vækst, men også at der har været en stærkere produktivitetsvækst i USA og Danmark relativt til EU. Udviklingen i EU dækker dog over betydelige forskelle på tværs af lande, hvor væksten i BNP pr. indbygger spænder fra -1 pct. (Luxembourg) til 39 pct. (Irland) i perioden.⁹

Figur 3.10 BNP pr. indbygger er vokset mindre end BNP som helhed

Figur 3.11 Befolkningsvækst har understøttet BNP mere i USA og Danmark end i EU

Anm.: I figur 3.11 er BNP og BNP pr. indbygger målt i købekraftskorrigerede amerikanske dollars for 1. kvartal 2024 samt sæson- og kalenderkorrigeret.

Kilde: Danmarks Statistik, OECD og egne beregninger.

Personer på erhversophold bidrager positivt til de offentlige finanser

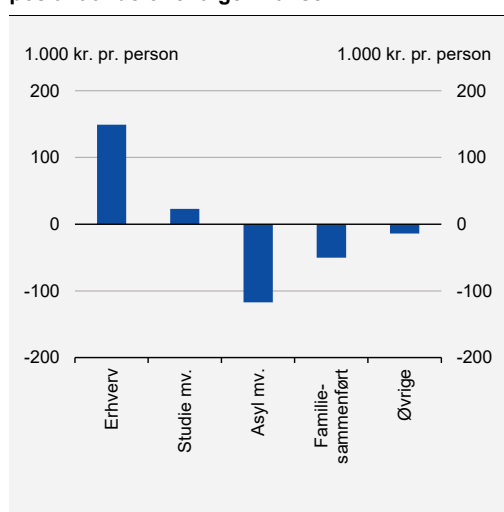
Samtidig med bidrag til BVT og indkomstdannelse i Danmark øger international arbejdskraft også de offentlige indtægter i kraft af skatte- og afgiftsbetalinger. Det modsvares i større eller mindre grad af træk på offentlige serviceydelser mv., herunder fra eventuelt medfølgende familie. En persons nettobidrag til de offentlige finanser afhænger af flere faktorer, herunder beskæftigelsesstatus, løn samt træk på offentlige ydelser. Dermed påvirkes nettobidraget blandt

⁹ Den høje vækst i Irland er dog et særtilfælde som følge af aktiviteter i store multinationale selskaber.

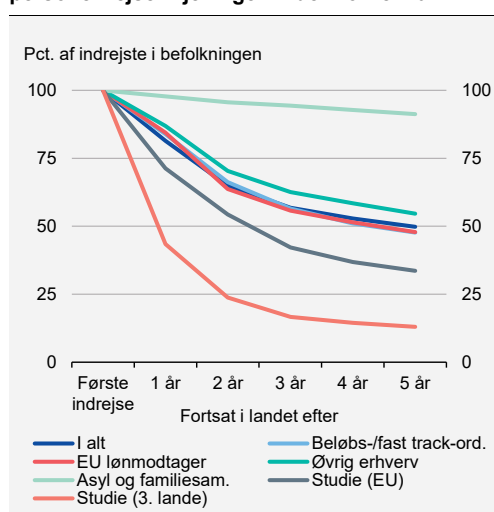
andet af alder og uddannelsesbaggrund. Da personer på erhvervsordninger er i den erhvervsaktive alder, og deres opholdsgrundlag er betinget af beskæftigelse, vil denne gruppe i gennemsnit have et relativt højt nettobidrag. Overordnet set bidrager personer på erhvervsophold med omtrent 150.000 kr. pr. person om året til de offentlige finanser, *jf. figur 3.12*.

Det gennemsnitlige nettobidrag er lavere for personer med ophold til studie mv. og negativt for personer med ophold til asyl mv. og familiesammenførte, hvilket skal ses i lyset af, at disse grupper består af en større andel af børn og ældre samt personer med mindre tilknytning til arbejdsmarkedet.

Figur 3.12 Personer på erhvervsophold bidrager positivt til de offentlige finanser

Figur 3.13 Omtrent halvdelen af indrejste personer rejser hjem igen inden for fem år

Anm.: I figur 3.12 vises det gennemsnitlige nettobidrag for indvandrere i 2019, som er seneste år, hvor opgørelsen er foretaget. Nettobidraget er efterfølgende opregnet til 2022-niveau. Overlevelseskurvene i figur 3.13 viser andelen af personer på en given opholdsordning med første indrejse i 2018, som stadig er i befolkningen i de efterfølgende år.

Kilde: Finansministeriet (2023): Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser i 2019, revideret udgave, *Økonomisk Analyse* (opregnet til 2022-niveau), Danmarks Statistik og egne beregninger.

Det varierer betydeligt på tværs af opholdsgrundlag, hvor længe indrejste personer bliver i landet. Udlændinge på asyl- eller familiesammenføringsordningerne bliver i højere grad i Danmark i længere perioder, mens fx udlændinge på studieophold i høj grad rejser ud af landet igen, *jf. figur 3.13*.

Overordnet set er omtrent halvdelen af indrejste i Danmark udrejst igen efter fem år. Omtrent 90 pct. af dem på asyl- og familiesammenføringsophold er fortsat i Danmark efter fem år, mens det er halvdelen af personer på erhvervsophold og kun en fjerdedel af dem på studieophold.

Forskellene i nettobidrag er en følge af, at personer på forskellige opholdsordninger kommer hertil af forskellige årsager, hvor eksempelvis personer på erhvervsopholdsordninger kommer til Danmark for at arbejde i en kortere periode, som oftest er i den arbejdsdygtige alder og kun i begrænset omfang trækker på offentlige ydelser, fx til sundhed. Der er dog forskelle i bidraget på tværs af forskellige erhvervsopholdsordninger, *jf. boks 3.3*.

Boks 3.3 Bidrag til de offentlige finanser varierer på tværs af erhvervsopholdsordninger

Personer med ophold på baggrund af erhverv omfatter dels personer fra EU/EØS/EFTA, der kommer til Danmark med henblik på at arbejde og dels personer fra 3. lande med opholdstilladelse efter udlændingelovens erhvervsopholdsordninger.

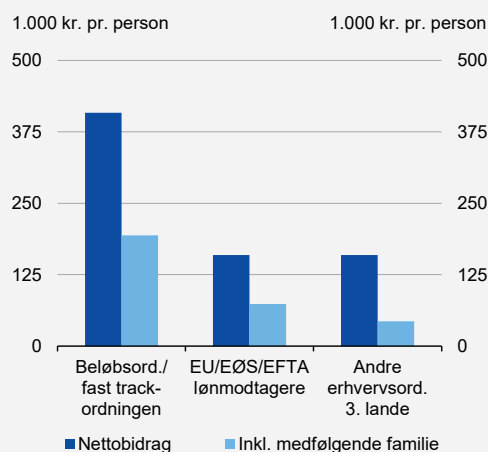
Den ordinære beløbsordning og fast track-ordningens beløbsspor er nogle af de ordninger, som giver personer fra 3. lande mulighed for at få opholds- og arbejdstilladelse, hvis de skal arbejde for en dansk virksomhed eller institution. Det centrale krav i den ordinære beløbsordning er, at personen skal være tilbudt en årlig løn på mindst 487.000 kr. i 2024. Inden for de forskellige erhvervsopholdsordninger bidrager personer på beløbsordningen og fast track-ordningen i gennemsnit mest til de offentlige finanser med 408.000 kr. pr. person, mens nettobidraget fra personer fra 3. lande på andre erhvervsopholdsordninger og fra EU-arbejdstagere er lavere på omkring 159.000 kr. *jf. figur a*. Den supplerende beløbsordning blev indført i 2023 og indgår således ikke i opgørelsen.

Generelt bidrager personer på erhvervsopholdsordninger positivt til de offentlige finanser, også når man medtager eventuelle medfølgende familiemedlemmer, som kan trække på de offentlige udgifter til uddannelse, sundhed mv.

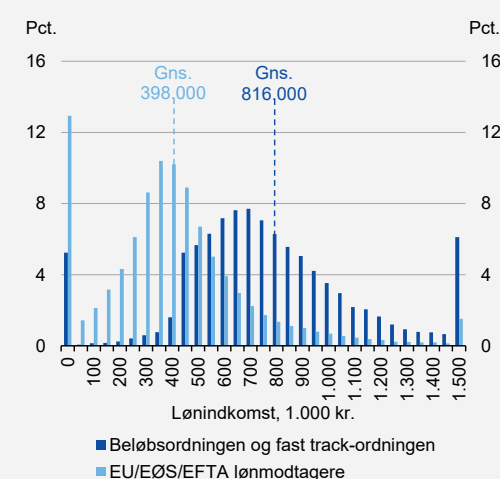
Godt 85 pct. af de personer, som får ophold på beløbsordningen, får en løn, som ligger over 0,5 mio. kr., og godt 23 pct. får en løn på over 1 mio. kr., *jf. figur b*. Personer på beløbsordningen ligger generelt højere i lønfordelingen sammenlignet med personer fra EU/EØS/EFTA med ophold på baggrund af erhverv. Dette afspejles også i den gennemsnitlige lønindkomst, hvor personer på beløbsordningen havde en gennemsnitlig indkomst på 816.000 kr. i 2022. Dette er mere end dobbelt så meget som den gennemsnitlige lønindkomst for personer fra EU/EØS/EFTA med ophold på baggrund af erhverv, der i 2022 lå på 398.000 kr.

Den relativt højere lønindkomst for udlændinge på beløbsordningen skal ses i lyset af, at personer på beløbsordningen i sagens natur skal ansættes til en løn, der mindst svarer til beløbsgrænsen. Modsat er der fri bevægelighed for arbejdskraft inden for EU/EØS/EFTA, og udlændinge herfra kan således arbejde i Danmark inden for rammerne af fri bevægelighedsreglerne i henhold til EU-opholdsdirektivet (direktiv 2004/38/EF) uden at skulle ansøge om opholds- og arbejdstilladelse.

Figur a Gennemsnitligt nettobidrag for personer på erhvervsopholdsordninger, 2022

Figur b Lønfordeling for personer med ophold på baggrund af erhverv, 2022

Anm.: Figur a viser det gennemsnitlige nettobidrag i 2019, som er seneste år, hvor opgørelsen er foretaget. Nettobidraget er efterfølgende opregnet til 2022-niveau. Personer er opdelt efter deres seneste opholdsgrundlag i 2019 modsat figur 3.13, hvor personerne er inddelt efter deres første opholdsgrundlag. Lønindkomsten er inkl. pensionsindbetalinger, men ekskl. personalegoder, såsom fri telefon, fri bil mv.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Internationale lønmodtagere afhjælper mangel på arbejdskraft og stabiliserer udsving i økonomien

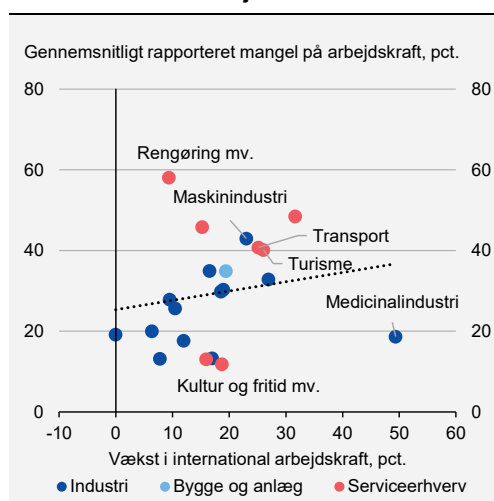
Betydningen af international arbejdskraft har været særlig udtalt de seneste år, hvor der har været udbredte meldinger om mangel på arbejdskraft blandt virksomhederne og et højt pres på arbejdsmarkedet. For de fleste brancher har meget af væksten i antallet af lønmodtagere således bestået af nye internationale medarbejdere, *jf. figur 3.14*. Det har i særlig udtalt grad været tilfældet inden for handel og transport samt bygge og anlæg, hvor international arbejdskraft har udgjort ca. 90-100 pct. af beskæftigelsesfremgangen, men også inden for blandt andet industri mv., erhvervsservice og offentlig administration, sundhed og undervisning har international arbejdskraft udgjort omtrent halvdelen af beskæftigelsesfremgangen.

Der ser også ud til at være en vis sammenhæng mellem omfanget af oplevede rekrutteringsudfordringer (mangel på arbejdskraft) og stigningen i international arbejdskraft inden for de enkelte brancher, *jf. figur 3.15*. Nogle brancher skiller sig en smule ud, fx medicinalindustrien og tjenesteerhvervene, hvilket kan hænge sammen med rekrutteringsvilkårene for den efterspurgte arbejdskraft, fx krav til løn. For lavere betalte job er der fx i mindre grad adgang til arbejdskraft fra 3. lande. Hertil kommer mulig variation i den internationale tilgængelighed af den efterspurgte arbejdskraft samt internationale konkurrenceforhold i forhold til tiltrækning af international arbejdskraft, *jf. afsnit 3.3*.

Figur 3.14 International arbejdskraft udgør næsten hele beskæftigelsesfremgangen inden for handel og transport siden december 2021

Figur 3.15 Brancher med stor mangel på arbejdskraft har typisk også gjort mere brug af internationale medarbejdere

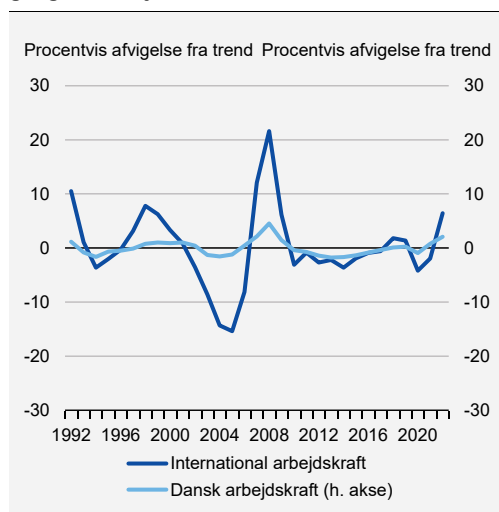
Anm.: I figur 3.15 er den gennemsnitlige rapporterede mangel på arbejdskraft målt for andet halvår 2021, mens væksten i international arbejdskraft er målt for perioden andet halvår 2021 til andet halvår 2023.

Kilde: Jobindsats, Danmarks Statistik og egne beregninger.

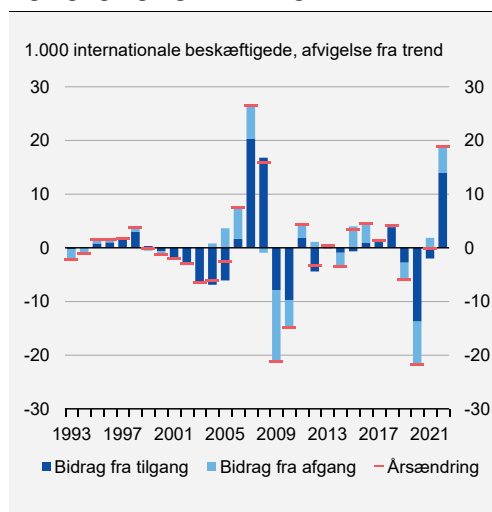
En øget tilgang af international arbejdskraft er også set under tidligere perioder med pres på

arbejdsmarkedet, og generelt er international arbejdskraft med til at dæmpe konjunkturudsving, *jf. boks 3.4*.¹⁰ Beskæftigelsen for internationale medarbejdere tenderer således til at være fire gange så konjunkturfølsom som danske statsborgeres, *jf. figur 3.16*.¹¹ Bevægelserne kommer både af ind- og udrejsemønstre, hvor relativt flere kommer i beskæftigelse og færre forlader den under en højkonjunktur, mens det forholder sig omvendt under lavkonjunkturer, *jf. figur 3.17*. Det skal blandt andet ses i lyset af, at international arbejdskraft i relativt højere grad er beskæftiget i mere konjunkturfølsomme brancher så som byggeriet.

Figur 3.16 International arbejdskraft er fire gange så konjunkturfølsom som dansk...

Figur 3.17 ... hvilket både afspejler udsving i tilgang og afgang i beskæftigelsen

Anm.: Trendafvigelse i figurerne er baseret på et HP-filter med λ sat til 6,25. Trenden vurderes til dels at være påvirket af niveauskift i perioden, blandt andet som følge af løbende EU-udvidelser. Det relative forhold i udsving for international arbejdskraft kan derfor være et overkantsskøn. I figur 3.17 skal bidrag fra afgang tolkes med omvendt fortegn, således at et positivt bidrag betyder, at der er relativt færre, der afgår fra beskæftigelse, mens et negativt bidrag betyder, at der er relativt flere set i forhold til trenden.

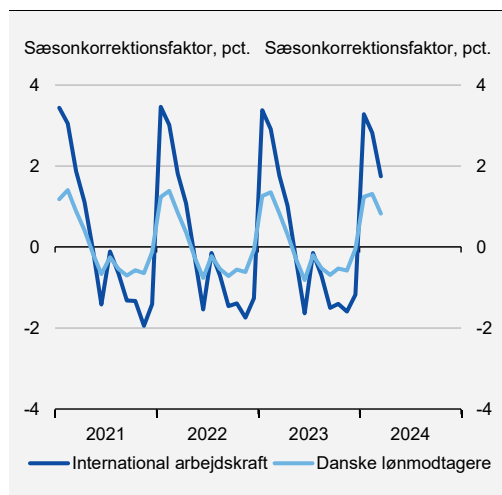
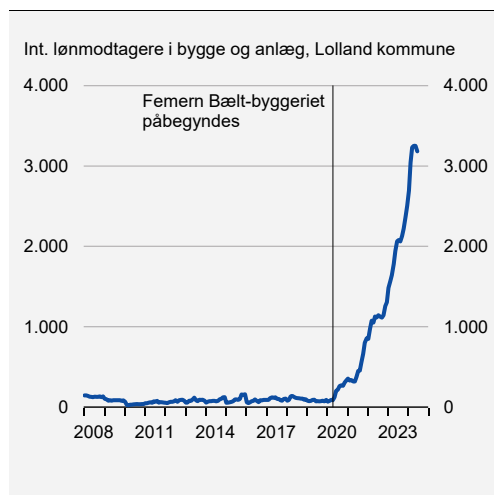
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

International arbejdskraft er ikke kun stabiliserende i en konjunkturmæssig sammenhæng. Således hjælper international arbejdskraft også med at imødekomme efterspørgsel, der svinger med sæsonerne i Danmark, såvel som når der er ekstraordinær efterspørgsel på arbejdskraft i forbindelse med fx større bygge- og anlægsprojekter.

Udsving i produktionsmuligheder og efterspørgsel indebærer, at beskæftigelsen varierer over sæsonerne. Samlet set er det typisk sådan, at beskæftigelsen er højere i løbet af sommeren og efteråret, mens den er lavere om vinteren. International arbejdskraft er med til at imødekomme den vekslende efterspørgsel på arbejdskraft hen over sæsonerne. Det ses ved, at sæsonudsvingene i den internationale arbejdskraft er betydeligt større, end det er tilfældet for den samlede beskæftigelse, *jf. figur 3.18*. Derved er international arbejdskraft med til at afhjælpe det sæsonbetonede pres på arbejdsmarkedet.

¹⁰ Jf. også Kraka (2018): Udenlandske arbejdskraft er stabiliserende for dansk økonomi, Nationalbanken (2019): EU's indre marked for arbejdskraft dæmper konjunkturpres og Økonomisk Redegørelse, maj 2022, kapitel 2.

¹¹ Baseret på de relative procentuelle afvigelser fra en HP-filtreret trend for perioden 1992-2022.

Figur 3.18 Større sæsonudsving i den internationale arbejdskraft**Figur 3.19** International arbejdskraft bruges til store bygge- og anlægsprojekter som fx Femern Bælt-forbindelsen i Lolland kommune

Anm.: Sæsonkorrektionsfaktor i figur 3.18 er baseret på egen sæsonkorrektur ved X-13ARIMA-SEATS-metoden.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

International arbejdskraft er også en vigtig kilde til rekruttering, når der ekstraordinært er behov for arbejdskraft i forbindelse med større enkeltstående projekter, fx store bygge- og anlægsprojekter. Det har blandt andet været tilfældet i forbindelse med byggeriet af Femern Bælt-forbindelsen på Lolland, hvor der siden byggeriet blev igangsat i maj 2020 er sket en kraftig stigning i antallet af internationale lønmodtagere inden for bygge- og anlægsbranchen, *jf. figur 3.19*. Antallet af internationale lønmodtagere i branchen på Lolland er således steget med ca. 3.000 personer siden starten af 2020. Samlet set er antallet af internationale lønmodtagere i kommunen steget med 3.700 personer, svarende til en vækst på 350 pct. siden maj 2020. En stor andel af disse er ansat af udenlandske tjenesteydere, *jf. boks 3.5*. Lignende store stigninger i brugen af internationale lønmodtagere i bygge- og anlægsbranchen er blandt andet set i København og Frederiksberg i forbindelse med metrobyggeriet samt i Kalundborg i forbindelse med udbygning af produktionsfaciliteter hos Novo Nordisk.

Boks 3.4 International arbejdskraft dæmper konjunkturudsving

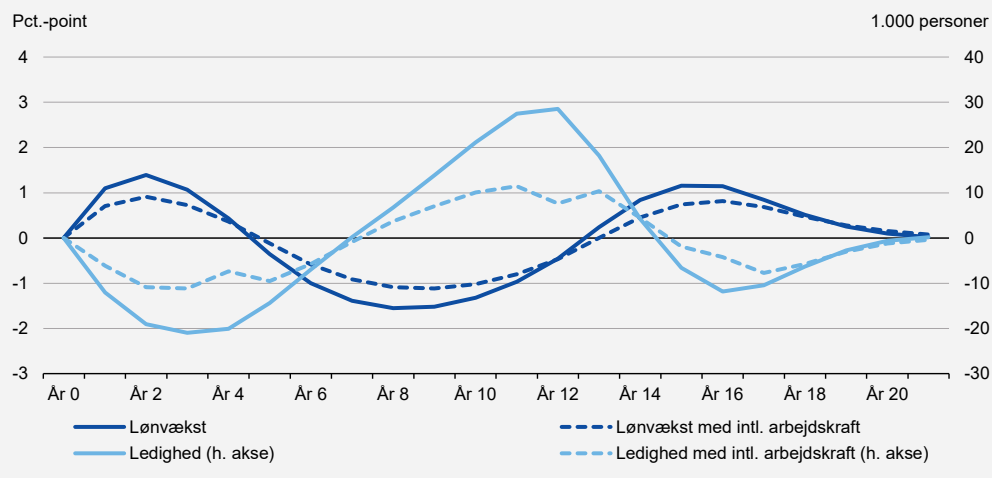
Den konjunkturdæmpende effekt af international arbejdskraft kan illustreres ved at opstille to versioner af et stiliseret konjunkturforløb i den økonomiske model MAKRO. Fælles for de to scenarier er en konjunkturcyklus, hvor udsving i udlandets efterspørgsel giver en højkonjunktur og efterfølgende lavkonjunktur på omtrent ± 2 pct.-point i outputgabet relativt til basisforløbet.

Det første scenarie er modellens umiddelbare reaktion på stødet, mens der i det andet scenarie introduceres et konjunkturbetinget ind- og udvandringsmønster for at illustrere effekten af fleksibel international arbejdskraft. International arbejdskraft er illustreret ved at introducere en konjunkturbetinget variation i befolkningstilvæksten bredt set, og der tages dermed ikke højde for fx socioøkonomisk eller aldersmæssig fordeling. Størrelsen på udsvingene i befolkningstallet er kalibreret efter konjunkturfølsomheden for international arbejdskraft (se figur 3.16) og mængden af henholdsvis international og samlet beskæftigelse. Ind- og udvandringsmønsteret er kalibreret efter, at omtrent 44 pct. af et konjunkturbetinget udsving i beskæftigelsen estimeres at blive imødekommet af international arbejdskraft:¹

$$\text{Andel} = (4,4 - 1) \cdot \frac{\text{Beskæftigelse}_{\text{int}}}{\text{Beskæftigelse}_{\text{DK}}} = 44 \text{ pct.}$$

I forløbet med international arbejdskraft reduceres udsvingene i lønvæksten med ca. 0,5 pct.-point sammenlignet med forløbet uden international arbejdskraft, svarende til omtrent en tredjedel af udsvinget. Faldet i ledigheden i højkonjunkturerne reduceres med omtrent 10.000 personer, mens stigningen i ledigheden i lavkonjunkturerne reduceres med ca. 16.000 personer, svarende til henholdsvis omtrent 50 og 60 pct. af udsvinget i forløbet uden international arbejdskraft.

Figur a International arbejdskraft dæmper konjunkturmæssige udsving i lønvækst og ledighed

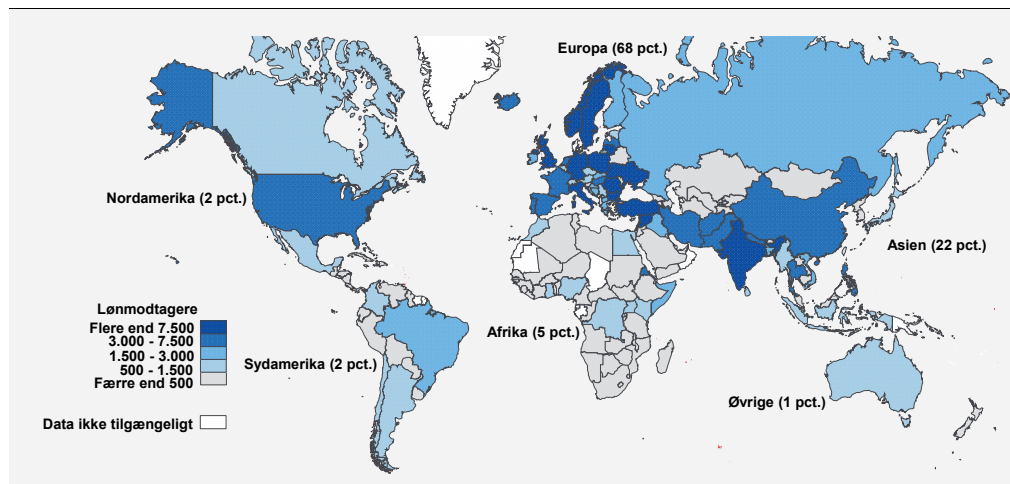
1) På linje med Kraka (2018): Udenlandsk arbejdskraft er stabiliserende for dansk økonomi.
Kilde: MAKRO og egne beregninger.

3.2 International arbejdskraft er en sammensat gruppe

International arbejdskraft omfatter mange forskellige mennesker fra vidt forskellige steder i verden, der er i Danmark af varierende årsager og medbringer en bred palette af kvalifikationer.

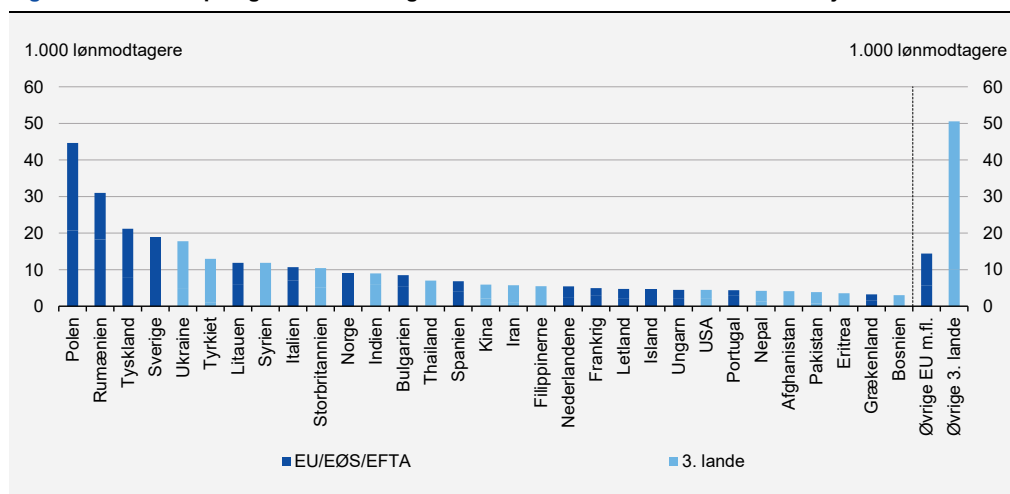
Der er relativt stor spredning i, hvor den internationale arbejdskraft kommer fra. Hovedparten er enten fra Europa eller Asien, og de udgør henholdsvis 68 pct. og 22 pct. af alle internationale lønmodtagere i Danmark, *jf. figur 3.20*. For Europa udgør arbejdskraft fra EU 47 pct.-point af den internationale arbejdskraft, mens de resterende 21 pct.-point er fra lande uden for EU, herunder fx Ukraine og Storbritannien. 5 pct. af lønmodtagerne kommer fra Afrika, mens Nord- og Sydamerika samt Oceanien tilsammen også bidrager med 5 pct. Relativt til befolkningsstørrelserne i de respektive verdensdele er Europa og Asien tilsvarende overrepræsenteret, hvilket skal ses i lyset af øvrige faktorer, herunder særligt arbejdskraftens fri bevægelighed i EU, men også geografisk nærhed, type af arbejdskraft, relative økonomiske forhold, kultur, sprog, politik og regulering, *jf. afsnit 3.3*.

Figur 3.20 Hovedparten af den internationale arbejdskraft i Danmark kommer fra Europa og Asien

Anm.: Verdensdele er baseret på opgørelse af Danmarks Statistik. Opgjort for 2023.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Opgjort for enkelte lande bidrager Østeuropa, herunder særligt Polen, Rumænien og Ukraine, til en stor del af den internationale arbejdskraft i Danmark, *jf. figur 3.21*. Sidstnævnte skal særligt ses i lyset af, at knap 13.000 af de fordrevne personer fra Ukraine i Danmark har fundet job. Hertil kommer en stor del fra nabolandene Tyskland og Sverige, hvoraf pendlere omtrent udgør henholdsvis en tredjedel og halvdelen af lønmodtagerne. Udover disse lande er der generelt stor spredning i, hvor den internationale arbejdskraft kommer fra.

Figur 3.21 Østeuropa og nabolande udgør størst andel af den internationale arbejdskraft i Danmark

Anm.: 2023-gennemsnit.

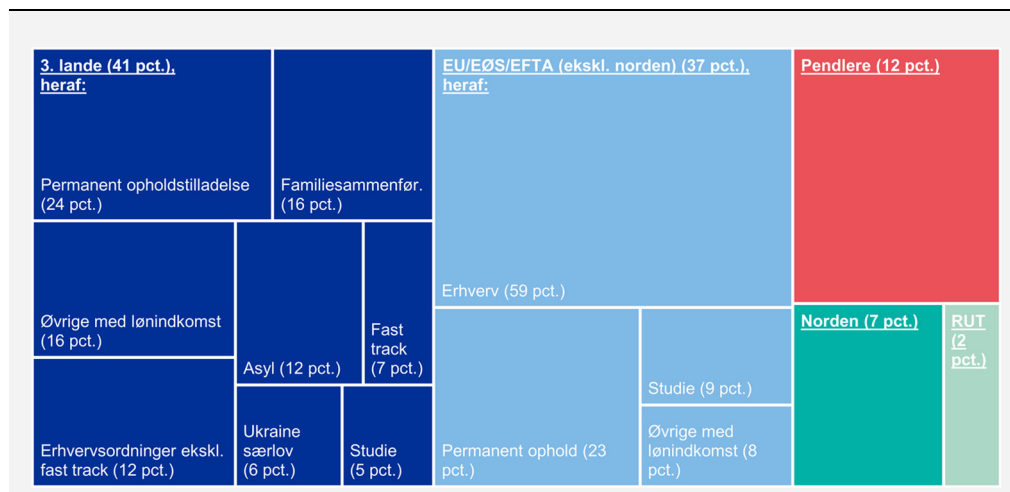
Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger.

De internationale beskæftigede kan være i Danmark af meget forskellige årsager. Nogle er blevet ansat i en virksomhed i Danmark og har fået en erhvervsopholdstilladelse. Nogle er flygtet fra krig eller lignende og har fundet fodfæste på arbejdsmarkedet, herunder fx fordrevne personer fra Ukraine. Andre er kommet hertil i forbindelse med studie eller af familieære årsager og har fået et job.

Knap 60 pct. af lønmodtagerne fra EU/EØS/EFTA er i Danmark på et ophold til erhverv, mens cirka en fjerdedel har permanent ophold, *jf. figur 3.22*.¹² Hertil kommer studerende i arbejde, der i høj grad omfatter deltidsarbejde, samt øvrige med lønindkomst. For tredjelande er der en større variation i opholdsgrundlagene. Omtrent en fjerdedel af lønmodtagerne er her på en permanent opholdstilladelse, mens knap en femtedel er her på en erhvervsopholdstilladelse. Gruppen af personer fra 3. lande omfatter også asylmodtagere, der er i arbejde, samt fordrevne personer fra Ukraine.

Pendlere udgør 12 pct. af de internationale lønmodtagere, hvilket især omfatter personer fra Tyskland og Sverige, der pendler over grænsen, men også mange fra Østeuropa, særligt inden for bygge og anlæg, der er midlertidigt i Danmark. Der er også et betydeligt antal personer inden for bygge- og anlægsbranchen udstationeret af en udenlandsk tjenesteyder. De indgår dog ikke i opgørelsen af lønmodtagerbeskæftigelsen, *jf. boks 3.5*.

¹² Permanent ophold for EU/EØS/EFTA-borgere kan opnås, hvis personen har boet lovligt i landet i mindst fem år i træk. Inden da kræves et registreringsbevis.

Figur 3.22 Mange forskellige grunde til at opholde sig i Danmark

Anm.: RUT dækker over lønmodtagere ansat af udenlandske tjenesteydere, *jf. boks 3.5*. Pendlere og RUT er udskilt fra de øvrige opholds- og landeinddelinger. Øvrige med lønindkomst dækker over personer, der ikke har haft et meddelt ophold til erhverv, studie, asyl, familiesammenføring eller permanent opholdstilladelse fra og med 2004. Nordiske statsborgere behøver ikke et opholdsgrundlag for at være beskæftiget i Danmark. Afrunding indebærer, at de angivne andele ikke summerer til 100.

Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger.

Boks 3.5 Registeret for udenlandske tjenesteydere (RUT)

Udenlandske virksomheder, der midlertidigt har medarbejdere, som udfører arbejde i Danmark, skal anmelde dette i Registeret for udenlandske tjenesteydere (RUT) ved Erhvervsstyrelsen. I 2023 var der omkring 32.500 udenlandske personer, der midlertidigt udførte arbejde i Danmark, fordelt på knap 7.000 udenlandske virksomheder. Udstationerede indgår ikke i lønmodtagerbeskæftigelsen som opgjort af Danmarks Statistik.

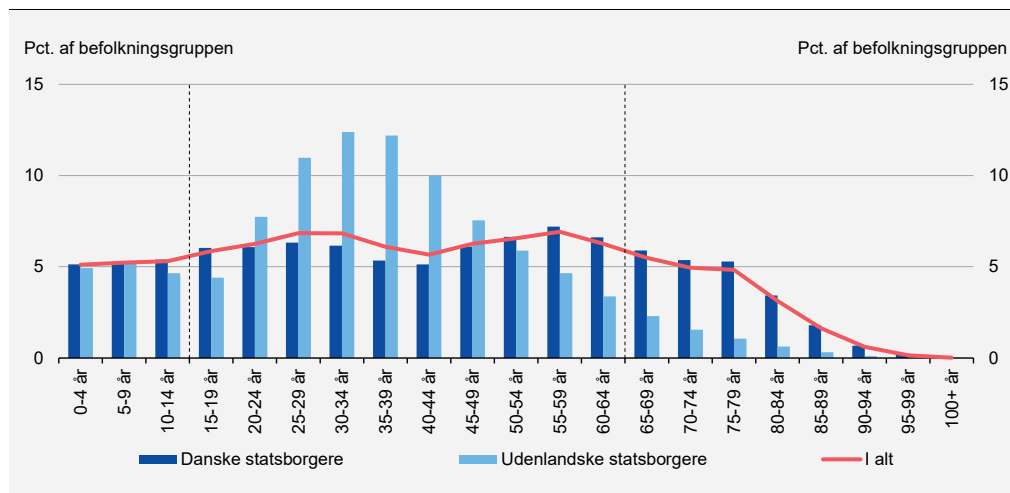
Antallet af lønmodtagere i udenlandske virksomheder, som registreret i RUT, er især stort inden for brancherne bygge og anlæg samt industri. Dette kan blandt andet hænge sammen med, at selvstændige uden ansatte kun skal melde sig i RUT, hvis de udfører arbejde inden for brancherne bygge- og anlægsvirksomhed eller installation og reparation af maskiner og udstyr. Henholdsvis 75 pct. og 78 pct. af personerne og virksomhederne i registeret er således tilknyttet bygge og anlæg samt industrien.

Ud over de større kommuner som København, Aarhus og Odense er der en del personer i RUT i kommunerne Esbjerg, Hillerød og Kalundborg. Det afspejler, at disse kommuner er relativt industritunge, og at udvidelser af produktionskapaciteten i industrien har medført større efterspørgsel efter bygge- og anlægsmedarbejdere.

Kilde: Erhvervsstyrelsen, Jobindsats og egne beregninger.

Udenlandske statsborgere bidrager til en yngre arbejdsstyrke

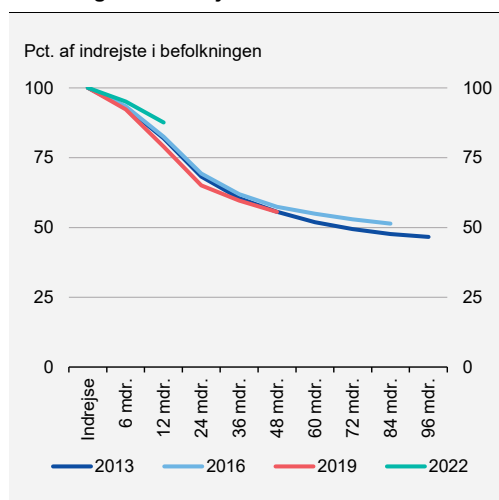
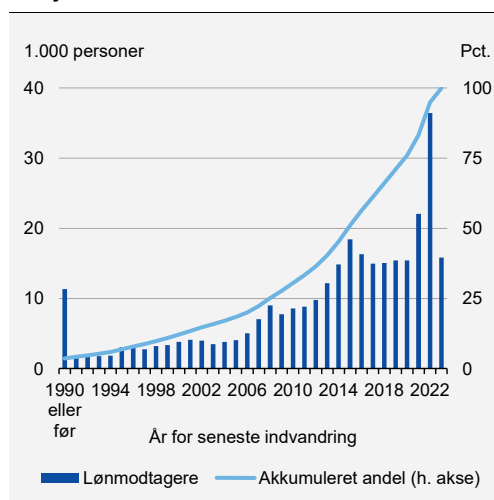
Udenlandske statsborgere med ophold i Danmark er i overvejende grad i den arbejdsdygtige alder. Således er omtrent 80 pct. af de udenlandske statsborgere mellem 15 år og 64 år, hvor andelen er på knap 62 pct. for danske statsborgere. De mest almindelige aldersgrupper for udenlandske statsborgere er 25-39 år, hvor danske statsborgere generelt er mere jævnt fordelt på tværs af aldersgrupper, *jf. figur 3.23*. Udenlandske statsborgere bidrager således til en yngre arbejdsstyrke i Danmark.

Figur 3.23 Udenlandske statsborgere er i højere grad i den arbejdsdygtige alder

Anm.: Andele er opgjort for 2. kvartal 2024.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Nogle udenlandske statsborgere bor i Danmark i en længere årrække, men en betydelig andel er i landet i en begrænset periode. Generelt er omtrent en tredjedel af de indrejste udenlandske statsborgere udrejst af Danmark igen efter to år, *jf. figur 3.24*. Af dem som fx rejste ind i 2016, var omkring halvdelen i landet i 1. kvartal 2024. Særligt er det inden for de første to år efter indrejse, at der er en øget udrejsetilbøjelighed for udenlandske statsborgere, mens udrejsetilbøjeligheden efterfølgende falder gradvist. Det afspejler sig også i en stor spredning i, hvor lang tid den internationale arbejdskraft har været i landet, *jf. figur 3.25*. Således har halvdelen været i Danmark i mere end ni år, mens en stor del også er kommet til inden for de seneste år.

Figur 3.24 En tredjedel af udenlandske statsborgere er udrejst efter to år**Figur 3.25** Halvdelen af den internationale arbejdskraft har været her i ni år eller mere

Anm.: Figur 3.24 omfatter alle indrejste udenlandske statsborgere uanset arbejdsmarkedsstatus. I figur 3.25 omfatter *akkumuleret andel* hvor stor en andel af lønmodtagerne i 2023, der er indvandret i eller før det pågældende år.

Kilde: Jobindsats, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Stor spredning i uddannelsesniveau, jobfunktioner og lønninger

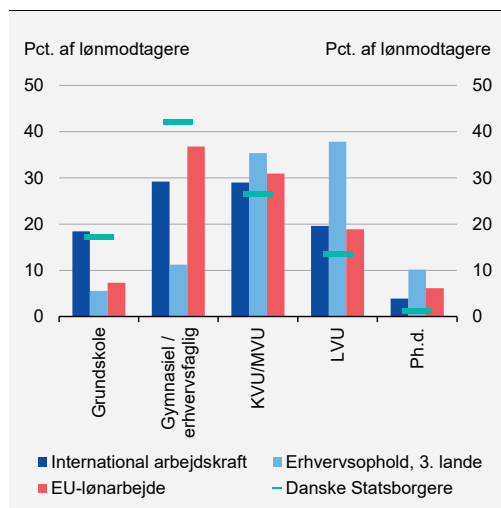
De store forskelle på tværs af internationale lønmodtagere afspejler sig også i deres uddannelsesbaggrunde, samt hvor i lønindkomstfordelingen de ligger.

Blandt international arbejdskraft er der en lidt større andel med forholdsvis kort eller ingen uddannelse relativt til danske lønmodtagere, men der er også relativt flere, der har en længere videregående uddannelse eller en Ph.d. som højest fuldførte uddannelse, *jf. figur 3.26*. Når der ses på tværs af både EU-lønmodtagere og erhvervsophold fra 3. lande er tendensen dog, at uddannelsesniveauerne generelt er højere end for den gennemsnitlige danske lønmodtager.

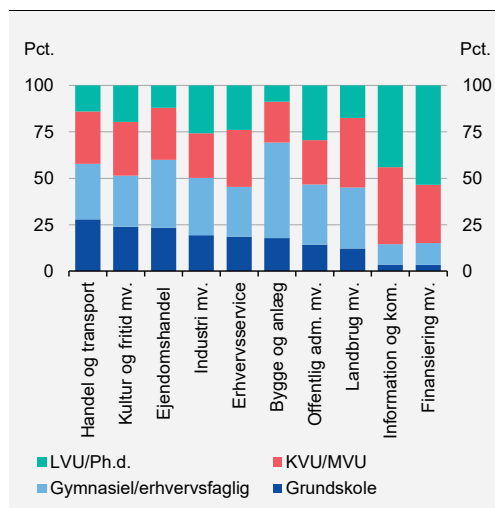
De varierende uddannelsesbaggrunde for international arbejdskraft imødekommer forskellig efterspørgsel på arbejdskraft. På tværs af brancher bliver kvalifikationerne fra den internationale arbejdskraft således brugt meget forskelligt, *jf. figur 3.27*. Brancherne handel og transport samt kultur og fritid anvender fx i højere grad international arbejdskraft med relativt kort uddannelse, mens finansiering og forsikring samt information og kommunikation i højere grad gør brug af international arbejdskraft med en lang videregående uddannelse eller en Ph.d.

Hertil kommer de udenlandske statsborgere, der er ved at tage en uddannelse i Danmark, hvoraf studerende på en længere videregående uddannelse udgør hovedparten, *jf. boks 3.6*.

Figur 3.26 International arbejdskraft har i højere grad meget korte eller lange uddannelser

Figur 3.27 Brancher anvender ikke samme type international arbejdskraft opgjort ved uddannelse

Anm.: KVU, MVU og LVU står for henholdsvis kort, mellemlang og lang videregående uddannelse. For 3,5 pct. af de internationale lønmodtagere er deres uddannelsesniveau ikke opgjort, hvilket kun er tilfældet for 0,4 pct. af de danske lønmodtagere. Uddannelse for international arbejdskraft er opgjort med en vis usikkerhed, da uddannelsesbaggrund for nogle personer er imputeret.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

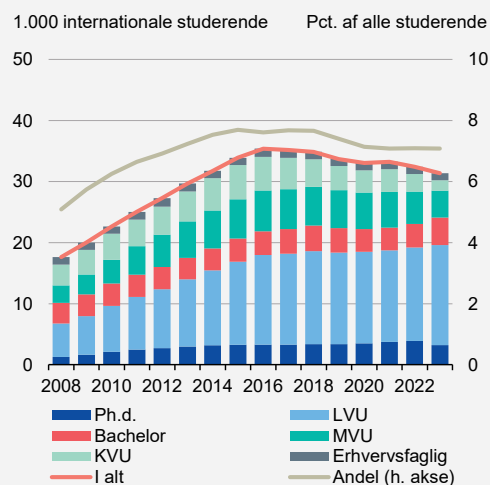
Boks 3.6 Mange internationale studerende i Danmark

En betydelig del af udlændinge i Danmark studerer på en videregående eller erhvervsfaglig uddannelse. I alt var der i 2023 godt 30.000 internationale studerende, hvilket er tæt på en fordobling siden 2008, *jf. figur a*. Siden 2016 er antallet af internationale studerende dog faldet med omtrent 5.000 personer.

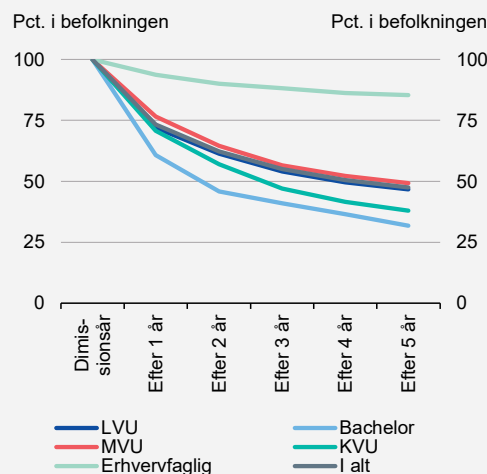
Der har været en stigende tendens igennem hele perioden i antallet af internationale studerende, der tager en længere videregående uddannelse (LVU), bachelor eller en Ph.d. Omvendt er antallet af studerende på korte (KVU) og mellemlange (MVU) uddannelser faldet betydeligt fra at udgøre 17 pct. af de studerende i 2016 til at udgøre knap 10 pct. i 2023. De mest almindelige studier for de internationale studerende relaterer sig til erhvervsøkonomi, jura og samfund (31 pct.), teknik, teknologi og industriel produktion (21 pct.), naturvidenskab og informationsteknologi (19 pct.) samt social og sundhed (9 pct.).

Relativt mange internationale studerende rejser ud af Danmark igen, når de er færdige med deres uddannelse. Således er omtrent en fjerdedel af internationale studerende (med den anvendte definition) udrejst igen et år efter at have fuldført en kvalifikationsgivende uddannelse, mens omkring halvdelen er udrejst efter fire år, *jf. figur b*. Der er dog forskel på tværs af uddannelses typer. Således er der en større udrejssetilbøjelighed for bachelorstuderende og personer på korte videregående uddannelser, mens studerende på erhvervsfaglige uddannelser generelt har en stærkere tilknytning til Danmark. Gruppen heraf er dog aktuelt ganske lille.

Figur a Internationale studerende og uddannelsesfordeling

Figur b Opholdsvarighed for dimittender

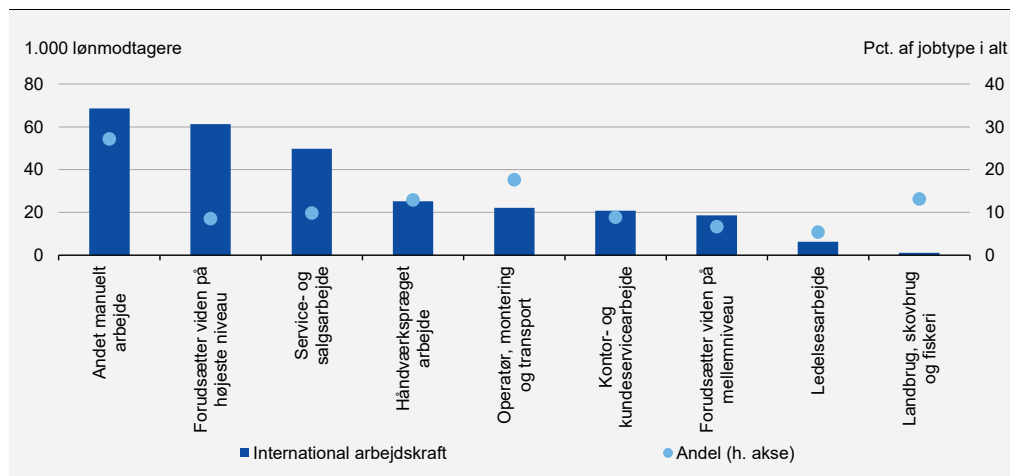

Anm.: Internationale studerende er i denne boks defineret som studerende med andet statsborgerskab og oprindelsesland end dansk, og som er indrejst tidligst et år før, de påbegynder deres første uddannelse i Danmark, der ikke er grundskole eller gymnasie. Såfremt den studerende har taget flere uddannelser i løbet af et år, vil hver uddannelse tælle ligeligt. Figur a omfatter også udvekslingsstuderende.

Kilde: Danmarks Statistik, Uddannelses- og Forskningsministeriet (2017): Offentlige indtægter og udgifter ved internationale studerende og egne beregninger.

De forskelligartede uddannelsesbaggrunde afspejler sig i meget forskellige typer af arbejdsopgaver, som international arbejdskraft varetager. Den mest almindelige jobfunktion er *andet manuelt arbejde*, der blandt andet omfatter rengøringsarbejde og renovationsarbejde, mens den næstmest almindelige jobtype er *arbejder der forudsætter viden på højeste niveau*, *jf. figur 3.28*.

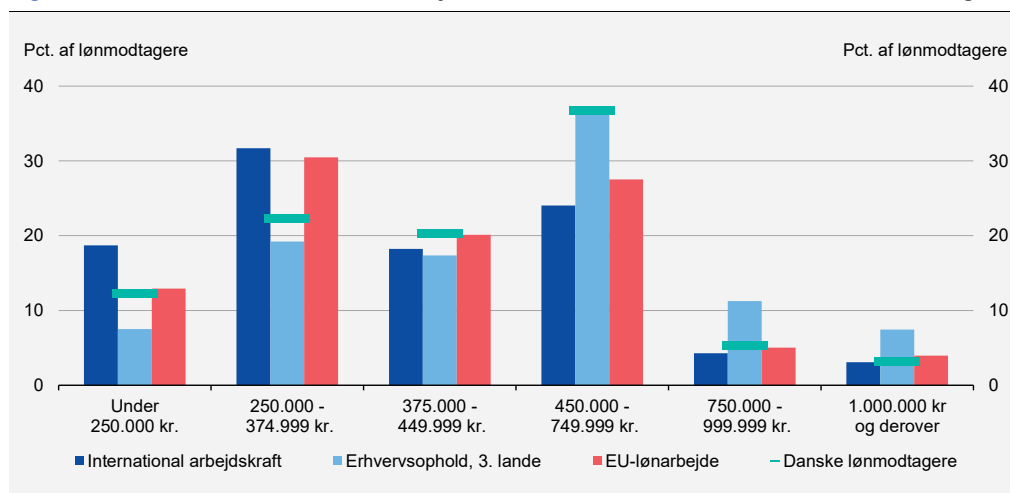
Figur 3.28 De ti mest almindelige jobtyper for international arbejdskraft understreger diversiteten i international arbejdskraft

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den større spredning blandt international arbejdskraft i forhold til jobtyper er også gældende på tværs af indkomster, blandt andet som følge af forskelle i kvalifikationer og uddannelsesbaggrunde. Overordnet set er der en større andel af international arbejdskraft end dansk, der ligger i den nedre og øvre ende af indkomstfordelingen, *jf. figur 3.29*. Det er mindre udtalt for de personer, der er på erhvervsophold, og særligt for lønmodtagere fra 3. lande, som i højere grad er i den højere ende af indkomstfordelingen. Det skal blandt andet ses i lyset af de lønkrav, der er for ophold på beløbsordningen, som sætter en nedre grænse for lønindkomsten. Det påvirker den type af medarbejdere, som kommer til landet på ordningen, *jf. boks 3.7*.

Figur 3.29 Samlet set er international arbejdskraft oftere i den nedre ende af indkomstfordelingen

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Boks 3.7 Typer af arbejdskraft på beløbsordningen afhænger af indkomstkravene

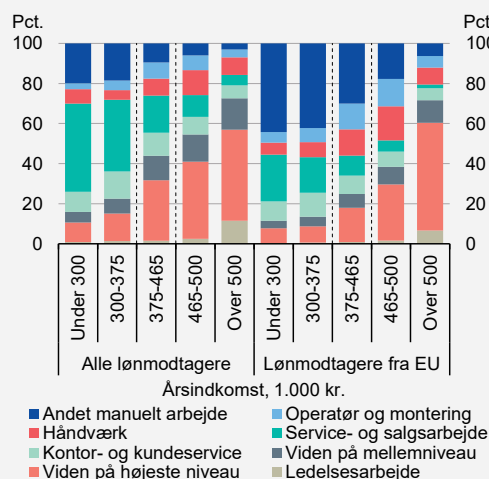
For at personer fra 3. lande kan komme til Danmark på den ordinære beløbsordning, skal de i 2024 være tilbudt en årlig løn på mindst 487.000 kr. årligt, mens grænsen for den supplerende beløbsordning er på 393.000 kr.¹ Indkomstgrænserne er sat med henblik på at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til Danmark på rimelige lønvilkår.

I maj 2024 var der henholdsvis 15.500 og 1.300 lønmodtagere i de to ordninger. Heraf var godt to tredjedele af lønmodtagerne ansat inden for industrien (23 pct.), vidensservice (17 pct.), information og kommunikation (16 pct.) eller handel (9 pct.). Omvendt var relativt få ansat inden for serviceprægede brancher som kultur og fritid (0,8 pct.) eller offentlig administration, undervisning og sundhed (0,7 pct.). Det afspejler, at brancherne har forskellig adgang til arbejdskraft gennem beløbsordningerne, blandt andet som følge af forskelle på lønniveauer.

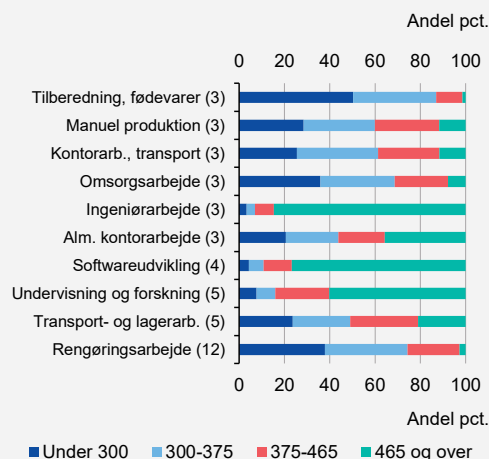
Både hvor meget og hvilken type af arbejdskraft, der vil komme til landet gennem ordningerne, afhænger i høj grad af beløbsgrænserne. Ses der på det samlede antal lønmodtagere i Danmark, var de mest almindelige jobtyper i 2023 (seneste hele år med data) i intervallet lige over beløbsgrænsen (på knap 465.000 kr. i 2023) arbejde, der forudsætter viden på enten højt- eller mellemniveau, jf. figur a. Den øvrige halvdel er omtrent ligeligt fordelt mellem servicepræget og manuelt præget arbejde. For lønmodtagere fra EU er det et lignende billede, om end manuelt arbejde udgør en større andel.

For lavere indkomstintervaller udgør særligt service- og salgsarbejde en stigende andel af jobbene, når der ses på det samlede antal lønmodtagere, mens der for EU-lønmodtagere i højere grad er en stigning i jobtyper med manuelt arbejde. I intervallet med årsindkomster 300.000-375.000 kr. var det 33 pct. af lønmodtagerne, der arbejdede med service- og salgsarbejde, mens den største gruppe for EU-lønmodtagere var andet manuelt arbejde, fx rengørings- eller renovationsarbejde. I dette løninterval er det mellem 21 og 13 pct. af jobbene, der forudsætter viden på højeste eller mellemhøjt niveau. For EU-lønmodtagere er blandt andet rengøringsarbejde, kontorarbejde og omsorgsarbejde blandt de hyppigste jobtyper i lønintervallerne under grænsen for den supplerende beløbsordning, jf. figur b. Omvendt er der relativt få ansatte inden for eksempelvis ingeniørarbejde og softwareudvikling, der har lønniveauer under den pågældende grænse.

Figur a Typer af jobfunktioner i forskellige lønintervaller på tværs af lønmodtagere i 2022

Figur b De ti mest almindelige jobtyper og deres fordeling på lønindkomster for EU-arbejdskraft

Anm.: Figur a og b viser tal fra 2023 baseret på eget registerudtræk. Stiplede linjer i figur a viser grænserne for henholdsvis den supplerende beløbsordning og beløbsordningen. Grænserne er i 2024 på henholdsvis 393.000 kr. og 487.000 kr. årligt. Tal i parentes i figur b angiver antal 1.000 lønmodtagere med den givne jobfunktion.

1) Der kan kun meddeles nye opholdstilladelser på den supplerende beløbsordning, hvis de seneste tre måneders sæsonkorrigerede bruttoledighed i gennemsnit overstiger 3,75 pct. Samtidig kan aftaleparterne overveje at begrænse ordningen, hvis der kommer over 15.000 personer på ordningen.

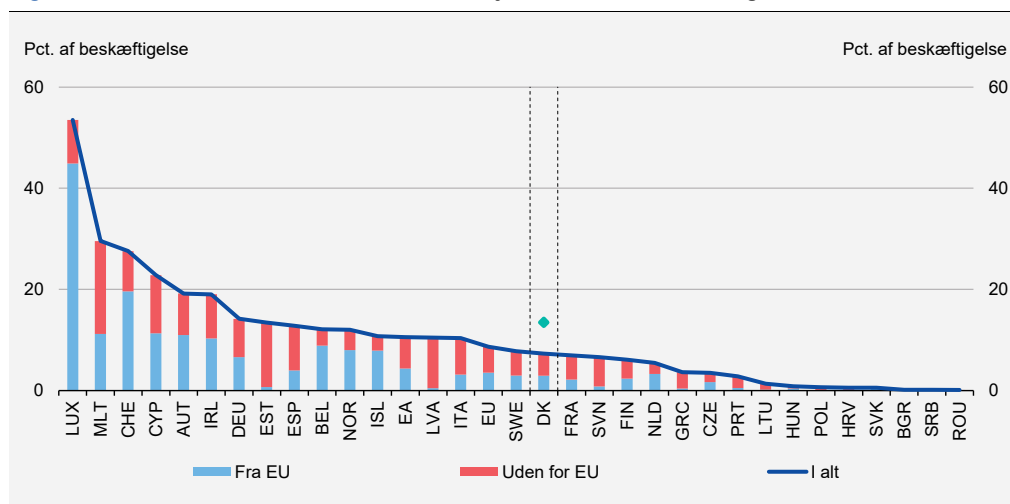
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

3.3 Tilgang af international arbejdskraft afhænger af mange faktorer

Udviklingen i international arbejdskraft afhænger både af, hvor stor indenlandsk efterspørgsel, der er på arbejdskraft, såvel som mulighederne for at tiltrække arbejdskraften relativt til andre lande. Der er generelt stor forskel i, hvor høj grad lande beskæftiger international arbejdskraft, og her spiller mange faktorer ind såsom relative lønforhold, jobmuligheder, regulering, geografisk nærhed samt kulturelle forhold som fx sprog.

Andelen af international arbejdskraft i Danmark ligger ikke langt fra EU-gennemsnittet, *jf. figur 3.30*. Der er dog stor variation på tværs af EU-landene, hvor nogle lande bruger betydeligt mere international arbejdskraft end Danmark, mens det i andre lande udgør en meget lille andel. Særligt mindre lande som Luxemborg, Malta og Cypern har en høj grad af international arbejdskraft, hvilket blandt andet skal ses i lyset af størrelsen på landene samt geografiske, historiske og kulturelle forhold. Også Danmarks nabolande Tyskland, Sverige og Norge har en lidt større andel af international arbejdskraft end Danmark.

Figur 3.30 Danmarks andel af international arbejdskraft er lidt under EU-gennemsnittet

Anm.: For international sammenlignelighed er denne opgørelse af international arbejdskraft baseret på AKU-opgørelsen, der er spørgeskemabaseret, og dermed ikke direkte sammenlignelig med de registerbaserede opgørelser. Den grønne prik indikerer andelen af international arbejdskraft opgjort på baggrund af AKM-registret, der viser en større andel af international arbejdskraft i Danmark.

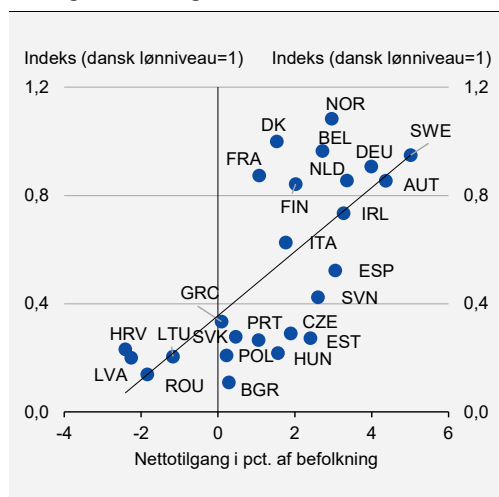
Kilde: Eurostat, Danmarks Statistik og egne beregninger.

For EU-landene synes der overordnet set at have været en sammenhæng mellem hvor mange, der netto er kommet til i perioden fra 2015 til 2021, og lønniveauet i de pågældende lande, *jf. figur 3.31*. Lønniveauet er relativt højt i fx de nordiske lande og Tyskland, hvormed der kan være større økonomisk incitament for personer fra lande med lavere lønninger, fx i Østeuropa, til at komme til disse lande. Tilsvarende er der generelt en svag tendens til, at lavere ledighedsprocenter fordrer en større nettotilgang, *jf. figur 3.32*. Det afspejler formentlig både, at virk-

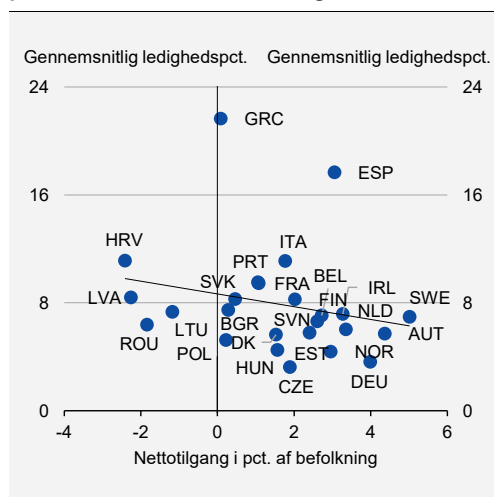
somheder i lande med lav ledighed kan være nødt til at søge internationalt for at finde kvalificeret arbejdskraft, samt at personer i lande med høj ledighed har incitament til at søge ud af landet for at finde job.

En række studier peger også på, at sprog og kultur tilsvarende spiller en stor rolle i forbindelse med internationale vandringer. OECD har vist, at arbejdskraftmobiliteten er omtrent seks gange større på tværs af amerikanske stater relativt til på tværs af lande i EU, mens den er omtrent fire gange større på tværs af australske stater.¹³ Adsera et. al (2015) finder tilsvarende, at lande med fælles sprog relativt til lande uden nogen sproglig forbindelse alt andet lige vil have mellem 12 pct. og 17 pct. højere indbyrdes vandringer.¹⁴

Figur 3.31 Relative lønninger har betydning for ind- og udvandringsmønstre...

Figur 3.32 ... mens ledigheden også synes at påvirke internationale vandringer

Anm.: Nettotilgang og henholdsvis gennemsnitligt løn- og ledighedsniveau er målt for perioden 2015-2021. De seneste år er udeladt, da fordrevne personer fra Ukraine ekstraordinært har påvirket indvandringsomfang i et disproportionalt omfang på tværs af lande. Lønniveau er målt på baggrund af Dansk Arbejdsgiverforenings lønindeks for fremstillingsindustrien.

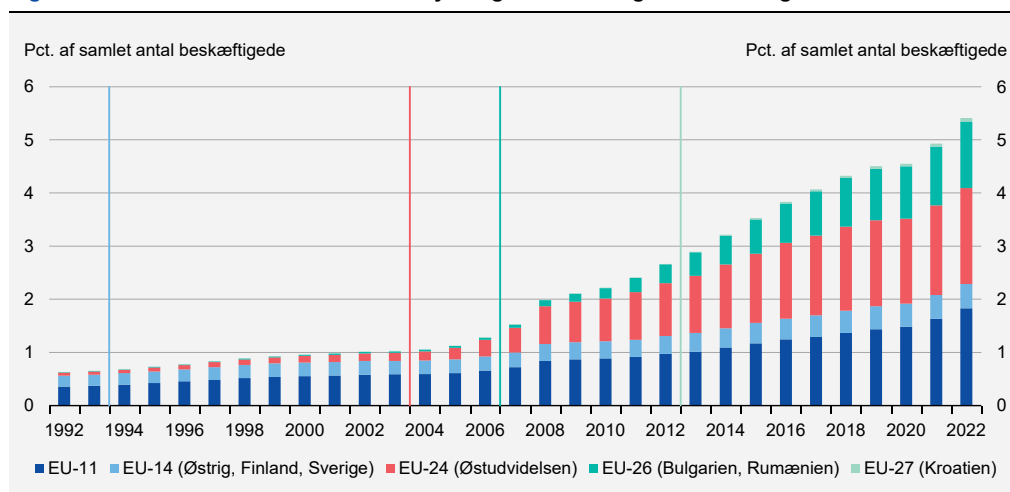
Kilde: Eurostat, Dansk Arbejdsgiverforening og egne beregninger.

Regulering og herunder muligheden for at tage arbejde mellem lande spiller ligeledes en væsentlig rolle for international arbejdskraft. Særligt har den fri bevægelighed i EU haft en afgørende betydning for mængden af international arbejdskraft i Danmark, *jf. boks 3.8*. Tilkomsten af international arbejdskraft fra nye EU-lande har således været betragtelig over årene, og personer fra landene, der kom med i EU i 2004 og 2007, er gået fra at udgøre 0,2 pct. af beskæftigelsen i 2003 til at udgøre mere end 3 pct. af beskæftigelsen i 2022, *jf. figur 3.33*.

¹³ OECD (2016): Economic Surveys: European Union 2016.

¹⁴ Adserà & Pytliková (2015): The role of language in shaping international migration, *The Economic Journal*.

Figur 3.33 EU-udvidelser har haft stor betydning for beskæftigelsesudviklingen i Danmark

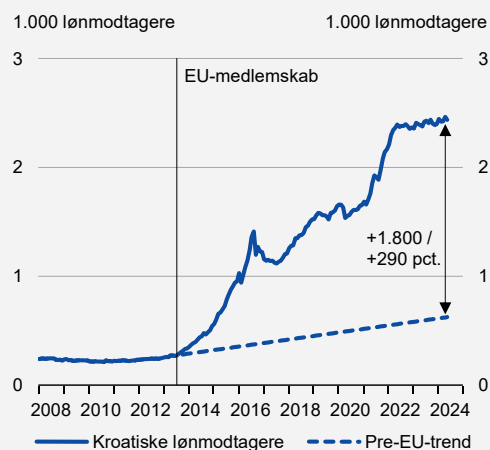

Anm.: EU er opgjort ekskl. Storbritannien. Østudvidelsen omfatter Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn. Data er opgjort på baggrund af AKM- og BEF-registret.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

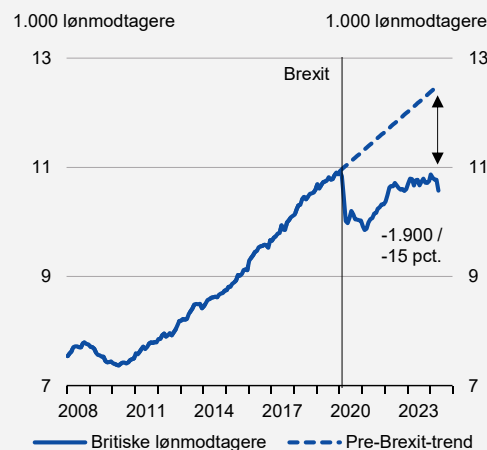
Boks 3.8 EU gør et stort udbud af arbejdskraft tilgængeligt i Danmark

Den fri bevægelighed af arbejdskraft i EU er vigtig for det samlede udbud af arbejdskraft i Danmark. Det understreges af udviklingen i internationale lønmodtagere i Danmark fra de lande, der er kommet til – og for det land, der har forladt EU – over årene. Fx blev Kroatien medlem af EU i 2013, og siden er antallet af kroatisk lønmodtagere i Danmark steget med 2.200 personer. Relativt til den trend, som antallet af lønmodtagere fra Kroatien fulgte inden deres optagelse i EU, er det 1.800 lønmodtagere mere, svarende til en merstigning på knap 290 pct., *jf. figur a*. Det modsatte gør sig gældende for Storbritannien, der officielt udtrådte af EU i 2020. I den forbindelse var der et stort fald i britiske lønmodtagere i Danmark, og relativt til trenden forinden udtrædelsen er antallet af britiske lønmodtagere nu 1.900 personer lavere, svarende til et fald på 15 pct., *jf. figur b*.

Figur a Kroatisk lønmodtagere i Danmark

Figur b Britiske lønmodtagere i Danmark

Anm.: Fremskrevne trends er baseret på en eksponentiel udglatning (ETS).
 Kilde: Jobindsats og egne beregninger.

oem.dk

